

ZOMBOR és VIDÉKE

POLITIKAI LAP.

Megjelenik vasárnap és esztendőnkön.
Előfizetési árak: Egész évre 12 kor., fél évre 6 kor.,
negyed évre 3 kor. Egyes szám ára 12 fillér.

Felolós szerkesztő:
OBLÁT KÁROLY

Szerkesztőség: Zarándok-utca 7. szám. Telefon 58.
Hirdetések árszabály szerint számítatnak;
többszöri hirdetésnél kedvezmény. — Nyilvánt. sora 30 fillér.

Huszonöt év előtt. . . .

Irta: **MOLNÁR GYULA dr.**

Különös furcsa világ volt az . . . A hatalmas és gazdag Bácsország és központja Zombor szab. kir. város, mintha egy darab Ázsiából kitépett deszpotaság lett volna, melyet a vak véletlen ideplántált a szabad magyar gondolkodás termő földjébe. . . . És ez a rossz illatú virág egy ideig vegetált, sőt gyökeret vert s lombosított eresztett törzse köré, mely alatt a sunyi szolgálékiség, a hizelgő talpnyalás s a rút Fetish imádás meghúzódott.

Valami fojtó köd nehezedett az emberek lelkére . . .

lidércnyomás ülte meg az elméket s érthetetlen félelem szorongatta a szíveket. Közjátortalanúság uralkodott. Mindenki félt valamitől. A szervilizmus boa constrictora fonta át az egész társadalom testét s össze akarta roppantani. Sőtét ígézet nyugtázta le az emberek agyát, mely minden gondolat-szárnyalást megszegett. De miért?

Lassan észrevétlenül támadt a különös hatalom, melyet fölfújt, megnövesztett s ijesztővé alakított ki az emberi gyávaság. Nem támaszkodott se formái, se látszatosságra, — olyan volt mint a mesék réme, melytől az éretlen gyerek riadtan bujik a párna alá.

Aféle mondvá csinált mumus volt, mely valójában nincs, de a rémlátás megrajzolja alakját s akadnak szemtanúk, akik esküt tesznek rá, hogy látták. Ennek a borzalomkeltő kísértetnek az volt a neve, hogy: főispán.

Ma már bizonyára jóízű mosolyt kelt ez az állítás s bizonyára némi túlzást is látnak benne. Annyira változtak az idők s az emberek. . . De akik a huszonöt év előtti s alatti időket átélték, azok tudják, hogy mindez a mult fájdalmas és lealázó valójga.

Minden kezdeményezés, minden kiindulás, minden mozdulat forrása a főispán volt s odatért vissza a legprimitívebb akarattól kezdve minden a legférfiasabb cselekvésig. Az emberek megszokták és beletörődtek abba, hogy semmi ne történjék főispáni beleegyezés s kegyes hozzájárulás nélkül s alighanem a főispánon mult, hogy a házasszonyok a heti étlapot is nem terjesztették jóváhagyása alá.

Senki se fogja kétségbe vonni, hogy az ilyen bilincsbe vert társadalom nem fejlődhetik, ellenkezőleg, züllésnek indul és minden korcsnak és tökéletlenségnek buja életképességet kölcsönöz. Lábrakel a sokféle rosszindulat, a

kapzsóság, a visszaélés, az erőszak s a közhivatalok korrupciója. Abban az időben lehetetlen állapotok uralkodtak a megyei közelet minden szervében. Fosztogatták a kincstárt, az árvák vagyonát, a polgárok javait. A megvesztegetés napirenden volt. A főszolgabírák, fő- és alkapitányok nyomorgatták a tehetetlen népet.

Mindezeket a súlyos szenvedéseket pedig megtézte a féktelen felekezeti türelmetlenség s ennyiben talán az ázsiai színvonal is magasan fölöttünk állott.

Ennek a mindegyre terjedő s minden szabadabb mozgást csírájában elfojtó basa-uralomnak a reakciójakép született meg: a Zombor és Vidéke.

*

A lapot én alapítottam, én szerkesztettem egyfolytában tizenöt éven át.

Sok és érdekes esemény zajlott le a tizenöt év alatt: röviden összefoglalni lehetetlenség.

Ha jellemezni akarnám, azt mondhatnám: a világoasság küzdelme volt az éj sötétje ellen; a szabad gondolat küzdelme volt, az önkényt vállalt szolgálékiség ellen; dacos és elszánt kihívása volt a pusztá kézzel küzdő jog és igazságnak — az eszközökben nem válogató hatalom ellen.

Az emberek eleintén megrémülve szemlélték ezt a vakmerő támadást olyan erő ellen, melyet leküzdhetetlennek és boszuállónak tartottak. Félénken összedugva fejüket, azt várták, hogy a Zombor és Vidéke szerkesztőstől együtt megsemmisüljön. Nem, az nem következett be! A lap napról-napra erősödött erkölcsi támaszték, munkatársi bátorság s titkos olvasói révén. Ellenben a jogosulatlan, törvénytelen és gyűlölt basa uralom lassanként tért vesztett, hátrább vonult, meghúzódott a törvény igaz korlátai közé. . .

Az embereknek kinyílt a szemök. Látták!

S mikor meggyőződtek arról, hogy az a kicsiny, igénytelen de szókimondó sajtó-organum, a Zombor és Vidéke, az ő legszentebb igazukért küzd, becsülni, tisztelni kezdték s köréje csoportosultak.

Rövid néhány év alatt a Zombor és Vidékét az egész vármegye félelmet nem ismerő lelkiismeretének vallották, hatalmas politikai párt állott mögéje, mely a legkiválóbb,

MOLNÁR GYULA dr., a „Zombor és Vidéke” megalapítója.

legfüggelenebb és legharczasabb elemeket képezte az önzetlen hazafias polgárságnak.

A Zombor és Vidéke története szoros összefüggésben van a vármegye s a székváros politikai s társadalmi fejlődésének történetével, s ha akad valahol monografia-író, aki a sokféle váltság esemény egymásutánját, egymásra hatását s nem jelentéktelen eredményeit az utókor számára összefoglalja s föltárja, az bizonyára úgy találja, hogy e hatalmas tömkelegnek Ariadne fonala egyedül a Zombor és Vidéke.

Azok pedig, akik e küzdelmet fáradságot nem ismerő részesei voltak, akik önfeláldozó odaadással vitték előre a kitűzött cél zászlóját s föláldozták ifjúságuk legjavát, elmondhatják a költővel:

„Ez szé, multság, férfi munka volt.”

Az első kiadók.

Írta: Molnár Gyula dr.

Jubilál a Zombor és Vidéke. Huszonöt éves fennállásának ünnepét üli. De kié vajon az ünnep oroszlánrészé. A szerkesztőké-e, akik egy emberöltőn át kitartással szolgálták a közönség érdekeit, vagy a kiadóké, akik anyagi áldozatok árán és fenntartották a közvélemény e szükségét pótló organumát, avagy végre a közönségé, mely mind máig készségesen támogatta a lap embeinek nehéz munkáját?

E fölött nincs miért vitáznunk? Mind a három faktor egyforma buzgósággal működött közre s egyik a másik nélkül aligha tudott volna az idők forgatagában megállni. Magam, aki e huszonöt éves multról elmondhatom, hogy „quorum pars

magna fuit”, — a huszonöt év előtti idöket idézőm föl lelkemben s keresem azokat, akik a lap fizikai existenciájának első megalkotói voltak.

Hogy mily nagy idő a huszonöt év, mutatja bizonyára az is, hogy már aligha nem feledé-be merültek azok az egyszerű, igénytelen emberek, akiknek a nevére is kevesen fognak már emlékezni.

A Zombor és Vidéke első kiadójának a czéje így hangzott:

Nadasch, Muzsik és Partics. *)

Még most is különös benyomást tesz rám ennek a czégnek sajátos összetétele.

Mintha csak muszkaországából válogatták volna össze a legidegenebb hangzású szláv neveket.

S mégis! Ezeknek a neveknek a viselői egytől-egyig derék, szorgalmas s hazafias gondolkozású emberek voltak, akik egész vagyonukkal s munkájuk teljes odaadásával csüngtek a lap megteremtésén s életképességén.

Gyönyörűségük tellett annak üde, friss szellemében, vakmerő szókimondásában s nem minden veszélynélküli terjesztésében.

De be kell őket egyenként mutatnom. Mindhármán nyomdász iparosok voltak. Az üzlet szelleme vezetője, kifelé való képviselője, a czég főembere: Nadasch volt, ma már Nadas: Csöndesvérű, erős akaratú, kitartó kereskedő, aki a lap első olvasóközönségét nagy buzgalommal toborozta össze s azt a rendkívüli nehéz feladatot, mely az újságkiadás éltető eleme az expeditiót primitív tudásával, de teljes odaadással látta el.

*) A három munkás ember a Bitterman-féle nyomdában volt alkalmazva; Nadas a könyomdában, Muzsik mint főszedő és Partics mint gépmester. Onót kilépett mind a három egyszerre, hogy a Zombor és Vidéke számára berendezzék a nyomdát.

A második czégtag, Muzsik, már huszonöt év előtt is fáradt, kimerült, munkása volt az ölbetűk nehéz lújtó levegőjének, s reggeltől késő estig illesztette egymás mellé a piczi formás sorokat, melyekből az újság hasábjai alakultak ki.

Kevesen tudják, milyen sisíphusi munka a betűszedés. Az olvasó közönség kéjes nyugalommal futja át a szép, tiszta nyomtatott sorokat és egy pillanatig se gondol arra, hogy támadtak azok? De aki beletekint egyszer a nyomda komplikált világába és megfigyeli azt a műveletet, amint a szedő a sokféle törítés, vakarással és javítással elegyes kéziratos áttüti gömbölyű, üde betűk öblomtalajába, az megembereli a nyomdászt, aki állvány előtt órák hosszú állva, kápráztató gyorsasággal kapcsolja ki az előtte fekvő apró kis rekeszekből a betűket s egymás mellé illeszti boszorkányszerű ügyességgel.

A Zombor és Vidéke fő-főszedője maga a kiadó: Muzsik volt.

Nevének idegen hangzása dacára is testestül lelkesült magyar embernek ismerem. tele lelkesedéssel a lap jelene és tele áldozatkészséggel a jövője iránt.

Ha most a lezajlott évek e huszonötödik fordulóját alkalmából keressük az érdemek emberét, hogy elismerésünket iránta lerojjuuk, akkor egy babérágat kell átnyujtunk e derék, szorgalmas és becsületes munkás embernek.

Most egy sir kereszt felé kell irányítanunk az olvasók figyelmét. Az alatt piheni ki nagy fáradalmait a kiadói czég harmadik tagja: Partics.

Ezt az embert kevesen ismerték. Szótlán, zárkózott lelki vasszorgalmú gépmester volt.

A Zombor és Vidéke első számaint kézi sajtón nyomták. E fajta elavult tehe-

A „ZOMBOR és VIDÉKE” TÁRCÁI.

DONOSZLOVITS VILMOS dr.,
a Zombor és Vidéke volt szerkesztője.

Huszonöt év.

Úgy elszaladja idő, hogy alig hiszi ember mi minden vóta u nas lepo város u Zomború huszonöt esztendő előtté.

Upravo úgy van most is ahogy huszonöt év előtté vóta. Szidjuk felpánt, szidjuk pulgermajszert, szidjuk veliki kapetányt, szidjuk plébót, kertiszt, mely ovoga csifut aeczizert mint azelőtt nem akarják javulni egysem, bogami.

Onáj Béla főispán konferenciázta Szimuskával meg batya Peróval és most csinálja politikát Dasó még Jóczó. Onáj Hoffman Miská ép úgy ilte aktákon mind száz

ováj Purgó; az znas ovajnak volta züvé esze a fejibe — ovájnak meg mindig a trafikba van züvé pametja. Onaj Walter csinálta Gyúróval nagy komendiát udovi- cza váltójával, — ováj novi veliki kapetány csinálja züvé Jereminnel batya Jásónak nagy örömét znas u onaj szokák hol a ticzák nincsenek kaliczkába zárva, Plebó se akarja huszonöt év óta javulni — nem akarja még most se prédikálni u novoj czrkvi, bogami.

De azért megis tertinte nagy változás u nas lepo város. Van nekünk gyenyerű slityázó hely — ahol sohase lehet slityázni; van nekünk olyan parizel gasse, hol mindig csinálják kövezet és mégse lesz kész sohasem; van nekünk nás zeneakadémia, kulturális palota, veliki ispitály bolondos embereknek, ima tu árva ház, meg szeretet ház, meg bog zna sta, csak azt ne kérdezd, hogy hol? — Iszto takó — mint huszonöt év előtté.

Mikor én így hangosan beszilek, Maticza künénak azt mondja zenyim mláddám ű nem hagyja semmi csunyaságról megcsinálni négy városra. Hát nem csináltak meg barátoknak zújtemplomot; hát Grea pópó nem megcsinálta villamos világítást, most már nem kell neki nyúló züvé nádrágszibibe, ha akarja sitét szobába világosság; hát néma nekünk aszfalt, melyen znas szépen lehet eszuskálni lubenicza héjakon; hát frei maurerok hol csináltak

kommendiát ováj kruskimval egész tilen, hogy malo da nizam poludijo; hát nincs nekünk ováj novó gézfürdő, hová nem eresztik bele Gyókot, mert ha bele ille ováj vízbe, hát egész belváros überschwemmol; hát nincs nekünk szép nagy promenádunk kod vármegysze kutyé, hol este sétálókat sitibe felpofozzák; aztán nem látod té obesenyák jedán piacozokon azt a szép zöld bodékat, hol sztri vesticzak ilnek és árulják pamorancsnit, mit azelőtt te csak az öreg Mörizt kucsébertől vettél a bálón a pokol bírsziba.

Mondok zenyim Mládámnak — pravo imás sok másképp van most mint volta huszonöt év előtté. Gyókó züvé bajsztát megnövesztette; Sebovics Popo meg züvé szakálát levágatta, — este labvizet veszi és lefekszik; Plebó karonfogva sétálja Grga pópóval, Lenczi bácsi meg züvé kedves barátjával a Milóval; Kálmán nem szítja tajtékpipát csak cigarettit; Szeka Julka elmente apácának, teta Oliva meg elmente cassirinnak, bogami. A Vincze imén dán nem adja vendégekné pappendekli tortát; a Gusztó meg mindig nem vágja a couponokat am-ről ű álmodik, hanem a kermít és znas zenyim kelek Milorád megtanulta már magyarul káromkodni, mióta viseli tulipán, bogami.

Azután znas van nekünk itt u nas város sok sok szép dolog. Evo tuje polgári

retlen gép már tán alig is látható. Sisíphusi fáradsággal lehetett az újságot ezzel a kézsajtóval néhány száz példányban kinyomtatni. A művelet a késő esti órákban kezdődött és hajnalpirkadatkor végződött.

De Partlics a hatalmas csontozatú, halvány gépész eltáradatlanul birkózott az ügyetlen géppel s kiesikarta tőle a szükségelt példányokat. És soha se szólt, nem kérdett nem írtatott semmit. Csendes resignációval dolgozott, miközben sűrűn köhécselt és a ziháló hang, mely nagy melléből ki-kötört, mintha a halál kutyáinak csaholása lett volna. A derék, jó és szótlan Partlics néhány év elteltével még szótlanabbá lett.

Most már igazán pihent s pihenését jól kiérdemelte.

Ez a három iparos ember egyesítette szorgalmát és munkásságát, hogy életre hívja a Zombor és Vidékét. Ennek az egyszerű, igénytelen három munkásnak köszönettel tartozunk, hogy a gondolatnak, mely agyunkban megszületett, szárnyat adhattunk, az eszméknek, melyek lelkünkben forrogtak, a nyilvánosság útját megnyithattuk s párbajra hívtuk az előítéleteket, a visszaélést, az erőszakot, a garázdálkodó önkényt, egy vármegye közéletének üdvére.

Ennek a három embernek az emléket kellett idéznünk a múltból, mint a hogy hatalmas épületek első téglái alatt megtaláljuk azok neveit, akik az épület megalkotásának első tényezői voltak.

A költő.

Olyan szántó—vető a költő,
Ki mindig vet csak, sohasem arat.
Felszántja és beveti a földet
Am a gyümölcs mindig másnak marad.

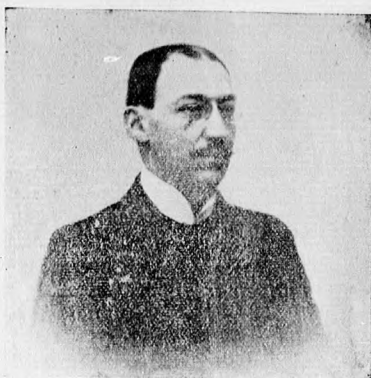
Lelke tüzből írja dalait,
S e lángnál, óh, hányan melegszenek!
Csak az a kihez szólnak e dalok,
Csak az nem érti soha, soha meg.

OLLÓ.

Casino, hol nincsenek benne pulgerek csak beamterek, akkor Schmaicz viczispán vóta elnök — most meg a veres Pista a prézes benne.

Eppen akkor szépen énekiük: „ne mój plakat Kossuth Lajos“ mint énekeltek huszonöt esztendő előtt. Evo nas olvasó ker — ahol ép úgy kártyáznak mint azelőtt huszonöt év előtt, akkor Béla feispán vóta züvé prézes, most meg ugyanazt csinálja a Palika.

Itt vannak nas fejervergei, oltják tizet ahogy gyin, ott vannak minutumra város végén, de sta miszlis elkisnek kad gori kod Jägerhorn, pedig ott vóta karczos, lehetett vóna torkát ebliteni do ujutru, bogami. Van u nas város napközti otthon. Znas stoje to? Hát az jedan ház u mlaka, ki van írva Ovoda és oda kimászkálnak szép zasszonyok meg trajláik főzni tanulni gajganát. Nagyon épül mienk város. U zsaba baru csinálta Sztévó palotát — mi soha nem lesz kisz, van rajta nemesi címer matora udovicza u svimhőzni. Gyuró építi palotát — veliki tornyokkal; egyik Fernbach, másik meg Ganzli torony, hol ú imádkozza, hogy ne legyen több poszlanik választás meg villámlás világítás. Most u nas város gyin nagy deputáció, tanulmányozni miképen kell megcsinálni praktikusan kezépileteket. Znas a város esze nas Gusztika fogja magyarázni, mert

Levél a tőle.

Írta: Szilágyi Lajos.

Üdvözlöm az olvasót!

A régi szeretet, a mellyel a Zombor és Vidéke olvasói iránt mindenkor viseltetem, a mely irányította munkásságom, mikor e lap szerkesztőjeként a Zombor és Vidéke olvasói s köztem a legközvetlenebb volt a viszony, — a régi érzés adja kezembe most a tollat. A Zombor és Vidéke ma huszonöt éves fenállásának ünnepét üli. Huszonötévi szorgalmas munkának évfordulóját, — büszke vagyok, hogy e huszonöt évi munkában néhány évig én is részt vehettem, szerény erőmmel munkálkodva azon, hogy a közönség az irodalomnak e mostoha gyermekét, az újságírást megkedvelje, megszokja, megszeresse és megbecsülje.

Mert a magyar irodalom nagy családjában az újságírás a mostoha gyermek. Vannak sokan, akik csak mester-ségnek nézik, vannak sokan, akik

kárhoztatják, vannak sokan, akik nem szeretik, — de olvassa mégis mindenki, mert a kultura fejlődésével karöltve fejlődik az újság nélkülözhetetlensége.

Az újság írójának még rosszabb a helyzete. Hogy elvállalt hivatásához híven kiszolgálhassa a közönséget, kielégítse a legkülönbözőbb irányban hozzá fűzött kívánságokat, sokszor kénytelen belenyúlni a beteg részék gyógyítása a betegség-csirákat fejlesztő ódságba, korrupcióba, erkölcsatlenségbe emberi jellemek szennyebe is. Így aztán nem csoda, ha mindenfelől odium szakad rá. S az újság munkásának mind ezt tűrni kell, még a hírnév balzsama sem vigasztalhatja, hiszen névtelenül dolgozik, lelkét, szívét, esztét, erejét beleöntve a mindennapi napszámás munkába, a mely munkának csak egy jelszava van: a közönségért!

Huszonöt év munkája bármely szakmánál becsülést érdemel, — az újságírásnál a legjobban.

Az újságíró nem gyűjthet vagyont, hiszen sajnos, még nem tartuuk ott, a hol a külföld, az újságíró nem vezet más eszme, mint hogy munkájával segít megépíteni nemzete nagyságát, fejlettségét.

Büszke vagyok, hogy szerény erőmet én is odahordhatom nemzeti fejlődésünk oltárára. A Zombor és Vidéke hasábjain sokszor találkoztunk az olvasóval; ha lsten erőt ad, azután is fogunk ott találkozni.

Ha ugyan ránk nem szakad a fenyegető vész, ha ugyan a beköszöntő abszolutizmus nem fogja bilincsekbe verni a sajtó szabadságát, ha ugyan

znas szernyi okos ember, amit csak megcsinálta mind igen sikerült, pedig csak egy okos dolog sikerülje u Zomboru: hogy a kulen tilen nyáron mindig kemény, azt is megcsinálni iz Le.neszu szu ucsili, bogami.

Befogják mutatni tanulmányozó deputációnak nas teátru, olyan jó sikerült, hogy most nem tudják mit csinálják vele — majd kiveszi Gusztika magazinnak; — megmutatják novi slokoniczát, hol szveczamu nem ekert, hanem mézárósti ütök téglával fejében olyan szik, majd kiveszi Gusztika sertés hizlalónak; — megmutatják nasu lepo pívaru, hol zombori serházba árulják apatini pivát; majd k veszi Gusztika einkehr-virtshausznak; — megmutatják csudo szép városi kertet, hol teremje kutyó hires ker-tészétől sok ustonyieit meg kutyatej; kiveszi Gusztika és ílteti bele czukorrépa, mit eladja majd zombori czukkedli gyárnak hol neki csinálnak majd medveczukrot, bogami. Azt a lepo igazságúgy palotát meg a kulturás palotát, az uj financz palotát aztán znás az Elefánt szállodát, a novo cassinót meg a sikarai villás telepeket, meg otthonos Tusculánumot meg vrag zna sta mindent, mind megmutogatjuk, mienk vendégeinknek had lássák, pa znas, nek csudiszu mienk hires városunkon.

Mondja zenyim Mláda manisze Sáczó, — ilyen lepo szivarokat másból is láthatni — mutass nekik zombori speczialioakat. Ahá

mondom — znam sta otyes. Hajdemo kod Matzieza, ott trafálod zenyim speczijeimet izsto tako zisznak meg kártyáznak, kao huszonöt zesztendői előtte; Szabadkábúl lett Stebler, ott izsto tako izsnek schweidilik mint azelőtt, pedig már régen ott áll a Schweidilik csak város elfelejti ráírni, hogy ki állította útet oda; a Cselikovies Jóczóból lette Gáspár a Csitoba hol zisznak spriczet és zesnek zonát akár huszonöt év előtte; kod belog Goluba kapni jó szirát, nagyfába jó schillert, pinczébe jó dalmatinert, Butkovicsnál fain gablit, Vládónál pajslit, Márkónál malacz paprikást no még a ratárnál naj bolye bermutát.

Ahá — ratár! hajde mo mi oda, megnézní sta radidu zenyim prijateli tamo. Keresem Trivulsiót — kelnér mondja elmente; keresem Muhorayt brez dr. kelnér mondja elmente; keresem Pixet, kelnér mondja elmente, au szveczati obe-senyák, mondok neki ne hazudjál hát mind elmentek kiket én kérdezek? U mondja, ezek még mind meggyühetnek, mint franczia bányászok a föld alul kiket gondolták, hogy meghaltak. de Gyenike, meg a Males meg a Laczika ugy ithagya minket, hogy sohse gyinek vissza, bogami! Mondok kelnérnek hát kazsi stoje novo huszonöt év óta. On kazse, hát megmondom. Rokon elmente na Iloká pudárnak ott erizi lepo devojkákat; dr. Bugara Erneszt ott hagyta

ezután is szabad lesz gondolatainkat írásban kifejezve terjeszteni!

Ha nem lesz szabad, akkor is írni fogunk. Azt a közönséget, amelynek mi felesküdtünk, el nem hagyjuk, elvállalt élethivatásunkat, hogy a szabad sajtó munkásaiként szabadon írunk, fel nem adjuk. S ha kell jöjjen Kufstein! Zárják el mindazt, aki tollat mer fogni a kezében. Am tegyék!

De a börtön fenekén is, ha egy darabka papír jut a kezünkbe s egy toll, vagy írón, ott is írni fogunk, hogy munkálkodhassunk a független, szabad Magyarország megalkotásán.

Míg pedig ez az idő el nem érkezik, addig viszontlátjuk egymást, kedves olvasó, a festett betűk országában, a lapok hasábjain. Ahol küzdeni kell, — mi ott leszünk!

Árvaink atyja.

Írta: Kiss Antal.

A kertgazdasági nevelő-intézet létesítésének fenséges eszméjével s a

magasztos problémának lelkes megfőtőjével Latinovits Pál főispánunkkal annak idején, úgy a helybeli, mint a vidéki lapok, a hódoló elismerés legmelegebb hangján szóltak.

A törhetetlen buzgalomnak, a hosszú küzdelem által megacélozott karnak lelket megverő munkája, többször foglalkoztatta már a nevesebb lapok főszerkesztőit, akik a legszebb építettnokkal írták körül a legideálisabb eszmék egyikét. S ha már ezek lapjaik legfőbb helyein foglalkoztak a humanitásnak e remek példájával, mennyivel büszkébb lehetek én, — ki az újságírás terén csak porszemecske vagyok — hogy e páratlanul álló alapra építve létesítésének a motívumairól egy nem mindennapra eső jubiláris számban egy-két szót szólhatok.

Büszke vagyok azért, mert megtaláltam az unnesi eszmének, ez ünnepi számban a maga helyét.

*

Az a lankadatlan s határt nem ismerő fáradság, a melylyel Latinovits Pál a nevelő-intézet alapját lerakosgatta, élő bizonyossága annak, hogy a közjó megteremtéséhez munka, jószív és akarat kell. S mert e három tényező megvolt az örökké élő eszme megpendítőjénél, így a munkának, a jószívnek és az akaratnak megvan a teremtménye is.

A küzdelemben való erős kitaratás, a megtántoríthatatlan szilárdság, az emberbaráti szeretetházat nemsokára megfogja nyitni a legszerencsétlenebbeknek, az elhagyott árváknak.

Nemsokára otthonra talál a kétszáz apátlan és anyátlan gyermek, a hol a

lélek nemesítő foglalkozás aerájában megtanulják munkával boldogítani ezt a szegény hazát.

Most hogy utam képzeletben a gyermeknevelő-intézet mellett vezet el, megállok egy pillanatra s elgondolkozom. . . . Istenem! . . . milyen üdvös intézmények dicsérhetnének ezt a szép hazát s mennyit lehetne a földhöz ragadtakon segíteni, ha úgy, ott feljebb . . . mindenkinek szíve volna.

Mennyit is tehetnének azok a hatalmas tényezők, akiknek trónjuk kiemelkedik a szegény nép közül, ha úgy . . . csak egyszer is a népek élén.

Pedig mily könnyű lenne néhány leszállani a rozoga kunyhókba, ahol a hidegtől s az éhségtől összetört testek a lelki ismerettel küzdenek, mert a szegénység még nem volt képes elrabolni tőlük a tisztességet.

Milyen könnyű lenne segítség czéljából ilyen helyeken, népismereteket gyűjteni

De a lehajolni tudás hiányzik a felsőbbek ezreinel, ami meg van Latinovits Pálnál.

Ez a hozzánk simulás, — amelynek gyökere a szívben van — ez adta meg a gondolatot, a kertgazdasági nevelő intézet létesítésére. Ha majdan ez intézetet átadják az életnek s ha valaki a természetben is elhaladhat mellette, az jól eső szívvel látja majd, hogy az elhagyottak — kik tudj Isten milyen posványban fetrengenének — nincsenek mégsem elhagyva. Az a valaki, aki megáll a szeretetház előtt, az velem együtt azt fogja mondani, hogy ez az intézet, amelynek eredete a szív-

a Bácskát és dieséri a levisárokat, Zokál elmente kralyszkei notáriusnak u Gyengyesu és kildi veres bort Stefinek, hogy vigyázzon nehogy zúvé drezinái ismét maukát kapjanak: Arpád gyerekből lette vicze purgo, Hopp császárból lette veliki szolgabíróv, Sztévóbó lette zentai natárius, Nenád csinálta komendiát a só utcából, mert a znas Mlada nemesak a vén de fiatal kezske megnyalja sót: bátya Jásó mindig Pásó vekszlajiról álmodik, dr. Jánusz csinálja Szlogát és tűzi kabátjára tulipánt mit a djakomból lett plébános küldte neki prezentbe és Maglits Sztévó csinálja pevacsko drustvát hol a Kószta úgy énekelí amint a hosszú Brankó fískál veri neki a taktust.

No most már csak elhiszed, hogy nas városnak nincs párja na Magyarzske zemlje, Hajdemo kod ratara, hogy ott Trnda csinálja nekünk do ujtroto:

Zombor város
Lépa város
Ein, zwei, drei.

A troubadour.

— Álom a középkorból. —

Írta: Mártonffy Imre.

Mikor a nap forró sugarai eltűnnek a távoli hegy orma mögött, s a bíborvörös felhőzet üszik az égbolton, a csillagok pedig háványan előpislognak, esténként

forr a csillogó hab, s ringó csónak szeli át a hullámokat, s nádasból benőtt öbölbe fut be. Ragyogó szemű, fekete füstös ifju ugrik ki a csónakból. Fejét koszorú övezi, a szalagokat a szellő lobogtatja. A homályos alkonypír ott ragyog égő arczán, s gyöngén fénylik a gitár aranyos szalagja.

Amerre a folyó susogó hullámai folynak ott a virágos mező tövében, a hegy oldálon áll egy pompás kastély. Magasra egyenesedik ki ormával, tornyaival és kelmő fokával. Enyeleg a tova suhanó felhőkkel és szerelmeskedik a száguldo széllel. Alul pedig hullámszik az örvény, s a víz nyaldossa a mohos sziklákat, ott áll esténként a fekete füstös troubadour.

A fű és zombék ragyog az esthar-matban, a nádas hullámszik, a kaka susog, a vízi lilomok összedugják fehér fejüket, mint pajzán koboldok, játszi tündérek. Közelí erdőből elhallatszik a pinyőke és karvaly esti éneke, a fülemüle panaszos furulyaszerű hangja, mind olyannak tűnik fel, mint a paradicsombeli angyalok dala. Alul a sziklához támaszkodva áll a troubadour és félíg amadsozva tekint fel a kimagasló kastélyba. Egyszerre sötét árny suhan fenn végig, az ifju összerendez, a hurokat hangolja fel és énekelni kezd lágyan, édesen, olvadákonnya, úgy hogy még a fülemüle is elhallgat, az ár nem zúg, a vízi lilomok mozdulatlanul állnak.

Fenn a kastélyban egy isteni szép leány hallgatózik, szemében könnyek gyöngyöznek. Az ének mindig erőteljesebben hangzik fel a hűvös esti lég szárnyaira kapva viszi fel a hegyre, az alkonyba borult hasadék felé. . . .

Lassu, fenséges méltósággal emelkedik a hold gömbölyű arca az égboltozatban. A folyó hullámai ezüstös fényben csilognak. A hold gyöngye fénye rávetődik a dalnokra, s fent a sarok erkélyen álló leányt pedig fedí és fényenyl övezi körül. Az ének mindig halkabban hallatszik, a dallama elhal és mintegy hulladozó akkord oszlik el a ködös felhők közé. . . .

A folyó hullámai újból zúgni kezdenek, a sóhajró dalnokot viszik a hátukon. Hová? Maguk se tudják, én se tudom. . . . A zugás megszűnik és köröskörül némi csend honol és éjsötétség. Minden álomba merül, magas fák lógatják sugaraikat, a madárkák álmodnak, a kastély is — csak ketten vannak ébren, s könnyek hullanak a szemekből.

Napok mulnak, hetek, hónapok, az ifju azonban minden este ott sóhajta édes dalát az éji levegőben.

És egyszer, mikor eljo, a kastély fényárban úszik. Messzire elhír a világosság és mindent megfürösztr ragyogó fényre. Az illatos kertben nyílik a fésző rózsabimbó a fényes jázmin mellett, s a magas isteni

ben gyökerezik, örökké ragyogó példája, a nép iránt érzett puritán szeretetnek.

S míg mi álmélkodva nézzük a hatalmas szeretetházat, addig ott fenn . . . a jobb hazába hívott szülők . . . itt lenn pedig a védszárny alá vett gyermekek imája kéri az úr áldását az árvák apostolának földi útjára s a humanitás gloriozus munkájára.

Emlékezzünk régiekről.

A Zombori Hirlap eredeti tárczája. —

Írta: Pataj Sándor dr.

A Zombori Hirlap eredeti tárczája? Ez talán sajtóhiba?

Nem, ez teljesen jogos cím. Majd kifejttem.

Amikor a Zombori Hirlap tulajdonosa 1897-ben megvette a Zombor és Vidékét, akkor a Zombori Hirlapot, mint rövidebb multú lapot szüntette meg, azaz kijelentette, hogy a két lapot egybeolvasztva, mindkettőnek az előfizetői ezután a Zombor és Vidékét kapják.

Vagyis az én olvasóim — mert a Zombori Hirlapnak én voltam a szer-

kesztője — akkoriban jó ideig azon a czímen élvezték a Zombor és Vidéke tárczáit, hogy azok tulajdonképen a Zombori Hirlap cikkei és azokat tőlem kapják.

Hát ha én most ezt a régi czímet föllevenítem, ehhez van jogom.

Tettem pedig ezt szándékosan, mert a Zombor és Vidéke jubileuma alkalmából föl akarom eleveníteni az én emlékeimet a zombori hirlapirodalom körül.

Valamikor „ezernyolczszáznagyon-régen“, amikor a boldogult édes atyám azon tanakodott, hogy a Popits Szevén boltjába adjon-e fűszeres-inasnak, vagy a Weidingerhez pántlikás-inasnak, (szerecsémre az utóbbit választotta és így már zsenge ifjkoromban a nők szolgálatába léphettem) keletkezett a Bácska.

Mi fiúk csak annyit tudtunk róla, hogy Zomborban van magyar lap. Se czímét, se megjelenési helyét nem tudtam, és nagyon kíváncsi voltam rá. Azt hallottam, hogy az újságot a Karakasevitsnál lehet kapni, akinek a boltja ott volt a Milasevits patikája mellett.

Akkoriban még megvolt a loggia sor az egész Szent György-tér keleti oldalán végig. A Joanovits Száva-féle bolttól a Jeraszovitsig szárazon lehetett sétálni még esős időben is, és bizony, ha szavam lett volna bele, megtiltottam volna, hogy ezt lerombolják és kiépítsék, úgy, hogy most már csak a Dr. Pávlovits, volt Bikár-féle háza mutatja a régi boltozatot, de ez is vasketreczbe zárva, hogy el ne lopják. — Ebben a loggiasorban volt már akkor a Karakasevits-féle bolt. A Jeraszovits-féle sarkon túl még a „Carl

Lippert“ német firmájú rőfös boltja volt a mai szép emeletes Csitaonicza épülete helyén, és vele szemben a Cselikovits Józso, híres ugyancsak földszintes korcsmája, a mai Koszanits ház helyén.

Abban a Karakasevits-féle boltban kerestem én minden pénteken az „új lapot“, mert annyit hallottam, hogy pénteken jelenik meg. Azt mondták, hogy már elfogyott. Jöjjenek előbb. Más-kor 5 óra előtt jöttem, akkor még nem volt meg.

Nem értettem a dolgot. Végre kaptam „új lapot.“ A Magyar Hirlap volt. Nem a mostani, hanem egy hasonló című azóta rég megszűnt magyar lap, amely akkor itt egyes példányokban való árusításra le jött Budapestről.

Hogy a Bácska hol kapható, azt még soká nem tudtam meg, és Karakasevitsék azt hitték, mikor én az új lapot oly epedve keresem, hogy a Magyar Hirlapot várom, amelynek 1—2 érkező példánya hamarjában el is fogyott, mire én hozzá jutottam.

Utóbb, amikor már a rőfös inasból előléptem deszkakereskedő segéddé a Róheim czégben, akkor már a helyi-sajtó egyetlen magyar termékét gyakrabban kaptam a kezembe, és olvastam benne a szerkesztő Radics Györgynek, a gimnázium volt igazgatójának, a verseit.

Hogy formailag volt e bennük fogyasztás, azt még akkor megítélni aligha tudtam és ha tudtam is, már most nem emlékszem rájuk. De a tartalmára vonatkozó egy kritikát nem felejtettem el.

Amikor bolond fejvel otthagytam a biztos milliommossággal kecsegtető kereskedői pályát és fölcaptam lateinernek, akkor, mint nevelő a Széchenyi József törvényszéki elnök házába kerültem.

Itt persze, meg kellett, hogy vegyék a helyi poézis első termékét, a Radics „Tarkaságok“ című kötetét, és olvasgatván belőle Józsi bácsi a rabról szóló egy versét, amelyben „penészes kenyérről“ és „nyirkos börtönfalakról“ van szó, — méltatlankodva így szól: „Különb az én rabjaimnak a kosztja és a lakása, mint a pennarágó professzoré!“

Mikor aztán a Bácska, mint egyedül uralkodó helyi lap egészen a kormánypart szolgálatába lépett, akkor kaptam, már első éves jogász koromban, Budapestre a hírt, hogy van ám Zomborban ellenzéki lap, az a czíme, hogy Zombor és Vidéke.

Hát, ellenzéki még akkor nem igen lehetett, mert a cautió hiánya miatt csak „A sárgarépáról“ vezércikkezett a szerkesztője, Müller Gyula. Még akkor Müller volt Dr. Molnár Gyula, és amikor valami helyi kapacitásnak bemutatatták és így szólott hozzá, hogy

— Ön a német „Molnár“? (T. i. a concurrens Bácskának akkor már Molnár István Lajos volt a szerkesztője.)

— Nem, felelte, én a magyar „Müller“ vagyok.

szobrot körülfogja a világosság, s csodálkozva nézi, hogy mi történt körülötte. De a trobadour is csodálkozik. Bimulja a tündéri fényt. Mit jelentsen az? Miért üszik a máskülönbben komor, sötét ka-tély most ily fényben? Ekkor zene hangjai hallatszának feltűről: a trombiták harsognak, a bőgő dörmög és a hegedűk sírnak. Közben hallani hangzavart, a serlegek, poharak csengését. Látni lel-et az alakokat, amint tánczolvá-lejtének körül a termekben. A trobadour még jobban csodálkozik. Közelebb lép és bepillant az öröközölddel befutott kapun. A szoigák lázas sietséggel rohannak ide-oda; egyikük se szól egy hangot is a szegény dalmokhoz. Végre ez megszólítja őket:

— Hej emberek, micsoda új ünnepély megy itt végbe, miért ünnepel a kegyelmes ögróf?

Ma van Csentsia esküvője, hangzik vissza a telelet. . . .

A mohos falhoz támasztja mintegy megsemmisülten lábzan égő arczát, aztán elűnolyog, leül a folyó partjára s könnyei hullanak feltartóztathatatlanul a mormoló habok közé. A hullámok részvevőleg pillantanak fel rá, mintha mondanák:

— Nincs talán elég víznél? Kíméld meg magadat, ne pazarold könnyeidet!

De égő arczán végig folynak könnyei, lehullanak a forgatákba, s onnan ki tovább a végtelen ozeán felé. . . .

Egyszerre fent elnémul a zene, a tánczosok pihennek, friss erőt gyűtenek. Ekkor felemelkedik az ifjú, felkúszik a sziklára és dalra nyitja ajkait. Oly édesen hangzik a dal, mint még sobase. Amint a hatyú dalol, mikor érzi, hogy a nap utóljára süt rá, épu-gy énekel a Trobadour, dalolja haldokló lelkének fájó dalát. Fent csend van, mindannyian figyelnek és bámulnak, e-g-y-n-e-k kipirul az orcája, s két szeme könnybe lábad, — aztán újra felhangzik a trombita hangja és elnyeli a dalmok szerelmi énekét.

A sziklaestücsön kúszik fel, alul tájékozva csapkodnak a szikla oldalához a hullámok. Fent áll a trobadour villámlo szemekkel és magasra emelt kézzel, mint eget ostromló titán, — a szerelem örülté tette. Hü gitárja repül a hullámzó habok közé.

— Crescentia, hangzik az esti légben. Aztán egy tompa zuhanás, — s a rohanó ár hullámos fodrai tova viszik a dalmok életelen testét.

Fenn a kastélyban harsog a trombita, riadoz a kürt, ujjonganak a hegedűk, s a táncz még szilajabbá, vadabbá válik, mint volt azelőtt.

Alant a hideg hullámsárban nyugszik a trobadour. Egy jószívű delphia kedves gitárját hű keblére tette. . . .

A lap azonban a cautió hiánya daczára, vígan közölte az én zseni verseimet, sőt utóbb tárczáimat is. És amikor cautiót tett le, akkor se mentem „följebb“, mert nem volt függetlenségi.

Később egészen a színészet lett az a rovat, amely iránt — érthetetlen, de így van, — nagy előszeretettel keletkezett bennem, és állandó színházi kritikusa voltam a Zombor és Vidékének és a Bácskának. Fölváltva, egyikében az egyiknek, másikban a másiknak. Amelyik szerkesztő előbb küldte el a szabadjegyet.

Volt idő, amikor még a Bácskaer Volksblattnak is én írtam a kritikát, és egy-egy előadásról mind a három helyi lap egyszerre az én tollamból közölt referátát.

A szabadjegyek miatt, mint mindenütt, nálunk is voltak összekülönbözések a direktorokkal, különösen amikor több lapnak kellett, hogy helyet adjon. Eleinte ez igen kedélyes volt, és emlékszem, hogy amikor a színház fölépítése előtt írtam a Vadászkiút udvarán épült deszkabódében játszó Csóka-féle színtársulat (mennyivel külföldi erők és mennyivel szerényebb igények!), előadásairól dr. Molnár István Lajosnak a Bácskába a kritikákat, ha nem volt nála a szabadjegye, a fejemből nyomta a taplóalapját, amelyről őt már ismerték a jegyszedők, és ezzel beeresztettek helyette engem is.

Amikor aztán 1893-ban megalapítottam az első zombori függetlenségi párti lapot, a Zombori Hírlapot, akkor persze élénkebb lett az ellentét köztem és a Zombor és Vidéke közt, amely akkor az Apponyiék hivatalos organuma volt.

Többé-kevésbé épületes hercehurczákkal tractáltuk a közönséget concurrens lapjainkban, amiben különösen munkatársam, Vargay Ferencz, zombori ügyvéd, a régi Bács megye alapos ismerője és bentfentese vitte a főszerepet, amíg csak 1897-ben meg nem szűnt a Zombori Hírlap. Ha jól emlékszem, a mai zombori függetlenségi párt 800-tagja közül egy volt az előfizetője: Szemző István.

A Zombori Hírlap helyett akkor az előfizetők a Zombor és Vidékét kapták, de bizony a Zombor és Vidékébe, a velünk való fúzió, még sem ojtott annyi ellenzéki vért, hogy az én republikánus cikkeimet közölhette volna.

És így most, 25 év múlva, megint csak úgy vagyok a Zombor és Vidékével, mint a kezdetén. Nem értvén egyet a politikájával sem akkor, sem ma, — szépen a vonal alatt maradok, ha van valami mondani valóm.

A szűzbeszéd.

Egy duszagdag francia kereskedőnek az volt legfőbb óhajása, hogy beköltözzön a parlamentbe. Ez az óhajása teljesült is. A szónoki emlévénre azonban csak egyetlenegyszer lépett. Beszédét így kezdte: „Uram! Az ember tulajdonképpen csak állat...“ Itt megakadt a szónok: földön tekintetét kéri, a lélekzete is elállt. Ekkor orrasi derültség közepette felállt Gassagnez Pál és így szólt: „Indítványom, hogy az inétt elhangzott beszéd egész terjedelmében könyomassék és a szónok arcképeivel díszíttessék!“.

A kivándorlók Fiumében.

Írta: Vértessy Károly.

Festő lélekbuvár ide jöjjön.

Az sok eleven színt talál az ecsetjére, ez, az arcon örömet és borulatot vegyesen lát, mint a háborgó lélek kinyomatát.

A tanulmány-utazó pedig, a kivándorlási lázban szenvedőkről, érdekes sok szép képet, jelenetet vehet a tollára.

Fiume kivándorlási állomásán Nia Alessandrina nevű utcájában van a kivándorlási törvény által a magyar királyi belügyminisztérium által magyar szolgálatba vont, az „Adria“ hajórajához beosztott, de a magyar kormány felügyelete alatt álló Cunard magyar amerikai hajós társaságnak főügynöksége, felvételi irodája.

Három hajó jár Fiuméből New-Yorkba. Dannoria, Slavonia, Ultonia.

Nagy betűs nyomtatványok, színe: hajórajzok a ház külső és belső falain, folytonos csoportosulás a ház előtt, hogy az utcán való közlekedést is megakasztja. Szorongás a kivándorlási iroda szűkült vált helyiségeiben, ahol értesítés, utasítás adása, a kivándorlók egészségi állapotának az első megvizsgálása, az okmányok és irományok átvizsgálása van, a jelentkezőknek utasítása az „Adria“ magyar királyi tengerhajózási részvénytársaságnak a tengerparton terpeszkedő oszlopos nagy házában személyszállító irodájába.

Szóval, rossz időben a kilécs folytonos mozgása, jó időben az ajtók tárva tartása, mert havonként egyszer-kétszer indul a Cunard Linie legnagyobb angol szállítási vállalat egyik-másik hajója. Jönnek mennek a palotaszertű nagy hajók.

Özöntek a nép Magyarországra minden tájáról, kiválloképpen, mióta a kivándorlást az ország fellendült révvárosának terelték, hogy a magyar népet a hosszabb vasúti utazástól, vámvizsgálástól és a gyakori átszállástól megkíméljék. Áramlat ez itt, népvándorlás. A családott is, kivándorlás, ban keres menedéket.

Öreg, ifjú, férfiak és nők, elégedetlen balsorsú emberek, gyermekraj, serdülő hajadonok, különféle színű fejkendővel, sötét-, vagy élénk, tarka színű rokolyában, valamennyien kisebb-nagyobb kézi-batyuval a kezükben, nagy csomóba kötött ágynemű az asszonyok meggömbített hátán. Aki járatos hazánk népeinek a viseletében, azonnal megmondhatja ki, melyik vidékről való.

A kivándorlási láz siettetni léptüket.

Boldogtalannak, kinek akadály gördül útjába.

Híta, fogyatkozás van a testi épségében, nem jól áll egészség dolgaiban, hiányzik szemének a teljes fénye, tüdejének; önmagának fogyatékos az életképessége. Az orvosok erősen néznek a szemek közé, külső jelekből állapítják meg a belsőnek netaláni ronsát. Csak épkézlábu embert fogad be az újvilág, kinek a lélekző szervei megbírják a bányák mélyének a fojtó levegőjét, izmai a rájuk váró nagy és nehéz munkát, hogy leadva a hasznát, erőtlen öreg emberekként ne váljanak az ottani társadalom terhére.

A legszebb Sáríka is habár festői, de szomorú kép nekem. A reá váró görnyesztő munkában el fog tűnni arcának az üdésége, lehervadnak rózsái.

Most azonban, reményének horgonyát mindenki Amerikába veti, hiszen annyi hall beszélni és mesélni az ottani aranybányákról, a dollár nevű, mindenhatónak vélt nagy pénzről, hogy végre a mézes-mázás beszédet elhiszi, iparkodik szerezni. A jövő, az mindig a sejtésé, a mult tanuságiból pedig soha sem okulnak eléggé az emberek.

A legtöbb szegénye, mind azzal megy, hogy mint módos ember kerül majd haza jobb sorsba. Olyan is van közülük, aki haragszik a hazára, nem éneklé a Szózatot. A haza földje neki csak bojtortant termett, nem termékenyíthette meg arcának a kövér verejtékével sem, agyonnyomorgassák adóval és közterhekkkel, nem kérdezték keres-e? Kivándorlásba kergette a rossz sorsa.

Népesek Fiumének az utcái. Aki végezte dolgát, le fel járkal, leány nézi a kirakatok fényességét, kiválasztja, mit vesz meg, ha visszajön. Ember, a rakparton felhalmazott értékárakat és gazdagságot összehasonlítja a maga szegénységének a vaczkával. Megelégedés, egyiknek az arcáról sem tükröződik vissza, inkább a méla bú ül ki arra.

Szeptember elsején az 1904. esztendőben, derűs szép napra viradtunk. Emberraj az, mely hosszú sorokban gomolyog a Giardino Publico tájáról, a gőzhajózási társulat kivándorlási telepéről. A vonal meg megtörik az utcákban és sarkokon. Hallgatagok, mindenki el van foglalva a maga gondjával, dolgával, málhájának cipelése veszi igénybe két karját, derekát. Szunnyadó csecsemő az ölen, aki most álmodja, vagy nem is álmodja a jövő sorsát. Gyermekek a vezető kézen, összefogóva többen is, mintha egymásban bíznának, erősítik az összetartozást, nehogy a sors elvesse egymástól.

A fiataloknak tetszik a változás, örömvirágok ott is szednek, találnak, hol a felnőttek hiábán keresnek. Bögésnek beilló gyermek sirás, az is volt hallható. A szomorú gyülekezésben egy gyermekre esik tekintetem, aki minden ok nélkül bődül el. Az édes anyja csitítja, de nem bírja hallgatásra. Végre a lágy szívű asszony szeméi könybe borul. Miféle érzelmek gyűltek meg az anya szívében, törtek ki a gyermek kebléből, aki a lélekben buvárkodik, jól tudja.

Ott, hol a magyar kormány szolgálataiba szegődött nagy angol hajó, az első

rendű gyorsjárása a nevére méltán büszke, négy árbócos „Pannonia” horgonyoz, nagy embersomóba gyűlelszik a parton ezer meg ezer számmal a kivándorló magyar nép. Nem tolakodás, egy elébe való kerülés, a rendőrök rendet alig tarthatnak a rendetlenek között. Ennek ezért, másinak azért sietősebb a dolga, családjával összerakulása. Én a törökkel tartok, miért siessek? úgy is utólér a halál. Elsőségből részesülnek a nők, de lassan-lassan mindnyájan a hajóra kerülünk.

A sorban való felvonulás, elhelyezkedés a hajó mélyében és felülzetten, reggeli hat órától déli tizenkettőig tartott.

Én már hét órákor lent voltam a fedélzetén, onnét néztem le a mozgó tömegre, melyet a nők vörös, sárga és egyéb színű, sötét virágos fejkendői tarkított meg.

És itt vagyunk, akiknek megmondták a hivatalban, hogy mehetünk. Szomorú a bucsúvétele azoknak, kiket kiszorítottak sorunkból, öreg már, ezt vagy egyebet mondtak neki, toltak menése elé okul.

Elelmes gyümölcs árusok lepik el a hajó két végén lévő szabadabb helyeket. Aki lent volt már a hajó emeletén kézi kendőjének a csücskébe pénzt kötött és leeresztette zsinag, hogy a kőparton almát, körtét, édes szilvát kössenek belé. Egyenémelyik, ugyancsak savanyu almába harapott, látom a képéről. Hát még milyen savanyu lesz az alma, édes magyarom, melyet Amerikában fogsz izlelni, melyet a sors nyújt neked, mikor az olesó munkás irekkel és kinaikkal kell majd versenyezned! Nehány évi idegfeszítő munka után, munkaképtelenné válik, a legizmosabb is. Nemcsak sirály, ember is van örökéhes.

Egy pénzes kendő vízbe esett. A parton lézengő, félnövésű ifjak kihorgászták, csomóba kötve feldobták. A sors is talán így fogja hányni vetni a gazdáját!

Pontban déli tizenkettőkor, a horgony lánczok csörömpölése mellett oldódik a hajónk köteléke szócsó beszéd közben, lassan mozog a nagy test, míg megfordul, de amikor utat nyert előre a hajókolossz, járása mind gyorsabbá válik. Működésben az óriási hajócsavar.

Fiume látképében gyönyörködünk, történelmi nevezetességű romokban, ékes falvakban, a hegy magasán, bujaságában a zöldnek, erdős helyek pompázatoságában, zöld szigetekben, virágkoszoru gyöngyeiben, s azután Puky István utitársammal, egymásfölötti két ágygyal elfoglaljuk helyünket az uszó palota 38. számú hálófülkéjében. Elhelyezkedve, meghuzom magamát a felcsatolható és leereszthető kis lőcán és gondolkodom.

Az amerikai ut kezdetén, százféle gondolat járta át az agyamat. Szabad gondolatok. Érzelmek csordultig a szivemben. Abban esősosodnak ki, mily kicsiny az ember, milyen rövid a földi léte, és ebben is csak az isteni Gondviselés tartja.

Hatásos rendelet.

XIV. Lajos idejében az a divat kapott lábát, hogy a hölgyek maguk hajították lovaikat. Mithogy azonban gyakran ügyetlen kocsisoknak tizenyűltak, a balesetek száma egyre szaporodott. Ekkor a király a következő rendeletet hozsította ki: „A közbiztonság érdekében felkérem a családfőket, hogy a hajást csak abban az esetben bízzák feleségeikre, illetve leányaikra, ha ezek harmadszázik életévüket már meghaladták”. Másnap egyetlen nő sem hajtott már.

Tragédiák.

Irta: Alba Nevis.

Történnek itt, e földön, néhanap
Iszonytató, rémes tragédiák,
Miket szárnyán szerte hord a hir,
És megsirat az egész nagy világ.

Zúgú árviz, dühöngő szélvihar,
Mely elpusztít mindent egy éj alatt;
Bimbózó fát, hatalmas, dús vetést,
Érett gyümölcsöt, dalos madarat.

Izzó vulkán, mely hirtelen kicsap,
S vörös szikrákat szór a légbe szét,
A gyorsvonat, mely útfjáról letér,
S kioltja sok száz ember életét.

Egy leány, ki a mély vízbe veszett,
Mert nagyon tudott szeretni szegény;
Egy hajó, amely büszkén útrakelt,
És ott maradt a tenger fenekén.

Hiába turkál vézna kis kezük,
Hiába hányják fel az út sarát,
Az álom is, a pénz is odavan.
Ah, soha ilyen bús tragédiát!

Történnek itt, e földön, néhanap
Ilyen komor, sötét tragédiák,
S mi hitetlenek, térdre roskadunk,
S elővesszük az ócska bibliát.

De van még ennél sokkal meghatóbb,
Kisebb, de sokkal gyászosabb eset:
Mikor ott, künn, az utcaszögleten
Megáll két koldus, énekes gyerek.

Sóvár szemükben édes álom ül;
Pénzről, melegeiről, gunyáról talán.
Ott látják már a forró friss levest
Kicsiny kuczkójuk szurtos asztalán.

S az ablakból, im, krajczár hull alá,
S utánakap a két kis trubadur,
De, ah, az uteza csupa-csupa sár,
S a krajczárka a barna sárba ful.

Elveszett milliók.

Irta: Feles Adolf dr.

Minden tekintetben nagyon elmaradott nép vagyunk. Ha összehasonlítást teszünk nemzetünk és más kultur népek szocziális és kulturális haladottságában, hazánkat a sor vége felé fogjuk találni. Felesleges ezt bővebb fejtegetésekkel indokolnom, ezt bizonyára elismeri mindenki.

Elmaradottságunknak egyik igen fontos okát én annak tulajdonítom, hogy szegény nép vagyunk. Nincsen elég anyagi erőnk hozzá, hogy a kultúra, mely egyedül képes a népet naggyá, erőssé tenni, hazánk lakosságát is arra a színvonalra emelje, melyen nálunk sokkal ifjabb világ történeti népek és nemzetek állanak. A kul-

túra csak ott terjedhet, ahol általános vagyoni jólét uralkodik. A kultúra terjesztése pénzbe kerül, a kultúra befogadásához jólét kell. Pénz nélkül megfelelő minőségű és mennyiségű iskolát teremteni nem lehet, a kultúra malasztját bevenni a megélhetés elemi feltételeinek hiányával, tehát éhes gyomorral nem lehet. Első a gyomor, a megélhetés, s csak azután vehető be a kultúra!

A mi néptünk vagyoni helyzete, jóléti viszonya szélsőségek között mozog. A földbirtok, mely nálunk ezidő szerint még csaknem kizárólagosan képezi a jóléti forrást, legnagyobb részt, latifundumokat, hitbizományokat, nagy birtokokat képez. Közép birtokosságunk pusztulóban; a kis birtokosság

számaránya kicsiny, és a megélhetéshez kevés. — Népünk 60%-a földhöz ragadt szegény nép, mely máról holnapra a bizonytalan napszámos munkából él, tengődik.

Magyarország lakossága 100 év alatt csaknem megkétszereződött. Megkétszereződött tehát a megélhetéshez szükséges munka iránti kereslet is, de a munka kínálat alig növekedett. A föld megművelése alig kíván több munkát mint 100 évvel ezelőtt. Amint munkatöbbletet az intenzívebb, a belterjesebb gazdálkodás, földművelés, az ármentesítés és más technikai és gazdasági műveletek által megnövekedett termőföld megkíván, azt elvégzik az utolsó évszázadban feltalált gazdasági gépek, úgy, hogy bátran állíthatjuk, hogy több munkáskézre alig van szükség hazánkban most mint 100 évvel ezelőtt. Iparunk pedig nem fejlődött annyira, hogy azt a fölös munkaerőt, melyet az utolsó évszázad népességi szaporodása nyújt, munkával elláthatná. — Ezen munkahiány, ezen kereseti hiány oka a sokszor panasztolt, immár rémes mérveket öltő kivándorlásnak.

Azt mondják, hogy a magyar nép földéhes. És ezt az éhséget úgy csillapítják, hogy 4—8—12 holdas birtokokra parcelláznak nagyobb állami birtokokat, oda telepítenek. De hogy nem földéhes a magyar nép, azt legjobban bizonyítja az a tény, hogy a kivándorlók jelentékeny száma, legalább itt Bácskában az ilyen telepített községek közül kerül ki.

Nem földéhes a magyar nép! Éhes ez az istenadta nép csupán, a szó szoros értelmében, éhes és munkát keres. Az a pár hold föld, mit a nagy lelkű állam súlyos feltételek mellett ad neki, nem elég arra, hogy belefektetett munkájával törlesztési kötelezettségének is eleget tegyen, s belőle jól is lakjék. — Az igazi földéhes nép nálunk — mert van ilyen is például a ke-rényi, csónoplya, őrszállási, a zirci szti iváni német — mondok az igazi földéhes nép, nem éhes már, az már jólakott, és földéhsége a földesúr és az úrhatnáság utáni túlekedés.

De hogy nem földéhes a mi népünk, az kitűnik abból is, hogy ha kivándorol, ott Amerikában nem nézi milyen munkára fogják, föld munkára, bányá munkára, gyári munkára vagy ipari munkára? Beáll bármilyen munkába, dolgozik, keres és megél. Legjobb bizonyítéka ez egyszersmint annak, hogy a mi népünk minden munkára földmunkára épp úgy, mint ipari munkára kiválóan alkalmas.

És ez az igazi munka hiányzik nálunk, mert iparunk nincsen. Évszázados bajunk, évszázadok óta vagyunk ezért kiszípolozott gyarmatai a szomszéd, fejlett iparral bíró államoknak.

Hogy mit jelent az, hogy, nincsen iparunk, azt rendelkezésemre álló néhány statisztikai számadattal is óhajtom kifejezni.

A fonó szövő ipar fejlesztésére az állam a legnagyobb gondot fordítja. Mégis ezekért a cikkekkért 1902-ben 343 millió koronával adózunk Ausztriának, 43 millióval többet mint 1898. évben, holott azóta ez az iparunk hatalmasan fejlődött. — Igaz, hogy viszont a szövő fonó ipar termékekhez használt nyers anyagok egy részét mi szállítjuk Ausztriának, de csak egy részét, a talán csak késebbik részét. Mégis, ha tekintetbe vesszük, hogy annak a 343 millió korona értéknek legalább egy harmad része, kerek számban tehát 115 millió korona munkadíj, melyet az osztrák munkás keresett meg, csupán ez egy iparágnál ilyen óriási összegtől fosztjuk meg évenként a magyar munkást, és csupán a behozott fonó szövő ipar cikkek munkadíja révén pusztul el közvagyonunkból évenként 115 millió korona. Egy negyed millió magyar munkásnak elegendő évi kereset!

A fehérnemű ipar terén 1902-ben 11.3 millió koronát tett a behozatal.

Szabóiparunk elég fejlett, hiszen Angolországban, Francia- és Németországban elismerik szabóiparunk kiválóságát. Mégis 18—20 millió koronát tesz évenként a behozatal Ausztriából.

Vannak versenyképes üveg gyáraink. Mégis az üvegáru behozatal Ausztriából az utolsó évben 9.2 millió koronát tett. Az ehhez használt nyers anyagot pedig nem Magyarország szolgáltatja, és alig is tesz ki valamit, tehát csaknem az egész 9 millió korona munkadíj, mit az osztrák munkás keres meg.

Butor iparunk versenyképességéhez sem fér kétség, mégis a behozatal e téren is meghaladja a 10 millió koronát. Itt is a nyers anyag alig tesz számot, s a magyar munkást fosztja meg ennyi keresettől.

Csak e néhány iparágra vonatkozó számadatok is eléggé tanúsítják, hogy mennyivel gazdagítjuk mi évenként az osztrák államot, s fokozzuk saját népünk rovására ott a közjólétet. — Hogy ez mennyit tesz számokban, sajnálatomra, pontos felvilágosítást nem adhatok. De ha körül nézünk, tapasztalni fogjuk, hogy alig van rajtunk, körül-

löttünk valami, amit magyar kéz, magyar munka termelt volna.

A cipőkhöz való bőr, legnagyobb részt külföldi gyártmány, a cipőnk talpát a felső részhez osztrák szegekkel erősíti a vargánk; osztrák fonállal varrja, a gummija, a fűzőszalagja, a fűzőkarikái, mind vagy osztrák gyártmány, vagy osztrák kereskedelmi cikk. A ruhának szövete, bélése, a czernája, varróselyme, a tű, amivel varrják, a varró gép, fehérneműnk, az inggallérunk, kézelőnk, a nyakkendőnk, a ruhagombok, inggombok, kalapunk, ékszerünk, zsebben hordott tárczánk, zsebkendőnk, zsebkésünk, iparosaink szerszámai, az orvos, a technikus műszerei, papirosunk, edényünk, szóval csaknem mindenünk osztrák ipar, osztrák munka.

Nem csoda tehát, hogy nálunk általános az elszegényedés. Sőt csoda, hogy még egyáltalában vagyunk valahogy. És ha meg nem hozna évenként ez a mi istenöldotta jó termőföldünk legalább annyit, hogy a behozatal és kivitel közötti, évenként több száz millió koronára rúgó különbözetet annyira amennyire leszorítsa, bizony mondom, régen tönkre kellett volna már mennünk. De szerencsére helyre hoz valamicskét ez a mi jó termőföldünk.

De fordítsuk meg a tételt! Hol volnánk mi a kulturállamok sorában, ha népességünknek szaporodásával lépést tartottak volna az ipari fejlődéssel a kereseti viszonyok?

Hol tartanánk, ha a mi iparunk is lépést tartott volna a többi kultur államok iparának fejlődésével, ha azokat az iparcikkekért kivándorolt megszámlálhatatlan milliókat csak egy évszázad óta itthon tarthattuk volna, ha a hazában a magyar nép számára megmenthetők lettek volna? Milyen volna ma a közjólét hazánkban? Hiszen ha Németországnak, Angolorzágnak, Franciaországnak, Ausztriának olyan aczélos búzája, olyan kővér termőföldje volna, mint a mi országunknak, — fejlett ipara mellett a közjólét s vele együtt a kultúra oly fokán állanának, mely az egész emberiségre átalakító hatással volna. — Nekünk megvan ez az istenadta jó termőföldünk, népességünk paradicsomi szaporasággal van megáldva, józan, értelmes, munkabíró. Ha még munkát és megélhetést tudunk teremteni számára, csak annyit, hogy kivándorló millióinkat megtartsuk, olyan jólét volna e hazában, mint sehol e világon.

A boldogság.

Irta: **Hetesy Viktor.**

Minden ember boldogság után vágyakozik. Ezt keresi, ezt óhajtja szegény, gazdag, ifjú, öreg, férfi és nő egyaránt. — Ezért zakatolnak a gyárak; ezért énekel a primadonna; ezért kálkulál a kereskedő; ezért izzad a szántóvető; ezért prédikál a pap. — Tulajdonképeni cél minden embernél: a boldogság. — S midőn ezért az eszményért, oly bámulatos lóást-futást látunk a társadalomban, fel kell tenni a kérdést, hogy hát elérik-e azt sokan?

Erre a kérdés az a szomorú felelet: nagyon kevesen. — S ha ez így van, akkor az emberek bizonyára nem azon az úton keresik, melyen az megtalálható, s mivel a mi őszinte óhajításunk az, hogy e Lap olvasó közönsége boldog legyen; tehát először elébe tárjuk, hogy legtöbben miben szokták keresni a boldogságot; azután megmondjuk, hogy miben lehet azt feltalálni.

Némelyek keresik az élvezeteket. — Bor, kártya, puska, ló, zene, szép nő... és megtalálják-e ezekben? ... Én legalább még soha sem beszéltem olyan emberrel, a ki teljesen kiélvezvén magát, azt mondta volna, hogy boldog. — Ellenkezőleg: láttam ideges, zsémbes, házsártó öregeket, kiknek már nem kellett a világ, de ők sem a világnak; — láttam szájalomra méltó kimerült, sápadt alakokat, öreg fiatalokat; kik Jäger inget viselnek

kánikulában s dideregnek minden kis hidegben. — A test kimerült, a lélekben egy betöltetlen űr maradt s azt hajtogatják: csak még egyszer újra kezdenék az életet, de másként élnének.

Mit is mond ezeknek Tompa:

Oh hiszen ha úgy lehetne
Hogy kifogyván lángja, nedve,
Összetörnék a pohár

De csak teng a csapodár.

Tehát az élvezet poharának kábitó itala nem bírja eloltani a léleknek boldogság után epedő szomját.

Mások és talán legtöbben a boldogságban hiszik feltalálhatni a boldogságot, — Látják a szegények, hogy a gazdagok nem fonnak, mint a mezők lilomai, mégis ékesen ruházkodnak; nem dolgoznak, mégis könnyen élnek; irigykedve kiáltják: boldogok a gazdagok! ... És hát boldogok-e? ... Hát nem látunk-e szerencsétleneket, kik nagy bőségben kezdték az életet, s irgalmas kórházakban fejezték be azt!? nincsenek-e elegenden, hogy a dús-gazdag nagyapa unokája napdíjas kenyéren tengődik?! ... Hát a betegséget, a testi szenvedéseket ki lehet-e zárni a palotákból?! ... és a csalódások, a szív fájdalmak nem osztályrészük-e szintén? ... és nem tapasztalják-e, hogy erejük, egészségük napról napra hanyatlak; a szépség elhervad, a báj eltűnik, s végre is itt kell hagyni kincset, palotát, fényt és bőséget?! ... s emésztődnek bölcs Salamon szavain:

bolond, az éjjel megkérk a te lelkedet, és a melyeket szerzettél: kiéi lesznek. — „Bölcs léssen-e örökösöd, a ki jóra, vagy bolond, a ki rosra fordítja azt, a mit te annyi bajjal összegyűjtöttél, vagy zsugorgottál.“?! ...

Vannak, kik a boldogságot az emelkedésben reménylik. — Hatalom, méltóság, magas állás! ... s midőn ide feljutottak: boldogok-e? ... Ah! mennyi cselszövényen kellett átmenniök! ... mely sok irigykedéssel küzdenniök?! mely nehezen bírják fentartani magukat a magasban; ... de csak kevés időre, mert előbb utóbb lerángatják onnét, — ujjabb és ujjabb törtétek támadnak, kik a sárral dobálják a becsületet, megkeserítik és elhomályosítják a nagy nehezen kivírt posztot, s kár örömmel foglalják el az irigyelt helyeket. — Valóban örökre igaz marad Shakespeare hercegenek feljajdulása: Gáncstól hatalmas nagyság sem menekül A szín erényt is sebzi hát mögöl A rágalom. — Nincs föld erős királya, Rosz nyelv epéjének ki útját állja.

Végre némelyek a családi életben reménylik feltalálni a boldogságot.

Igaz, hogy a legnemesebb és legjogosabb örömök, élvezetek, a családi életben támadnak; de az is igaz, hogy még a szülői, testvéri, hitvestársi érzelmek is, nem egyszer válnak emésztő bajokká, a léleknek gyötrelmévé az egyenetlenkedések és elhidegülések miatt! Az édes ábránd helyébe keserű csalódás lép; a szívek közé észrevét-

Elváláskor.

(Ifjúkori emlékeimből.)

Lágy esti szellő játszadozott
A tó hullámai fölött,
A nap utolsó fénysugára
Aranyszínen rajt tükrözött.

Kék volt az égnek boltozatja
Bájos mosolygó a világ,
Min ha szép viruló földön,
Lakna csupán a boldogság.

Derült madárdal fenn a fákon
Hol halkak a lomb suttogott,
Mellettem a zöldelő parton
Könnyező szemmel álltál ott.

A tó mély esendjét felzavará
Egy gyorsan közelgő hajó,
Halvány ajkaidról reszketően
Hangzott a szívrepesztő szó:

„Isten veled — nyujd a kezedet
Én messze útra indulok,
Egy búcsú ez örök időre ...
Mert visszatérni nem fogok.

Megyek — de lelkem szép reményeit
Az eltemetett itt hagyom,
Vérző keblemről a szívemet ...
Örökre neked áldozom.

Tekints reám mint haldoklóra
Kin könnyit talán a gyónás,
Én távozom, mert hön szeretlek,
De sorsom átka: lemondás.”

Lágy esti szellő játszadozott
Egy távozó bárka fölött,
Zugó habokon esti fényben,
Ott útra kelt a száműzött.

Szemem kísérte míg homályba
Elrejté őt az alkonyat,
Búcsú szava rég sejtett titka —
Szívembe vésove ott maradt.

Óh boldogság szeretve lenni!
Óh megvalósult sejtelmek,
De fájdalom, midőn örökre
Könnyek közt elvesztettek!

A szerelem a földi éden,
Ő rózsákat utunkra hint,
Adhat mennyi boldogságot
De adhat is poklot kint.

Én szívem mind ezt átérzte,
Átérezve egy perc alatt,
Szerelmi üdvöt elváláskor ...
Hol két és bű közt megszakadt.

Grosschmid Mária.

Török Bálint uram.

— A „Zombor és Vidéke“ eredeti tárczája. —

Irta: **Del Toró.**

Erneyi Béla szép reményekkel kezdte meg a pályáját. Szegény szülőknek volt a gyermeke, nem nagyon iskolázhatták, de gondos nevelésben részesült. Mint kitanult kereskedősegéd Török Bálint nagykereskedő üzletében nyert alkalmazást. Ez az üzlet volt a város legnagyobb kereskedése, maga a tulajdonos pedig az Altöld egyik legvagyonosabb embere. Dúskálhatott a jóban kedve szerint.

Erneyi Béla szorgalmával és szép ismereteivel annyira megnyerte a főnöke tetszését, hogy rövid idő múlva ő vitte a vezető szerepet is az üzletben. Sőt úgy tekintették, mint a családhoz tartozót. Így multak el az évek Erneyi Béla feje fölött, jólétben, boldogságban. És e boldogságot fokozta az a szerelem, melyet főnöke egyetlen leánya: a gyönyörű hajadonna fejlődött Török Ilona iránt táplált titokban a keblében.

Ez az aranyhajú tündér volt a bálványa, anélkül, hogy tudta volna, hogy Erneyi Béla lángoló szíve érte hevül.

Hanem az alkalom teszi az embert tolvajjá!

A gyakori érintkezés Török Ilona keblében is megrezgettette azokat a hurokat, amelyek a szerelemtől zengedeztek búbas dalokat. Álmainak tündérképe Erneyi Béla lett. És Béla megérdemelte a viszontszerelmet. Igazi férfi volt, daliás alakkal, mosolygó szemekkel és mélyen érző szívvel. A szobrász a vésője alá a festő az ecsetére nem találhatott volna szebb férfi alakot. A mosolya olyan volt, mint az ébredő hajnal, a beszéde édes, mint a csurgó méz.

Török Ilona szíve jól választott.

Hanem az öreg mátészalkai Török Bálint áthúzta a számadásukat. Az ő büszkesége nem engedte, hogy Erneyi Béla, a

lenül hideg folyam és medret, mely évről évre szélesbedik, s egyszer csak azon veszi észre magát a boldogtalan, hogy nem családi tűzhely az övé, hanem szomorú börtön.

De ne nézzük ezeket az elhidegüléseket, a csalódásokat, hanem azokat, kik békében szeretetben élnek: nem tapasztaljuk-e, hogy a boldogság itt sem tökéletes, és semmi esetre sem állandó! A halál kérlelhetlenül széllyeltépi a kedves kötelekeket; egy egy hely üresen marad az asztal körül; egy egy ruhácska gazdátlanul foszladoz; gyámol nélkül marad a család; özvegyek kesergik eltűnt boldogságukat, — és szegény árva könnyezik a pótolhatatlanokat. — Melyik család az a szerencsés, ki már nem látta lecsukódni szemeit egy kedvesnek?! ki már nem szorongatta volna a hidegülő kezeket?! ... ki már nem borult volna egy édesnek koporsojára?!

Ime még a családi élet sem adja meg a teljes boldogságot! ...

Hol van hát? Miben található az meg? ... A felelet sokkal egyszerűbb, mint gondolhatnia az ember.

Egyik feltétele a szív tisztasága. — A szívben ne legyen irigység, bosszú, tartós harag, rágalom, csálárd-ság, hiuság, hűtlenség, kevélység, káröröm. — Ez a boldogság fundamentuma, minden vallás egyedüli dogmája: a mit nem kívánsz magadnak, ne tedd embertársadnak.

A mai társadalmi élet romlottságának oka: a szívek tisztátalansága.

A másik feltétele a boldogságnak: az Istenben vetett feltétlen bizodalom; az arról való igaz meggyőződés, hogy minden, — mi velünk történik, — az Isten akaratából van, s hogy egyedül ő tudja azt, hogy reánk nézve mi jó és idvességes.

Legyen tehát a társadalomban tisztaság és tisztult vallási érzélem ... s ebben a földi életben, — melyet a Gondviselő oly sok szépséggel felruházott, — bizonyára kiki megtalálhatja a boldogságot; melyet szívből kívánunk e jubiláris alkalmával, e lap olvasó közönségének! ...

A gyermekek lelki világából.

A haladó kor minden téren tudományos kutatásokat végez. Az elért eredménnyel akarjuk a meglévő viszonyokat javítani. Így keletkeznek újabb és újabb tudományos társulatok, melyek egy-egy szak alapos művelését tűzték ki célul. A gyermeki lélek minden oldalú legalaposabb megfigyelésének munkája szintén az újabb évtizednek eredménye.

Nem tartom e b. lapok jubiláris ünnepi számát alkalmasnak, hogy bővebb elméleti ismertetéssel foglalkozzék. De a tek. Szerkesztőség b. engedelmével szívesen visszatérek még a gyermeki lélek megismerése körül tapasztalható pedagógiai mozgalmak változására. E helyett ez alkalommal inkább a gyermeki lélek megnyilvánulásából akarok egyet-mást elmondani.

Közmondássá vált, hogy a mai korban nincsenek is gyermekek. Akár minő viszonyok közt nevelődjék a gyermek: ma már kész tudós, kész böles. Tényleg van valami az itéletben. De csak viszonylag! A korábbi elszigetelten és nagy részt tudatlanoktól környezett nevelési gyermeknél a mai kor gyermeke nagyobb fogalom körrel bír, hogy úgy mondjam, műveltebb. De ez nem a gyermeknek magával hozott magasabb szellemi tehetségeivel magyarázandó, hanem általában a kor haladottabb viszonyainak természetes folyamánya, melyhez a gyermeknek, mint egyéneknek, igen csekély a köze, legföljebb annyi, hogy őt is magával sodorja az ár. Általában a művelődés nagyobb, mert ennek eszközei folytonos szaporítás és tökéletesítés által megkönnyítik a műveltség megszerzését, de nem a gyermek szellemi képessége. A nagyobb szellemi képességgel megáldott egyén előrehaladott (és előre halad ma is), ha még oly korlátolt látkörü viszonyok között is töltötte az egyén első gyermek éveit, (a mint a történet számtalan példával bizonyít) ha később megfelelő viszonyok közé kerül. Egy Petőfi, Arany, vagy még inkább: Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty egyszerű községeknek, sőt falucskáknak szülöttel, a hol a szemlélet kör még mai nap is korlátolt volna. Ellenben a nagyvárosos szülötteinek bő szemléletkőre még nem tesz senkit sem Petőfivé vagy másképpen nagyvá.

Minden szülő — még az erkölcsi-leg elvetemült is — a maga módja szerint mintaez szeretne nevelni gyermekiből. Csakhogy kettőn áll a vásár: Magán a gyermekben, ki bizonyos tehetségeket, hajlamokat, képes-

szegény kereskedőségét, a magáénak vallhassa a leányát. Ezt nagyon kevesellelte. Ő azt másnak szánta, valami magasrangú hivatalnoknak, vagy legalább is egy aranytöltő csillogó katonatisztnek, mert hát sokat tartott az őseitől reá maradt "kutyaörre".

Mondogatta is magában:

— Ebből nem lesz semmi sem, Ilonka majd kiábrándul.

Mikor aztán észrevette, hogy Ilonka éppen nem ábrándul ki, sőt a két fiatal szív nagyon is bizalmasan vonzódik már egymáshoz, rideg kézzel szédült a az édes ábrándjaikat. Béla iránt elhidegült, a munkáját szorgalmat lebecsülte, sőt néhány hét múlva el is bocsájtotta a szolgálatából.

Béla tudta jól, hogy a hűfője mért jutott zátonyra, de a szívének nem parancsolhatott. Állás nélkül volt, de azt a várost, amelyben először lobbant föl a szívében a lángoló szerelem, nem bírta elhagyni. Az édes emlékek odaláncolták. Aztán Ilonka is biztatta, hogy csak reméljen, majd hamarosan megolvastja az öreg jégkeblét az idő, mint ahogy a patak jégpáncsét el is megóri a tavasz balzsamos lehe.

Sokáig habozott, hogy mitévő legyen, de nem tudta magát elhatározni Végre is győzött benne az ész. Hazautazott a szüleihez és új életet kezdett. A megtakarított pénzcsékjén kis üzletet nyitott és, mint ügyes kereskedő, ott érvényesítette

az ismereteit és az üzlet lassan-lassan virágzásnak indult.

A fényes csillag, ha bevégezte a pályáját, lefut az égről, hogy helyet adjon egy másiknak. Az ő egeről is lefutott a szerelem csillaga, de feltűnt nyomában a szerenese tündöklő csillaga. Hanem azért bánatos szívére a gyújtó balzsamot többé nem találta meg. Török Bálint jég keble pedig nem olvad meg.

Kettős burok fedte azt: a nemessége és a gazdagsága. Ezeknek az oltárán áldozott. És ezt az oltárt még a leánya könyörgése se tudta lerombolni.

A bűvár a tenger sötét ölébe merül hogy napfényre hozhassa a drága gyöngyöket, Török Ilonka is elmerül a bánat sötét tengerébe és szép szemében megjelentek a drágagyöngyök. És ki tudná azt megmondani, hogy a kagylószülte gyöngyök drágábbak-e, vagy azok, amelyek egy nyíló virág szempilláin rezegnek? ...

Török Ilonkát, hogy felejtessen, elvitték világot látni: fürdőből fürdőbe utazgatták. De tud-e felejtetni, akinek tűz emészté a szívét, akitől elrabolták a földi boldogságot?

Az ég örül a tündöklő csillagoknak, a virág az üdítő harmatnak, fű, fa, bokor az éltető aranyos napsugárnak, madár a csicseregő párjának és a locsogó patak a hajnal hasadásának.

Hát a szerelmes leány szív? A szerelmes leány szív örül az első ideáljának és felejteti sohasem tudja. Mert valamint a méh a legédesebb mézet szívja a májusi róza illatos kelyhéből, akképen szívja a szerelmes leány is a legédesebb csókot az első ideál ajkairól.

Az pedig felejtethetetlen!

A fürdőhelyek nem nyújtottak Török Ilonkának szórakozást, pedig udvarlói is akadtak bőven, kivált mikor megtudták, hogy az alföldi rónaságnak egy szép darabja vár reá örökségül. Hanem az ő szívét hidegen hagyta az üres szó, még a csinos Deli Pista huszárhadnagy sarkantyújának a pengése se tudott belé örömet önteni, pedig ugyancsak vígan ütötte össze a bokáját előtte. De hát Ilonka kebléből már kihalt az érzelme, a szívéből kiégett a szerelem, összetépett lelke pedig máshol kalandozott.

Az ő gondolatai Erneyi Béla felé röptek a távolból is. Mert az emberi szív mindig azt siratja, azért vérzik, amit el nem érhet.

A szív egy nagy talány, melyet a bölcs bolondságnak, a természetűdös hazugságnak, az udvarló pedig hiúságnak nevez.

Hát hol az igazság?

A sírban!

* * *

Török Ilonkát hazahozták a fürdőből

ségeket már vérében magával hozott a világra. Továbbá a nevelőn (szülőn), ki tudatlanságából, elfogultságából, vagy kényelem szeretetből nem helyes nevelési elveket követ.

Mint apa, tudom, mert átéltem és átérteztem, hogy egy kis dűnnögő baba hangja a mennyei szférák angyalainak bájos zenéjét messze fölül mulja. A gyermek a szülőknek boldogsága, vigasza, reménye — szóval mindene. Mindezt valójában csak a szülő érti és érzi, mely néha sokat mondó mosolyban, de nem ritkán még többet kifejező öröm- vagy fájdalom-könyében jut kifejezésre. Mint apa kétség kívül magam se vagyok jobb a Deák né váznánál. De mint szemlélő, elmélkedő nevelő-tanító tudom, hogy a gyermek — hogy úgy mondjam jellemének megítélésében (ha egyáltalán szabad-e korban kialakult jellemről beszélnünk!) követjük el a hibát. Hogy csak rámutassak pl.: gyakran a gyermek tapasztalatlanságából származható tudatlanságát butaságnak, szemtelen vagy naiv megjegyzését szellemességnek tartjuk és deklaráljuk.

Az ugynevezett „gyermek szobából” származó viccek összegyűjtve már óriási kötetekre rúgnának. Részemről nem azért tulajdonítok nekik fontosságot, mert „viccek”, vagy mert a gyermek lelkének elmésségére vallának, bár itt-ott egyiknél-másiknál ez is megcsillan. De sokkal érdekesebb jelenségek ezek, hogy a gyermek igazi naivságának kedves nyilvánulásai, de még inkább azért, mert bepillantást engednek a kutató pszichologusnak, hogy a gyermek fogalomalkotásának, ítéletének és következtetési módjának gyakran szövevényes szálat felismerje.

Néhányat gyűjteményemből idejegyzek:

1. Egy házban a konyha foszladozó falát javítás céljából egy nagy késsel fejtegette a cseléd. A család reményteljes három éves kis kotnyeles csemetéje így förmed a cselédre: „Hát magának ki engedte meg, hogy a falat kotorja? Nem tudja, hogy a mama engem is megver, ha a falat kotrom? Maga már mennyit lekotort!”

2. Valaki nálunk újságolja: „Hallották-e, hogy N. szomszédok eladták a házat?” Őt éves kis fiam szó nélkül az utcára szalad, majd vártatva visszajön és érdekes arccal jelenti: „Mama, nem igaz, hogy N.-nél eladták a házat; én láttam, most is ott van, a hol volt.”

3. Egyik fiu este bejön és mondja, hogy már látszik az újhold. Kiszalad a kisebbik és rövid időre visszajön, indignálódva jelentvén: „hiszen az nem is újhold, hanem a régi!”

4. Egy tanítványom apjának talányt adott föl: „Kettő egyenlő idő, az egyik mégis öreg, a másik fiatal.” Az apa nem találta ki. A fiu megfélése: „Apa, ti mondtátok, hogy én meg a macskák egyszerre születünk, mindketten 8 évesek vagyunk és a macska már öreg, míg én fiatal vagyok.”

5. Történelmet ismételtünk. Fráter Györgynél tartottunk. Egy soros fiutól kérdezem: „Tudod-e, miért nevezték Fráter Györgynek?” Nem felel, de sunyi módon mosolyog. Kérdem tovább: „Tudod-e mi az a fráter?” „Igen” — feleli. „Nos?” „Haszontalan, lusta ember” — volt a megféléző válasz.

6. Egy 9—10 éves fiu látogatóban volt egy családnál, hol az urnó némi-

leg már tul volt az ugynevezett mollettségen. Egyszer a hölgy szűk cipője miatt fölkiált: „Enyje, de nyom a cipelőm!” Mire a fiu: „Nem csoda, a néni cipelőjének van is mit cipelnie!”

Befejezésül még csak annyit: A gyermeki lélek kialakulásának nyilvánulásai nem mindig következetesek, sőt igen gyakran hullámzásnak vannak alávetve. Innen van, hogy egy-egy egyén, ki gyermek korában lelki tehetségei kiválóságának számtalan jelét adta, az életben nagyon közepszerűségnek bizonyult. Viszont, kik iskolákban közepszerű tehetségek voltak, az élet színpadán mint tündöklő csillagok ragyogtak. Elég ha rámutatok Petőfira, ki maga mondja, hogy szekundába pónálta sok számár profeszora, sőt még poezisból is elbukott. Vagy Vámbéri Ármin, ki születésére nézve — tudvalevőleg — zsidó volt, maga mondja életrajzában, hogy egyik tanár rábeszélte, legyen sakter, másnak ugy sem való.

Lehetne még számtalan példával illusztrálni a tételt. Az üdvösséges tanulság az belőle, hogy tanító és tanár legyen óvatos, a midőn akár jóakarattól, akár indulatosságból olyan jóslatokat locskáztat, a melyek a tanítvány lelkében elkeserítő emléket hagynak.

Nagy József.

Gyermekvédelem anyagi áldozatok nélkül.

A múlt: az apáé. A jövő már a gyermeké. Az a jövő, melytől az ország istápolását várjuk. Nem hiába mondják az ország fiatalágát az ország oszlopának: rajtuk van minden lelkesedésünk, bennük van minden reménységünk. És méltán. Annyi pesszimizmussal nézik az ország állapotját, hogy kell jönni a megváltásnak is, hiszen nyakig vagyunk a bajban.

Reményeinket azonban nem szabad szétmálló homokra építeni. Vizsgáljuk meg, hogy az az alapzat, melyre az a sok remény épül, kibírja-e a vihart, szembe tud-e nézni a terheivel. Vajjon, ha az a közmondás: „lesz még az rosszabbul is” — beválik arismának, itt-ott kimondják hitnek, van-e olyan erős az ország ifjusága, hogy kibírja azt a sok veszélyt, mely annyira rajostul lepi meg a társadalmat.

Kívül az ablakot kopogtatja a hó. Az ereszt alatt lelőgő jégcsapok tetszhetnek a költőnek: de nekem a szegényes házakban nyomorgó családokon, megdőbben a szívem. Összefacsarodik a szívünk, ha arra gondolunk, hogy mikor odakünn süvít a szél, sok e mber nem vesz meleg éltel magába, a fakó gyermekek egész tömegével fekszenek az ágyakon betegen. Itt is, amott is tizenként temetnek ifjú embereket és a hazai temetők telnek, egyre telnek.

A míg a temetőben sírhelyet ves csakány a fagyos rögökben, apák anyák azon siránkoznak, hogy új szülött jött megint a házhoz.

és többé el se vitték. Otthon, a régi édes emlékek közt, pihente ki a fáradt testét. Nagy égő szeméből lassan kialudt a fény, halavány bánat arczán pedig időnként megjelent egy kis pírosság: „a halálvirág.”

Mikor köhintett, a szép, fehér keble lázasan úgy pihegett, mint a viharverte galamb, a bágyadt szemeit pedig, melyekből egykor úde harmat fakadt, elborították a keserű könnyek.

Aztán bánatosa felsóhajtott:

— Multamban nincs öröm, jövőmben nincs remény!

És megint elcsendesedett. A gyilkos lőr pedig újabb és újabb rohamokkal támadta meg a „hervadó szép virágot.”

Nem segíthetett már azon se a csillagokkal átszőtt délvidék üdítő panorámája, se a holdsugaras Itália kék ege. De nem segíthetett Török Bálint uram minden vágya, minden sóhajtása sem!

Es a hervadó szép virág, bár nagyon szenvedett, mégis naponta kisétált a házuk előtt elterülő virágos parkba, ahová a legszebb emlékek kötötték. Mert a park árnyas lugosai és lombos fasorai alatt andalgott egykor Erneyi Béla oldalán, és fűzte koszorúba leánylmainak illatos virágait. Most is ott ült egy lomsátor alatt és talán éppen a multon merengett el, midőn a sors véletlenül a szemei elé varázsolta a régi ideált.

Ernyeinek valami dolga akadt Ilonkák városában, s midőn a dolgát elvégezte, meg nem állhatta, hogy ne tekintsen a parkba, mely benne is felejthetetlen emléket idézett föl.

Midőn Béla megpillantotta Ilonkát, majdnem gyökeret vert a lá a. Egy sokat szenvedett szív gyöttrő fájdalmai sugároztak le Ilonka arczáról. Ugy ült az enyhétadó lugasban, mint egy megtört Madonna.

Béla hozzálépett, az ajkaihoz emelte a finom, átlátszó kezeket és forró eseköt lehelt rájuk. Aztán helyet foglalt Ilonka mellett. A beteg leány ezt nem ellenezett. Hiszen a régi boldog idők felejthetetlen emlékei újultak meg előtte.

Amint így egymás mellett ültek, Béla megegyeszer beletekintett Ilonka fénytelen szemibe és halkán rebegte:

— Ilonkám, édes mindenem!

— Béla. boldog vagyok! — sügt csendesen a beteg, de többet nem mondhatott. A nagy felindulás erőt vett rajta, egyszerre piros vércseppek tödultak a remegő ajkára és a göndörfürtű fejcskéje lehanyatlott Béla szerető keblére.

Most már igazán boldog volt!

Csak Török Bálint kiáltott föl egy sebzett oroszán fájdalommal:

— Oh, én boldogtalan!

Borzasztó lelki üresség az emberi lélekben, itt-ott a hazában, már az egy gyermekrendszer áhi-tozza. Szerencse, hogy a törvény, még az anyahiéknakra reá teszi a kezét, rút bűnik napfényre derültekor.

Az is irgalmatlan csapása állami életünknek, hogy a hajók minden utazáskor megtelnek hazai kíváncsiakkal. De azért a feleslegesség erősen hangoztatja, hogy a jövő biztosított, nevünk erőben, fényben, hatalomban.

Nagyobb városok a megmondható annak, hogy még a reménységre jogosított gyermekekben is, mennyi e pusztít a társadalmi élet, ellenőrzésének hiánya. Ennél pongyolább, bűnösebb nem törődömség, nincs egy hamar társadalmi életünk labirintjében.

Ki is fejtjük indokainkat. Meghozták a törvényt, hogy Magyarországon a 15 éven aluli gyermek kormaszása tilos. Nincs rá statisztika: hogy hány absztinenciának, de nyitott szem kell hozzá, hogy az ember meglássa a papiros törvény lelketlen be nem tartását.

Város helyeken siheder gyerekek a bűnfertőjében elveszhetnek a nélkül, hogy törődne velük valaki. A kormaszások annak adnak a ki fizet. Hogy honnan veszi a gyermek a pénzt, az az ő dolga. Egy bizonyos, hogy a gyerekek romlanak.

Budapestén egy-egy rendőri razzia alkalmával százával találunk notórius tolvajokat, a kik megdöbbszint pszichológia tanulmányt nyújthatnak a kriminálisztikának és a pedagógusoknak. A tolvajlás, az erkölcsi rend megsértése az elsatnyult test rémes látványa nem képezi a rendőri jelentés magvát, itt csak a név szerepel a társalom nyilvánossága előtt, az eredmény, a következmény az emberi süllyedés nem áll szemünk előtt.

Talán azért, hogy ne lássuk? Talán azért, hogy éles sebet ütne rajtunk-e látvány. De hiszen tisztelt társadalom, ez nem jól van így. Elő csak az okokkal és okozatokkal.

Lássuk őket. Nyissák fel vele a társadalom szemét, hogy mindenki lássa. Majd ha konganak a vészharangok, mindenki elmegy védgátat emelni a bős árnak. Így nem törődik vele senki. Vagy törődik?

Hát akkor miért engedik meg, hogy rossz hírű házakban bebocsátanak gyerekeket is? Miért van egyes helyeken, hogy iskolák közelében kormasz a mellett bűntanya van?

Szomorú állapot ez nagyon. Szinte vibrál a toll a kezemben mikor azokra a bűnőkre gondolok, melyeket a gyermekek elkövetnek. Az se rend, az se egészség és az se a szabadság helyes értelmezése, hogy faluhelyeken már minden engedély nélkül kormaszokban rendezik a siheder gyermekek számára a farsangi mulatságokat. Arról még ne is beszéljünk, hogy hány gyermek néz kancsó fenekére és hány gyermek hall ott trágár szavakat.

Az volna legnevesebb embervédelem, ha legalább azokat, kik ifjan

vidáma egészségben növekednek, megödnánk őket ép testével és ép elmével adnánk át az életnek, mert meguszni az élet folyamát úgy is olyan nehéz lesz hova-tova, hogy bizony nagyon is erős emberek kelljenek hozzá.

A nótás Pali.

Irta: FÁRÁSZ JÓZSEF.

Így hívta, így ismerte az egész kaszárnya, nemcsak, de az egész város. Vezeték nevét nem tudta senki sem; nem is kértezték soha. Talán ő maga sem tudta volna ezt megmondani.

A közel tíz éves fiú semmiféle családi nevelésben, gondozásban nem részesült. Úgy nőtt föl, mint a kating a mezőn, mint a gyom a kert szegletében.

Atyját nem ismerte. Anyja valamelyik forgalmas utca szegletén kófáskodik kora reggeltől késő estig. Fiacskájával nem törődött, ha betegük sem látta. A kis Pali magára volt hagyva mindenben. Ha akart hát járt, ha nem akart nem járt iskolába. Nyolcz éves korában pedig már annyira önállónak tanulta ismerni magát, hogy az iskolába való járását teljesen mellőzve, csak szórakozást keresett magának. Persze a milyent talált.

Mint aféle „utczagyerek” örökig ácsorgott a nyilvános és népiforgalmi helyek körül. A kaszárnyák, sétaterek és vendéglők, kisebb kormaszok voltak kedvenc tartózkodási helyei.

Szerette a felnőttek társaságát. Nem kereste az ártatlan, játszikedélyű gyermekek körét; nem voltak játszótársai, mint a többi gyermekeknek.

Kora érett volt s ifjúsághoz nem illelőleg komoly.

Bárhol jelent is meg, az ő megszokott helyén, mindenütt szerették, becézgettek különöz tulajdonságait és a csinos képű apatlant vidáman lovagoltatta meg térdén a legdurvább, legmokányabb köszívű örmester is.

Az elhagyatott utca fia megvásárolhatatlan tulajdonnal, kiváló isteni adománnyal bírt. Igénytelen, fejletlen fiú léteére oly erőteljes, tiszta és kellemes énekhangja volt, a milyent gyermektől még nem hallottam. Ezért kedveltek mindenütt, ezért becézgettek a hajléktalan Pali.

Az a könnyedség, melyvel dalolt, mindenkit meglepett. San géne dudolt bárki előtt és bármint. Úgy szólna: ifoghatatlan volt a dalokból; nem volt olyan új népdal vagy kouplé a mit nem tudott volna. Az egyszer hallott nótákat a szenális parvenü rögtön után énekelte s ezért nem egyszer magukkal vitték vidám kedélyű pártolói színházba, szantokba is. Persze hol a páholyba jutott a galans katonatisztekkel, hol a karzatra a jóképű és kedélyes bakákkal.

Legtöbbször s legszívesebben tartózkodott azonban a kőszórületlen gyémánt az „Eleven halott” nál. Ez egy látogatott polgári bormérés volt, a melynek csinos fiatal menyecske volt a tulajdonosa, a ki egyetlen gondozója volt a mi Palinknak. Itt a cigányoktól, a vidádó vendégektől, de magától a bogárszemű tulajdonosnőtől is tanulta a nótákat s mulattatta vele a vendégeket.

Majd esténként a „kioszk” téren latjuk egyik-másik asztalnál, amint játszan, mintegy szórakozottan danolgat a körülülőeknek.

Legjobb szerette azonban a katonák társaságát. A lényes, csillogó egyenruha reá is fölénny gyakorolt.

A fess katonatisztek asztalához sietett mindig legszívesebben s onnan nem lehetett egy könnyen elcsalni. Szeretett játszani a karddal, a bojtokkal s örömmel, érdeklődéssel halgatta a katona dolgokat, tréfákat.

Nappal, különösen a délutánokat a kaszárnyákban töltötte. Végig járta a szo-

bákat s itt tanulta meg a baka-nótákat. Órák hosszat eldúldogált egy-egy helyen s beszélgetett, csevegett fesztelenül mindenről. Különösen szeretett a fegyverrel babrálni s ha olyan bakát foghatott, a ki szétszedve fegyverét, tisztogatta azt mindjárt melléje húzódott s minden fegyver-részt megvizsgált. Nevét kérdezte, nem egy-zer zavarba hozva magát a „zupás” bakát is. Bizony nem egy zöldfülű ujoncnál jobban tudta a fegyver alkatöréseit, sőt a fegyver fogásokat is.

Nótázásának díját igen ügyesen tudta a hallgatók állásához szabni.

Szegény, búsongó bakának szép szöért is danolt, vagy egy darab komiszkenyért, melyet ugyan mindig ott hagyott. De katonatisztól vagy hivatalnok embertől már fehér pénzt kívánt, nem elégedett meg a rézpénzrel.

Egy alkalommal, a mikor Palink ismét a kaszárnyában volt és mulattatott beinnüket daljaival, kartársammal arról beszélgettünk, hogy mennyire megérdemelte a kiváló hangzó fiú, hogy valami jószívű Maecenás pártfogásába vennie és kiképeztetni. Többsé közt előjött, hogy az árvíz után, mikön a király Szegeden volt, egy fiú futott a tömegeből a fogathoz. A király felvetette és parancsot adott neveltetésére.

Az éles eszű Pali mindezt figyelemmel hallgatta s gondolkodóba esett. Majd oda húzódtott közénk s okos, de bágyadt szeméit reánk vetve, kérdé:

— Ugy-e, hol lakik az a király?

Hja, fiám — mondá egyikünk — nincs az itt közelben. Most Bécsben van, néha lejön Budapestre is. Miért kérdezed?

Mert szeretnék hozzá menni válasszta csillogó szemekkel — megkérném, hogy engem is vegyen általmába.

— Nem megy am az olyan könnyen fiacskám — mondá az egyik tanító-baka — hanem írásban kell kérni, ha valamit akarsz. No, majd én egyszer megírom neked a kérvényt a királyhoz.

— Igazán? No majd eljövök érte.

El is jött azután szegény Pali majdnem mindennap, de a kérvény sohasem volt készen. . . .

És ma már nincs többé az „ármádia” nótázó Palija.

Nemsokára olvastam az egyik szegedi újságban, hogy a nyilvános helyek és kaszárnyák olyan jól ismert és kedvelt Palija, a zabolátlan utca gyermeköz — nincs többé. A Rókus kórházban halt meg tüdőgyulladás következtében.

Ennyit mondott az újság rövid hire. Ismerőseimtől azonban megtudtam később, hogy Palinkat egy mulatozó, könnyelmű társaság az „Eleven halott”-nál leitatva s azután szívtelenül, nem törődve a fiúval, magára hagyták a zord téli éjben. A fiú a bor hevétől hajtva az utczákon barangolt éjnek idején, majd összeesett s ott találták rá ártva, félig megfagyva az éji örök.

Nem sokáig feküdt a Rókus betegek között, csakhamar a halottas kamra ravatalára került.

Nem kísérte ki senki, nem siratta meg senki; — legföllebb a kaszárnyákban emlegették az öreg bakák egy ideig, a mikor úgy estenden nótára gyűjtottak.

Sárika története.

Irta: Makoldy Margit.

Szaecsvay Sárika még egészen kicsi gyermek volt, mikor elárult és egy távoli rokonához, Gyenesy Béához került. Gyenesyék egyetlen gyermeke, Irén csaknem egyszó volt Sárikával. A két gyermek testvérként szerette egymást. Mikor felnőttek és végig sétáltak az utcán, minden szem rájuk tapadt, mert Sárika göndör-szőke hajjürelével és Irén holló-fekete

hullámos hajával és mélytűzű, éj sötét szemével a kreol-szépség igéző típusa volt.

A két leány egy nyári mulatságon megismerkedett dr. Rózsa Lajos orvossal, aki tüzesen udvarolt az egész estén át Irénnek. Sáríkával nem foglalkozhatott, mert azt ugyanesak körülrajongta udvarlóinak nagy serege. De azért feltűnt neki a szép szőke leány, s mikor hazament, folyton gondolkodott, hol látta ő Szacsavay Sáríkat és miért olyan ismerős előtte a neve?

Ekkor eszébe jutott az öreg Szacsavay doktor, Sáríka atyja, aki még gyermekkorában igen súlyos, életveszélyes betegségéből felgyógyította és ugyszólván a halál torkából kiragadta, mert a többi orvosok már lemondak életéről. Mikor felgyógyult, szülői benső barátságban éltek dr. Szacsavay családjával és Sáríka, aki akkor még cseppnyi gyermek volt, sokszor eljött hozzájuk. Az élet utóbb elválasztotta a két családot és Rózsa immár évek hosszú sora óta semmit sem hallott Szacsavayékról. Az orvosi hivatást azonban annyira megszerette, hogy orvossá lett és kedves modorával, alapos képzettségével, lelkes hivatásszeretettel csakhamar széles körökben megkedveltette magát.

Sáríka is sokat gondolt azon estén Rózsa, az egykori Lajcsikára, akivel oly sokszor játszadozott kis gyermek korában. Ugy szerette volna megkérdezni, hogy csakugyan Lajcsika-e és megmaradt-e a réginek? De attól tartott, hogy hátha nem az és esetleg úgy magyarázzák a kérdést, mintha el akarná hódítani Irénke udvarlóját. Ugy tűnnék fel, mintha hálátlan lenne Gyenesyék iránt, akik oly jóságosan bannak vele.

Rózsa dr. a nyári mulatság után sűrűn ellátogatott Gyenesyékhez. Ilyenkor Sáríka mindig kísietett a kertbe, hogy ne zavarja a „szerelmes pár“-t. Mert biztos volt benne, hogy Irén és Rózsa dr. szeretik egymást. Megerősítette hitében az is, hogy Irén egyik régebbi udvarlója, Náday Géza ügyvéd, aki ezelőtt mindennapos volt a háznál, azóta nem jött többé, amióta Rózsa dr. udvarolt Irénnek.

Gyenesyné egy napon így szólt az urához:

Kétségbe vagyok esve a leányok miatt. Mind a kettő soványodik és egyre sőhajtozik. Mintha betegek lennének!

Sáríka másnap csakugyan ágyának esett. Gyenesyné aggódni kezdett és faggatta Irént, hogy mondja meg mi az oka szomorúságának és hervadásának, Irén lehangoztan felelte:

Olyan az én kedélyem, mint az a sötét felhőtömeg, mely éppen most tornyosul az égen. Félek, hogy vihart hozva, szétrombolja egész életemet.

Anyja megnyugtatta:

— A felhők nem veszedelmesek. Megerednek és eső után újra derűs az égbolt. — Talán szerelmes vagy Irénkém?

Irén szomorúan vallotta be, hogy ő bizony szerelmes.

— Rózsa doktorba?

Irén tagadólag rázta fejét.

Hát kibe?

Künn megeredt az eső és Irénnek zokogása fult a szava. Alig derült ki azonban, Náday Géza mintegy a gondviselés különös rendelkezéséből — lehet, hogy az egyszer Irén anyja játszta a gondviselés szerepét — hirtelen előkerült és ünnepélyesen megkérte Irén kezét.

A boldog szerelmes pár sietet Sáríkával közölni az eljegyzés hírét. Sáríka amúlvá hallgatta és meg nem állhatta, hogy Irénnek fülébe ne sugja a kérdést:

— És Rózsa doktor?

Irén egyszerre megértette kis testvérkéje betegségének okát és elgondolta, mily aranyos lélek ez a Sáríka. Szerelmes Rózsa és képes lett volna inkább meghalni, semhogy neki fájdalmat okozzon. Össze-

visza csókolta az áldott jó lelket és visszazsugta:

Az a tiéd lesz!

Sáríka láthatóan jobban volt, mikor Rózsa dr. odalépett betegágyához, Rózsa ekkor már hallotta Iréntől, hogy Sáríka szereti és ez boldogsággal töltötte el. Hisz ő is szerette, de nem közeledhetett hozzá, mert Sáríka mindig elfutott előle. Homlokodon csókolt az édes leánykát, ezzel adva gyöngéden tudtára az érzelmeit.

Sáríka szomorúan suttogta:

— Ah milyen boldog vagyok! Jaj istenem, ha meg kell halnom!

Dehogy balsz meg! Neked élned kell. Édes atyád megmentette az életemet a te számódra, én megmentem a tiédet az én számomra.

Leányálmok.

I.

Föltekintek a nagy égre

Nyitva tárva kis szobamnak ablaka,

Gondolatom elszáll hozzád

Boldogságom legrogyogóbb csillaga.

Ott a lelkem, — megölellek,

Megesókolak szőke babám tégedet

S mint a szellő lágyan, súgva

Elcsevegek, játszadozom teveled.

Hej hogyha most itt lehetnél

S az öledbe ültethetnél angyalom,

Kis karommal ölelnélek,

Csókjaimból fürdetnélek

S úgy merengnék azon a két

Legrogyogóbb csillagon. . . .

II.

Susogó lombok között

El-elüldögélek,

Daloló ajkamon

Felesendül az ének:

Dalolok, beszéllek

Dalolok, beszéllek

Vajjon miről másról?

Mérhetlen örömről

Édes boldogságról,

Távolság világról

Távolság világról

Hova bú nem férhet,

Hova árnya nem jár

A suhanó létnek,

Hol öröm az élet

Hol öröm az élet

Mert el nem hagy engem

Mert mindig velem lesz

Az én drága kincsem

Egyetlen szerelmem!

III.

Ti csak mulatsatok, vígadatok

Az én szívemnek ilyen vágya nincs,

A tréfa, láрма, táncz, tényes mulatság

Az én lelkemnek csörgő rabbillincs.

Én elvonulok csendes rejtekembe:

Gyors szárnyat adnak bús gondolatok,

És felesendül kis lantomon az ének

S lássátok én mégis boldog vagyok! . .

IV.

Elküldöm a lelkem

Elküldöm utánad,

Ne emésze árván

Egyedül a bánat,

Ne legyen hajléka

Annyi sóhajtnak.

Veled vagyok mindig

S felvidul a lelkem

Mikor a te lelked

Is felkeres engem,

Istenem de más is

Most e földön minden

Képzletben százszor

Lelkemhez ölellek,

Százszor elsuttogom:

Imádlak, szeretlek,

Egyetlen reménye

Fájó életemnek!

S legyek bármily messze,

Legyek bármily távol,

A szívem örökké

Csak teéred lángol,

Szerelmem, reményem,

Édes boldogságom!

V.

Hát én vagyok, valóban én?

Nem álmodom megint?

Enyém a fényes csillag mely

Felém biztatva int?

Az én dalom csattogja most

A zengő fülmile?

S a dal, amely epedve szól

Szerelmem éneke?

Hát én vagyok, valóban én?

Hát megtaláltalak?

Nem kell titkolnom már tovább

E néma vágyakat?

Lelkem téhér hőszárnyain

Feléd röpkölhetek?

S elzenghetem kis lantomon

A legszebb éneket?

Hát én vagyok, valóban én

Ki csendes alkonyon

Imára kulcsolom kezem

S fohász kél ajkamon:

Hallgass meg ő mindenható,

Hallgass meg Istenem,

Ha nekem adtad el ne vedd

Ki nekem mindenem!

Én, én vagyok, valóban én?

Nem álmodom megint,

Enyém a fényes csillag mely

Felém biztatva int,

Az én dalom csattogja most

A zengő fülmile

S a dal, amely epedve szól

Szerelmem éneke!

VI.

Estharangszó bűgő hangja

Ide esendül hozzám,

Ha az Isten meghalgtatna

Én is imádkoznám.

Régen én is elrebegetem

Egy-egy imádságot,

Szegény szívem sokat hitt és

Igen sokra vágyott.

Nem haigatta meg az Isten

Néma könyörgésem,

Reménytelen buzgó szívvel

Mindhiába kértem,

Estharangszó bűgő hangja

Itt a mesze rónán

Ládd hiába imádkoztam

Elhagyott a rózsám

Hogy feledjek, sajtó szívvel
Jártam a világot
Könnyes szemmel téptem azt a
Kis fehér világot . . .
Alatgattam, csitítottam
Azt a sok emléket,
De hiába, csak nem tudlak
Felejtetni téged!

És így csak vesz minden hitem
Minden reménységem,
Fájdalmában hej de sokszor
Kicsordul a könnyem. . .

— Meddig tépi miattatok
Lelkeimet a bánat:
Reménytelen szerelem és
Reménytelen vágyak? . . .

Dr. Radványiné Ruttaky Emma.

A nagy író.

Írta: Faludi Hugó.

Az ajtó becsapódott, és a nagy író ott maradt magában. Mélyen benn ül puha karosszékekben, és szinte eltemetkezik a színes füst karikák tömegében.

Egyszerre elneveli magát és valamit morogva, így szól: En is számár!

Ez a nem épen megtisztelő elnevezés annak az úrnak szólt, aki után az ajtó csak az imént becsapódott.

Hogyne! hát nem furcsa valami! Hűsz év! Az idő hogy eljárt. És a nagy író, kit Hegyi Kázmér néven tisztel a világ, az emlékezés szárnyán visszarepül a múltba.

Ott látja a kis Hornicsék Kaint, amint hidegtől lefagyott orral érkezik szegényes szobájába. Az édes anyja jó meleg krupplilevest tállal az asztalra, az ő lelke még égben jár. Az iskolában most tanulta először verstant, és ő úgy érezte, hogy szárnyai nőnek, melyekkel a Parnassus kapuit döngetheti. Mily boldogság is az tudni ritmusokról, verslábokról, rímről, és ő is verset írhat.

És írt is, és azt hitte, nevét hamar ismerni fogják. De bizony az önképzőkör nagyképeségű kritikusi mind elvetették ezeket a szárny próbálgatásokat.

Eh, mit tudnak ezek?! Ezek írgyek, laphoz fordul, és beküldött egy csomó verset az ő kis városa egyik újságjába.

Es a sorsa? — Papirkosár. Ti fiatal és szárnyatokat próbáló ifjúk, ti nem tudjátok, mit tesz az! Ti azt hiszitek, csak írni kell tudni! Dehogy! Név is kell!

A Hornicsék Kain nevét nem láthatátok ti soha. Pedig lázas éjszakákon mennyit tervelt a kis Kain! És nem vesztette el türelmét. Bizott, remélt, hogy majd, majd!

Végre aztán leéretttségizett és Pesten szerült könyvelői állást kapnia. Itt csak akad. Itt a nyüzsgő központban észreveszik talán. Rajta, Rajta!

A szerkesztőségekben kopogtatott. Nem dobta ki a kis Kaint, hanem kérdezték, mit akkar.

Írni, csak írni! Bárm, verset, vagy prózát, csak írhasson!

Mi a neve? Mit? Hornicsék? Ezt a nevet okvetlen vesse le.

Ha csak ez kell? Jó. És lett belőle Hegyi Kázmér 30 forintos gyakornok. Még névjegyet is csináltatott magának. Aztán az új névvel és régi lekopott kabátjában újra kopogtatott.

Hja, barátom — így utasították el — nekünk megvan a magunk személyzete, jól fizetett, erős gárda. Sajnálom.

De én majdnem ingyen csinálnám, könyörgöm, esedezem.

Kicsoda maga?

Hegyi Kázmér, kérem.

Ez nem név, sohase hallottam. Egy kis mult, egy kis írói multat kérek.

Most már belátta, hogy hasztalan minden. Neki feküdt a munkának és oly buzgón látta el a „Tartozik”. „Követel” lapokat, hogy 30 éves korában jó fizetése, prêmes kabátja és kalocsnia is volt. Nem szabad elfeledkezni a cilianderről sem, mit fejébe nyomott, és újra kísérletezett. A ciliandere urat csak nem fogják oly könnyen elutasíthatni!

Nem is utasították, átolvasták mind az írásait, és csak azután mondták rá: Sajnáljuk. Ez limonádé!

Megingott a hite is, és már felvetette magában: Talán nincs is tehetségem?!

De nem! még egy próba. Elmegy egy kiadóhoz és sajtó alá rendeztetni műveit. Igen, ez a legjobb, ez biztos!

A kiadó okos és e téren ügyes ember azt ajánlotta, hogy valami nagy író kérjen meg, hogy az írja az előszót. Valami felborzalt haju, tehetség nélküli lírikus vállalkozott is 10 forintért, hogy előszót ír. Most már boldogan ment a kiadóhoz céljához: így közel!

A kiadó ránczkba húzta homlokát. Bizonyára finnyás volt, és a lírikus nem imponált neki.

Na, de jól van Hegyi ur, legyen, — szólt — látom, hogy Ön tehetséges, törekvő fiatal ember; Önnek kell gondoskodnia 200 előfizetőről és előlegül a költségekre kapok én 100 forintot . . .

Szegény Kain! Azaz Kázmér homlokáról izzadság csurgott, küzdődött, míg ki tudta mondani: Nem, Singer ur, az nem lehet.

Na, mért?

Mert én nekem pénzem nincs.

* * *

Hegyi Kázmér nevét 3 év mulva már ismerték. Nem a szerkesztők, sem a kritikusok, se a kiadók, se a barátok jó voltából, hanem egy bolond véletlen háritott el minden akadályt.

Ugy-e tán valamely bankház reklámjának tetszik ez az egész história, mégis úgy van, hogy Kázmér nyert. Nyert a sorsjegyén, nem valami csuda nagy összeget, csak tízezer forintot.

Nosza első dolga volt, hogy könyvet adjon ki, saját költségére.

Nem kellett most már előszó se. Megírta azt maga, nem nagyon okosan és nem fennsen szárnyaló szókban, hanem ebben az előszóban összevesztett mindenki. Elmondta a saját történetét. Elmondta, hogy mennyit kellett kopogtatnia, és mindenünne elutasították. De 2 ujsággal összejeztott és ezek verték a nagy dobót, a többi elvégezte egy hirdetési iroda.

* * *

Jól emlékszem — elmélkedik magában a „nagy író,” — egy szombati napon jelent meg a könyvem, és a vasárnapi újság számok már nekem rontottak. Megvannak a cikkek még, melyekkel durungolni kezdtek. Ott vannak a falon mind berámázva. Im itt van, az egyik lap így írt: „Egy szemtelen ur könyve,” egy másik: „Ugorkafára jutott embörké” stb. Mindegy! Ezek a lapok alapították meg jövőmet, mert a közönség szereti olvasni azt a könyvet, mely körül veszekednek.

Az én 2. lapom meg ezalatt így írt: „Egy igazi tehetség” „Urak, le a kalappal!” Könyvemet szétkapkodták, és ez nekem elég volt, bár a pénzem javarésze elszorott.

Es azóta? azóta nem írtam se verset, se regényt, semmi kicsi dolgot.

Minék azt! Most már nevezem volt! És ez alatt a név alatt leadogattam mind azt, amit azelőtt írtam és a mit visszautasítottak.

Es a lapok?

Dehogy vagyok hadi lábón velők, ostromolnak egy-egy cikkért. És én nem tudom megtagadni tőlük. Előszedem a régiségeket. Azelőtt eldobták, most 50 koronát adnak érte.

Szegény Hornicsék Kain! nem hiába dolgoztál. A te babéraidat szedi most Hegyi Kázmér, a nagy író.

— — — — —
És a nagy író az egykor rettegett szerkesztő után mondja: „Számár.” De hát ilyenek az okos emberek.

Mi ez, mi történt? . . .

Mi az, mi történt? tán itélet napja?

Süvölt a szél, s a havat arezomba esapja,
Nagy éji időt zúg a torony óra,
S csak én bolyongok egy magamba.

Oly fájó, nyomasztó, e tomboló sötétség.
Mig írva lelkem tépi mely bánatos érzés
Szívem összeszorul, ajkam lázál égve,
Forró párák lehel, a fagyos éjbe.

De e yszer csak szívem me-szűn dobozni
Lábam földhöz tapad és nem tud mozdulni,
Szemem némán egyház, két ablakát nézi,
Melyben nyugalmannak temetőjét véli.

Oh ne mondja senki, de én érzem mintha látnám
Bent egy szöke kis lány álmodozik ágyán
Piros szép arezája halpárnán nyugodva,
Selymes fűrt által körül korszorúva.

Drága kacsójába összetépet papír
Melyre szívem minden lánátozt reá sirt,
De mind hiába nem lett meghaigatva,
Mert szívét egy másik mélyen elaltatta.

Ha álmaiból ébred, nem lesz mellette senki
S tépett levelem próbálja összerakni,
De a megcsalt lelke nem fog vigaszt nyerni,
Mert aki azt írta néma fog már lenni.

Oh nyisd ki ablakodat, lássad fájdalmamat
Adjad vissza lelkem, szívem, nyugalmamat!
De nem felel senki, bent néma sötétség,
Kint tombol az orkán, dermesztő hidegség.

Megpróbálom többször mindhiába — mégis,
Nincsen hozzá erőm, töled eltavozni
S ha majd reggel nyídom ablakodat
Utóljára látod megfagyott arezomat.

Utóljára! mert majd összeszednek,
S kint a temetőben mélyen elföldelnek,
S míg szívem lent fog lassan paladozni,
Hozzad jár majd lelkem, nyugtát vissza sirni.

Nemesszeghy Er.

Palika katona lesz.

Írta: Hónig Manó.

Szítás úr és hitestarsa egy reggel nagy gondra ébredtek. Palika immár 5 éves lett, és ez az idő épen elég ahhoz, hogy a gyermeküket szerető szülők életpálya választásra gondoljanak. Elvégre ma-holnap iskolába kerül a fiú és a jó nevelésnek egyik fő feltétele, hogy a gyermek már piciny korában bizonyos életfilosofia tanítsák, ami viszont megköveteli, hogy a hajlandóságát oly pálya felé irányítsák, amely a boldoguláshoz legtöbb reményt nyújt.

Miután Szítás úr, ki egyébként a m. kir. posta szolgálatában állott, ezen igazán figyelemre méltó életelveket felenépevel közölte, nyomban összeült a családi gyűlés, amelyen a tagok, (nevezetesen Szításné önagsága) egyhangú lelkesedéssel Szítás urat választották meg elnöknek.

Ezen nagyfontosságú választás után megkezdődött a tanácskozás.

— En azt hiszem — szólt Szításné — legjobb lesz, ha Palikát ügyvédnek adjuk. Mégis csak független állás és ha tehetsége van, szép pénzt kereshet. Ha pedig meg-nőül 30—40.000 frtot is kaphat hozományul.

— Ez igaz; — mondá az elnök — de tekintetbe kell venni, hogy a jogászpálya annyira túl van zsúfolva, hogy az existencia valósággal kérdéses. És éhezésnek, czifra

nyomruságnak akarnád kitenni a gyermekünkét?

Ezen fontos pillanatban belépett a Palika és korához nem illő bariton hangon fejezte ki kívánságát:

— Kérek vajas kenyeret!

Szitásné megdöbbsent. A gyermeknek észrevehetően gastronomikus hajlamai vannak. Tényleg kockázatos dolog volna a jogi pályára adni. De mi legyen hát?

Bíró? — Az is sok van! Mérnök? — Magyarországon nincs keletjük! Kereskedő? — az üzleti viszonyok pangának!

Szitás ur és kedves neje teljes rezignációval ülték egymással szemben. Palika, kezében a vajas kenyérrel, a földön gugszolt és épen nem látszott észrevenni a fölé őt érdeklő fontos tanácskozást.

Ekkor Sitás ur hirtelen diadalordítással tört ki. Felesége megrémült, azt hitte, hogy a szín indiának egy harcos csoportja támadta meg a házat, majd megnyugodva, de a kiáltástól mégis izgatottan fordult férjéhez, ki a következő elnöki enunciacióját tette:

— Kérdezzük meg a Palikát!

Szitásné elbámult férje genialitásán, és szolgálatképpen czipelte Palikát az apja elé.

— Palikám, édes fiam, mond meg, mi szeretnél te lenni, ha megnősz??!

A gyermek erősen fontosgatta a vitális kérdést. Aztán eszébe jutott a kard és puskát, melyet a szomszédék Pistájánál állott és erős elhatározással, lelkes tenorral mondta:

— Katona atalok lenni!

Szitás ur felemelte palikát és homlokán csókolta. Sőt a vacsora alatt fel is köszöntötte egy pohár vízzel, mint a család reményét, aki már is a zsebében hordja a marsall botot.

Határozatba ment tehát, hogy Palika katona lesz. Ez a legjobb pálya. 18 éves korában hadnagy lesz, kap 70 frtot, meg puczeit. Ur lesz a szó szoros értelmében.

A határozatot fogantatosítandó, Sitás ur nagy költségre verte magát. Elment Kertész Tódorhoz és vásárolt egy falovat, (huszár legyen, ha már katona lesz) egy puskát, továbbá kardot, trombitát és dodót.

A szomszédok pedig másnap nagy lármára ébredtek. Sitás ur mielőtt a hivatalba ment, felültette Palikát a lóra, aztán dobolni kezdett. (Hogy a ló megszokja a riadót!) Palika harcra készen tartotta fel a kardot, Sitás ur pedig vezényelt:

— Egy, kettő, egy, kettő! Vigyázz! Jobbra nézz! Tisztelegj!

Igy ment az nap-nap után. Reggel, délben és este is egy ideig, amíg a házmester fel nem szólt, hogy hagyják a alkókat aludni.

De azért a dolog fényesen ment. Palika remekül megülte a lovat, a dugóval megtöltött puskát pompásan el tudta sütni és Sitás ur nemsokára boldogan ujságot a hivatalársainak:

— A Palika katona lesz! Fölviszi legalább a tábornokságik!

Am a szép terv nemsokára dugába dőlt. Egy délután, amint a keresési úton sétáltak, egy temetés jött velük szemben. Palika nagy figyelemmel nézte a menetet, majd odairadul az apjához:

— Apuka, de szép fehér sapkája van annak a bácsinak! Ki az?

Az a pap! — válaszolta Sitás ur.

Palika az estén melancholiába esett. Hiába faggatták, nem mondta meg, hogy mi bántja.

Másnap reggel azonban, midőn apja megakarta kezdeni a gyakorlatot és megparancsolta, hogy üljön föl a lóra, Palika eldobta a puskát meg a kardot és daczosan azt mondta:

— Nem ülök fel. Nem leszek katona. En pap leszek!

Erre borzasztó kavarodás támadt. Pa-

likát a papja megverte és a sírásban belévegyült a macska nyávogása, akit jól oldalba ütött a puskából kiugrott dugó, midőn Palika földre dobta.

Szitás ur még párszor tett kísérletet Palikával, de megeddően, mert mindig azt a választ kapta:

Pap akarok lenni!

Eleinte Sitás ur és felesége valóságos kétségbeesésbe süllyedtek, de később végre megnyugodtak és elégtlenül bíztatták egymást:

— Ha tábornok nem lehet, legalább püspök lesz belőle.

Es ezzel békésen elintéztetett az ügy.

Emlékezés.

Egy május nap déli utánján

Jól emlékszem vissza,

Egy tünemény lengő szárnyán

Jöttél udvarunkba.

Ég szemednek szép sugára

Felgyújtotta lelkem,

Nem volt nyugta maradása

Yéled kellett mennem.

Édes csóкод forró hevétől

Üdvöm is benned hittem.

Elfeledve testvér, szülő,

Csak egyedül érted éltem.

Selyem hajad arczomba hulva,

De sok szép népet fülembé sugtam,

S te mint hajnali égből pirulva

Héjjel, gyönyörrel magadba szívadt.

Hittem tán örökké így lesz!

De óh Isten! kegyetlen végzet;

Eltűnt a való, mintegy álom,

S hogy míg élek azt csodálom!

Oh mit beszélek, dehogy élek

Mint egy arnyék csak bolyongok,

Ifjú szívem össze törve.

Arcom a bánat nyitott könyve.

És mégis ajkam néman zárva.

Egy zok szó nélkül mindig téged várlak

Néved s emléked lelkem imája,

S utolsó sóhajom is hozzáp repíti, a gondolat szárnya.

Nemesszeghy E.

Az asszony.

Irta: Nagy Béla.

Az esküvő után olyasvalamit éreztem, mint a ki a szabadságát elvesztette. A formalitások és ceremóniák sohasem voltak rám hatással és a házasság megkötésének naiv aktusa se befolyásolta idegeimet. Míg vőlegény voltam, eszembe sem jutott arra gondolni, hogy Terka életem végeig mindig mellettem lesz, mindig látni fogom arcát, mely progressive hervadni fog, hallani fogom hangját, mely az idő forgásával elveszti ezüstös csengetését és rikácsoló szipótázássá változik. De most egyszerre e gondolatok foglalkoztatták agyamat s szívem is összeszorult, midőn konstaltam szerencsétlenségemet. Feleségem sirt a kocsiban. Ez csak jobban megerősítette bennem rabságom hitét. Ot is agyanazon dolgok foglalkoztatták . . . Igen, egymáshoz voltunk kötve. Szétválhatatlanul. Egy-más rajbaíva lettünk csak azért, mert ez a szerelem tisztességes kielégítésének a formája.

Hogy is nőülhettem meg? kérdém hirtelen önmagamtól. Három hét előtt még csak nem is tudtam, hogy Terka létezik a világon és ma már hites ura vagyok. Oly gyorsan történt minden, oly kinematografikusan peregetek az események, hogy nem is értem rá gondolkodni. Három hét óta most érzem először, hogy ayyvelőm gépezete működik. Mit szólnak majd a barátaim, akik azóta nem láttak? Azt hiszik bizonyosan, hogy külföldön vagyok. Micsoda kaczagás fogad, ha köz-tudomásra jut a házasságom. No ez borzasztó állapot! A csufolódásnak se vége, se hossza. Minden este kapuzárás előtt kell majd hazajárnom. Meg kell ennem a feleségem főztjét! Santanokba nem járhatok ezental s nem láthatom többé a kis Ninettet, akinél ügyesebb, szebb, sikkesebb, formásabb, edesebb, aranyosabb, tárczosnó nines a világon

— Oh én szerencsétlen! sóhajtottam fel. Feleségem még mindig sirt, a midőn meghallotta kétségbeesett sóhajomat, egyszerre megszáradtak a könnyek a szemében s kínos kérdőalakban mondta:

— Tessék?

Egy pillanat alatt átláttam a helyzetet, a mi különben szokás ily esetben. Ebben a „tessék”-ben minden volt: báj és keserűség, szemrehányás és gyönyör, naivitás és józanság. Mindegyikből valami.

— Mit mondott az előbb?

— Én?

— Igen, maga!

— Nem szóltam!

— Azt mondta: Oh én szerencsétlen!

— Oh ön szerencsétlen, ön hallucinál!

Hogy lehetnék én szerencsétlen, mikor a világ legédesebb asszonykája az én feleségem. Nincs nálam most boldogabb ember szélén e világon és a ki az ellenkezőjt állítja, az . . . az . . .

— Az?

— Az még nem csókolta meg a maga, a te eperajkaidat, mert különben dieshim-nuszokat zengne a boldogságról és négy kötet verset lantolna a csóкод mézédességéről!

Megcsókoltam. Ő kontrát adott, én meg rekontráztam. Izzadtam, selyemzsekendő olyan vizes volt, mint mikor a mosónő hempergette a teknőben. A fő, hogy átestem az első összeütközésen. Hazudtam. Éreztem, hogy a házasság a feleségemmel együtt vonul be butornak ujjonnan berendezett lakásomba. Ez megvigasztalt kissé. Hazugsággal majd csak módját ejtem az éjelezésnek s a házasság barrikádjait a házasság ágyuival fogom romba dönteni. Örültem, hogy önmagam találtam meg helyzetem szatirját, megelőzve ezzel minden gunyolódó barátom élce faragását.

Hazaértünk — új otthonunkba. Terka nagyon izgatott s roppantul figyelt minden kézmozdulatomra. Arczán kétségbeesettség ránczait fodrozottak össze. Félt s úgy tűnt nekem, mintha minden pillanatban várná, hogy torkon ragadom és megverem. Hallgatott én sem beszéltem. Szabad folyást engedtem a helyzet alakulásának. Szobaleányom, akit jó előre betanítottam, rövid mondókéval üdvözölte az asszonyt, akit a parasztlruska természetesen hitt

naivitása idillikusan lepott meg. Az ajtó előtt hirtelen megállt Tera. De csak egy pillanatig, mely sóhaj tört elő kebléről és vakmerő elszántsággal átlépte a küszöböt. Mindenre el voltam készülve, csak arra nem, hogy az anyósomat a lakásomon találjam. A mikor az ember agyát sötét gondolat népesítik be, olyankor még a friss puha kenyeret is a pesszimista szemével nézi. Így voltam én is. Az anyósom aki külföldben vőlegénységem alatt nagyon kedves uriaszsonynak mutatkozott, most úgy hatott rám, mint az a bizonyos fekete bácsi a dedós gyerekekre . . . Ha nem teljes a hasonlatom, az csak az esetnek tulajdonítható. A kapkodásig ideges vagyok, ha e jelenetre vissza gondolok s a legszebb koncepczióm is rendszertelen fantázia — foszlánynya változik. Az anyósom leolvasta arcunkról, hogy készületlen a kedélyállapotunk s a vele való hosszabb diskurzusra.

— Édes, kis esibém, szolt hozzánk. Csak azért jöttem, hogy leolvassam a leányom hozományát az ura kezébe. Aztán röktön elpárologok, édes esibém!

— De kérem, kérem, szoltam és a kedves csengő szavak hallatára, a mama mindig szívesen látott vendégünk sőt alandóan tartózkodjék nálunk. Maradjon is rögtön itt, nem eresszük el többé, nem bizony . . .

— Átvillant eszemben, hogy jó az öreg asszony a házán tartani: a kontraszt, amely feleségem és anyósom között külsőleg keletkezik, jó hatással lesz (feleségem szavára) belső érzelmeim kifakadására. Az anyósom azonban tapintatoskodva, nem is válaszolt meghívásomra, olvasni kezdte az ezres bankókat.

— Egy, kettő, három . . . tíz . . . Tíz-ezer forint! Ime! vegye át, édes fiam e kis tökét és igyekezzék vele egy boldog családi tűzhely első alapjait megszilárdítani.

Nem is hittem, hogy az anyósomnak ily szép stílusa van. Később azonban úgy gondoltam, hogy e jelenetre évek óta készülhetett s e szép mondatot valamely regényből vehette. Anyósom természetesen várta a hatást. En igyekeztem is megpróbálni, de könnyeim sehogy sem akartak előcsillanni szememből, de azért én mégis siró hangskálában mondtam köszönetet és ígéretet tettem, hogy e megható jelenetet (mert az csak megható, ha az ember tízezer forintot kap) sohasem fogom elfeledni: Anyósom így is képzelhette el válaszat, midőn e jelenetre készült, mert megelégedett mosoly futott végig ajkain.

És most, Isten veletek! szolt és az ajtó felé indult. Feleségem azonban még egyszer irtózatosságon ptyereggni kezdett, nehézkesebb látszott előttem. Terka még mindig sirt, míg végre egy csókkal megvigasztaltam. Lassankint alábbhagyott a ptyeregéssel. Arczát felvetette. Szemeit szeméremre szegezte, ajkát várakozó kifejezéssel összecuscsorította s minden tekintetben oly érzéki pózba helyezte magát,

hogy még a télen lefagyott tyukszemem is felengedett a testemen hirtelen átfutott szenvedély hevétől.

Házasságom első napjait csupán azzal jellemzem, hogy egy hétig el se hagytuk otthonunkat. A levelek már napok óta felbontatlanul heverték íróasztalomon. Egy nap elhatároztam, hogy elolvasom valamennyit. Minden levél egy-egy kötelességemre figyelmeztetett. Nagynehezen el is határoztam, hogy kötelességeim teljesítése után látok s hosszú, nehéz bucsukodás után el is indultam hazulról.

Délben hazagyere édes . . .

Délben haza is jöttem. A te: itett asztal, a szobák rendje, a lakás illata, feleségem ruházkodása, minden, minden a mellet tanuskodott, hogy távollétemben is csak velük foglalkozott. A szerelmes asszonyok kitűnő emlékező tehetséggel rendelkeznek. A mit vőlegény koromban vagy a mézeshegyekben csak úgy érintve, előtte kedves dolognak említettem, annak egy részét magam előtt láttam és ez így folyt napról-napra. Mintha csak jegyzéket vezetett volna a feleségem a nekem kedves dolgokról. Minden nap valami újjal lepott meg, a mi a szájam iza szerint való volt. Az étel, az ital, a fűtés, a világítás, az étkezés, lefekvés órája, egy szóval minden szokásaimhoz volt alkalmazva. Az asszony jobban ismerte szeszélyeimet, szokásait, kedvteléseimet, mint jó magam. Önzetlen volt a végtelenségig. S én éppen önzetlenségének, mely azonban nem volt objektív, tulajdonítottam, hogy oly éleslátásu pszichológiával rendelkezik. Később már szinte adta az önzetlent és éppen ez bizonyította azon szenvedélyektől szított önzését, melylyel engem bájjának, kedvességének békába akart verni, hogy teljesen egészen az övé legyek. Rendkívül ügyesen csinálta a dolgot. Valóságos életfilozófiája néha bámolatba ejtett. Tudta, hogy előttem csak az érdekek, a mi rám az újdonság ingerével hat. E szerint is cselekedett. Az elméleteket ezért nem is szerette alkalmazni, keveset beszélt, de annál többet tett. Minden tényének én voltam a kiinduló és befejező pontja. Élete házasságunk első napjától kezdve hasonló volt a körhöz, melyet legszűkebb énem körül futott meg. Csak egyben családott. Azt hitte, hogy cselekedeteinek nem tudom a rugóját. Abban a hitben élt, hogy én nem ismerem teteinek mozgóerőit s nekem kedveskedő cselekedeteit naíval fogadom. Nem tudta el sem képzelni, hogy áthatolok teljes lelki világán, mely előttem nyitott könyvként feküdt, melyben minden sor egy pillanat alatt elolvasható.

Szenvedélyeim kielégítését és egyáltalában a kelemest sohasem tartottam boldogságnak. A boldogságot meg nem tekinttem életszélnek, mert a boldogság fogalmát szentimentális lények tarka és reményekre szuggeráló ötletének tekintve nem találtam benne semmiféle reális bázist. Ő pedig vakon hitt a boldogságban, sőt éppen az adott neki erőt, hogy boldognak tartotta magát és bizonyára engem is. Csak azért szerettem eddig az életet, mert küzdelemmel járt a legnagyobb örömeim mindig férfiaságom, én győzelmében láttam s ezt okvetlen küzdelem, harc, munka, erőkifejtés megelőzését követelte.

Feleségem ösztönszerűleg érezte, hogy csak addig képes engem lekötve tartani, míg egyéni karakterem, — melynek egyes konturjai már már felfedezte, — megváltoztatására nem történik részéről támadás. Ezért megfigyelései kétségbeesettek lettek s minden előtem eddig nem nyilvánított cselekedetének végrehajtását sok sok, filozófiai alapon való gondolkodás előzte meg s még azután is rendkívül óvatos volta kivételben, de nem tarthatott már a feleségem boldogsága. A változatosság erőszakolása mindennap kirívóbb lett. Az eredetiségekkel ő sem bírta tovább. Agya, lelke elfaradt. Ismétlésekbe esett. Mind ezt, láttam de úgy tettem, mintha észre sem venném. Vergődé se olyan volt, mint a szárnyaszegett madaré: csak nagynehezen tudta fészket elérni, hogy párja mellett lehessen. Sajnáltni kezdtem. A sajnálkozás bizonyos megalazó rokonszenv, a mely felemelni nem tud, mert maga is letekin. Minél erősebben fejlődik a sajnálkozás, annál lejjebb kell szállnia kifejezőjének. A sajnálkozás először csak demoralizál, aztán elsőtétíti a lelket, a szívet, az agyat, végre gyászos érzelmeket táplál.

A sajnálát volt az első tördőfés, mely az asszony boldogságát érte. Ujat nem tudott többé nyújtani. Egyre monotonabbá lett a közös családi élet s egyre változatossabbnak látszott ennek ellenében a nagyvilági lét. Az unalom költözött a kis otthonba. Fagyasztó hidegség uralta a szobákat, a melyekből sietve, fázva menekülni igyekeztem. Az unalomtól való irtózásom szinte kétségbeesett volt.

Akkor hirtelen beteg lett. Egy kisé felmelegítette a szívemet, mert a részvét ki nem írható az olyan kebelből, melyben az érzelmek hullámanak. Meghalt. Ez volt a szerencséje.!

Boldogtalan, szerencsétlen lett volna!

„A jól megőrzött titok.”

— Bácskai anekdóta. —

Két pénzügyőr — magyarul: fináncz — érkezett ismerősei látogatására, B. ra egy nagyobb bácskai községbe.

Nagy riadalom támadt láttukra a faluban, mert meg kell magyarázni, hogy legnagyobb gyengéjük a környékbeli polgároknak a „magyar” dohány csempészete. Bő keresetforrássukat képezi az ezzel való üzérkedés; részint pedig maguk is kiváló előszerzetettel élvezik a „szűzdohány” felséges illatú füstjét. Egészen érthető volt tehát a lakosság ijedelmé, mert azon tévhitben voltak, hogy rendes közutjukat végzik a pénzügyőrök.

Olyan helyekre szokták ily esetekben a corpus delicti elrejténi, hogy avatatlan kezek ne férközhessenek hozzá; mely művelet történetünk idején is hűen elvégeztetett.

Mikor az érkezett vendégek legjavában borozgattak, beront hozzájuk nagy zajjal a zomszéd, kamasz fia és valami fontosat akar mondani, de az egyenruhás idegenektől megretten és elhalgat, később azonban magától nekibátorodik és nagy hangosan kiabálva mondja a házigazdának.

„Pista bácsi! jó együgte-e kend a dohánnyat? Az én apám úgy etette, hogy ő maga se tudja mégtanítani!”

De bizony megtalálták a finánczok kikben a fontos felfedezés hallatára természetesen nyomban felébredt a szűnynyő „spiclivér” és otthagya évet, italt, a kitűnő fogás urán láttak.

Balassa Bertalan.

A föltámadás!

A föltámadás ünnepét ulti a keresztény civilizált világ. Ezek a nagy keresztény ünnepnapok azonban ünnepnapjai az egész emberiségnek, nem azért, mert a keresztény vallása a földkerekség uralkodó vallása, hanem mert ezeknek az ünnepnapoknak olyan erkölcsi, társadalmi vonatkozásaik vannak, amelyek közősek az egész emberiséggel.

A föltámadás erkölcsi lényege a jónak győzelme, az igazságnak diadalmaskodása. Ez a lényeg pedig örök időktől fogva érdekelt az egész művelt emberiséget s éppen ebben van ennek az ünnepnek is, a kereszténység husvét-ünnepének társadalmi vonatkozása.

Tehát a jónak győzelme, az igazságnak diadalmaskodása! Akik alapvetői voltak a keresztény vallásnak, keresztény dogmáknak tanításoknak, jól tudták, hogy mit cselekszenek. Ők szociológusok voltak, természetudományos alaplól indultak ki, s nem rajtuk mult, hogy tanításaikat a későbbi nemzedékek rosszul magyarázták. A jónak, az igazságnak győzelme volt minden idő harcának a célja. Ez a mai küzdelmek ütköző pontja is.

Mi hát az a föltámadás? Az emberi igazság életre kelése. Mi az emberi igazság? Az, amit a nagy társadalom gondolkodók hirdetnek, a munka megbecsülése. Mert az egész természeti rend középpontja a munka. Innen indul ki és ide tér vissza minden. Ez az alapja a tudománynak, művelődésnek, haladásnak, jólétnek, fizikai és lelki boldogságnak és boldogulásnak. A munka!

Értsék meg hát már az idealisták, a munkában van a legfőbb ideál. A kézzel fogható értéket jelentő, forgatható munkában testesül meg még az ő világuk is az álmok világa.

Ilyen nagy ünnepekben, amikor a szivekbe oltott s a lelkekbe nevelt vallási érzés hívó hittel van, buzgalommal fordul a dogmákba foglalt eseményekhez, ilyenkor, amikor fogékonyabb, érzékenyebb a lélek az eszme iránt, értessük meg az emberiséggel, hogy mi is az a feltámadás.

A feltámadás az, amit Krisztus akart vele példázni. — Miért támad fel vajon Krisztus urunk? A szentírás tanítja: hogy megváltsa az emberiséget.

Husvét ünnepe tehát az emberiség feltámadása. — A nyomorúság, a jogfosztottság sziklájával földött, elnyomott emberiségnek feltámadása.

Értsék meg tehát ünneplő embereket, értsék meg hát minden igaz keresztény, aki hű követője akar lenni Krisztus tanításainak. — Az emberiség feltámadására, megváltásra vár. — Sirja egyre mélyebb, szenvedése, nyomora egyre kiáltóbb, tehát egyre sürgetőbb az idő, hogy megváltassék.

Semmi késedelem. — A jövőendő nemzedékek elé hogyan álljon a mának, a jelennek nemzedéke, ha az Istentől, a teremtestől rájárótt feladatot nem tel-

jesíti? Nincs a természetnek olyan teremtménye, amelynek ne volna meg a rendeltetése, hogy virágozzék, hogy színeivel széppé tegye a földet — Csak az embernek, Isten legtöbb teremtményének ne volna rendeltetése? Nem, nem! Az embertársakért való küzdés, az emberszeretet, — ez az emberi rendeltetés, és a mi lelkünk virága. — Szép husvét napján hintsünk tele a földet ezen a százszorszép virággal! . . .

Bácskai hírlapirodalom.

Irta: Sipos Ignác.

Most, hogy lapunk, a Zombor és Vidéke fennállásának huszonötödik évét ezen díszszámmal megünnepeli. Vessünk egy visszapillantást a bácskai hírlapirodalom fejlődésére az utolsó negyed században Bács megye majdnem minden népesebb községében keletkeztek közgazdasági és társadalmi hetilapok, hogy ezek közül mennyien tűntek el a feledékenység örvényébe, arról biztos statisztikai adataim nincsenek. Itt Zomborban megszűntek rövid fennállás után, a Dr. Donoszlovits Vilmos által kitűnően szerkesztett Új Bácska és két szerb lap, a Bacsvanin és a Szrbszki Glasznik. Zombor városának legrégibb, kétszer hetenként megjelenő politikai lapja (XXIX. évf.) a Bácska, melynek jelenlegi felelős szerkesztője Bittermann Sándor.

Négy évre rá keletkezett a Zombor és Vidéke. — Ez a két lap mindig farkas szemet nézett egymással, a mennyiben a Bácska állandóan az összes kormányokat támogatta, ellenben a Zombor és Vidéke a legvérmesebb ellenzéki volt. A Zombor és Vidéke 18 évig a bács megyei egyesült ellenzék hivatalos közlönye volt. A szerkesztőbizottság élén állottak: Mártonffy Márton volt főispán, ki távozása után ellenzékbe ment, Szemző Gyula, Szemző István és Kozma László. Mikor a volt nemzeti párt Széll Kálmán kormányra lépte alkalmával a szabadelvűpárttal fusionált, a Zombor és Vidéke Széll Kálmán politikáját — „a jog, törvény és igazságot” magáévá tette.

Ezenkívül politikai tartalommal megjelennek Zombor városában Bács megyei Függetlenség II. évf., szerk. Dr. Jovánovits József ügyvéd és az Igazság havi folyóirat Dr. Pataj Sándor ügyvéd szerkesztésében. Bács megye czim alatt egy igen élénken és a bácskai érdekeket felölölő hetilap jelenik meg (VI. évf.) Pető Lajos agilis szerkesztésében Budapestben.

Bács megye többi városaiban és községeiben a következő magyar lapok jelennek meg:

Ujvidéken: Ujvidék XXXI. évf., fel. szerkesztője Zanbauer Ágoston, megjelen kétszer hetenként. — Határőr, az orsz. függetl. párt délvidéki lapja, II. évf. Lap vezér Teleki Árvéd gróf, fel. szerkesztője Mayer József, megjelen kétszer hetenként.

Szabadkán: Bácskai Hírlap politikai napilap X. évf., fel. szerkesztője Braun Henrik. — Bács megyei Napló politikai napilap IV. évf., fel. szerkesztője Dugovich Imre. — Szabadkai Közlöny hetilap XXXI. évf., szerkesztő Szabados Sándor.

Zentán: Zentai Közlöny XVIII. évf., szerk. Fekete Sándor és két ellenzéki lap, a Zentai Függetlenség II. évf., megjelen háromszor hetenként, szerk. Dr. Lovásy Andor. — Összetartás VI. évf., megjelen háromszor hetenként, szerk. Dr. Ellinger Jenő.

Baján: Bajai Hírlap politikai lap IX. évf., szerk. Dr. Lemberger Armin. — Bajai Közlöny hetilap XXIX. évf., szerk. Rajkovits Károly. — Bajai Független Hírlap politikai napilap II. évf., szerk. Dr. Szirmai Vidor.

Óbecsén: Óbecse és Vidéke hetilap XIX. évf., szerk. Dr. Galambos Pál.

Adán: Ada-Moholi Közlöny hetilap XVI. évf., szerk. Braun Adolf.

B. Topolyán: Bács-Topolyai Hírlap hetilap XI. évf., szerk. Dr. Fárnek Rezső.

Ószi váczon: Közép Bácska hetilap III. évf., szerk. Kovácsfy Antal.

Palánkán: Palánka vegyes magyar-német nyelvű hetilap II. évf., szerk. Dr. Vermes Jenő és Bácskai Hírek hetilap II. évf., szerk. Csernicek Imre.

Több magyar nyelven megjelenő lapról tudomásom nincsen, és így ezek sorozatát befejezem. Attérek immár a bács megyei német hírlapokra.

Zombor: Bácskaer Volksblatt hetilap XVIII. évf., szerk. Oblát Károly, a Zombor és Vidéke felelős szerkesztője.

Ujvidék: Bács Bodroger Presse hetilap 51. évf., szerk. Mack János.

Apatin: Bácskaer Zeitung hetilap XI. évf., szerk. Szavadill József. Bácsbodroger Zeitung hetilap, szerk. Gasz Mátyás.

Ujverbász: Verbász und Umgebung hetilap V. évf., szerk. Boros György.

Cservenká: Süd-Bácskaer Zeitung hetilap XI. évf., szerk. Welker Ádám.

Hodszág: Hodszág und Umgebung hetilap IV. évf., szerk. Pfister József. Hodszág Zeitung hetilap III. évf., szerk. Raab János.

Palánkán: Die Wacht hetilap I. évf., szerk. Csernicek Imre.

Ezeket kívül szerb nyelven megjelennek Ujvidéken: a Zásztava Tomits Jása politikai napilapja és a Branik.

Zomborban: a nem rég óta megjelenő Szloga cz. hetilap, melynek szerkesztője Dr. Bugárszki Koszta.

A mint látjuk a bácskai hírlapirodalom elég termékeny. A magyar hazafias szellem ébrentartására és ápolására azonban kevesebb is elég volna a német sajtóból. Tanulják meg német polgártársaink zengzetes hazai nyelvünket úgy azt a reményt tápláljuk, hogy a legközelebbi negyedszázadban nem támad majd német községeinkben annyi német nyelvű hetilap. A népiszkolákra és ezek tanítóiról hárul itt a szent miszió, hogy ez a korszak mielőbb bekövetkezzék. Hazafias szellem, erős akarat minden akadályt képes legyőzni!!

Hogyan készül az ujság?

Irta: Müller János.

Sokan tették már fel ezt a kérdést, de kevesen felelték még rá.

Aki felelni tudna erre a kérdésre, azt nem igen szokták kérdezni, akit megkér-

dezni szoktak, az rendesen nem tud rá felelni.

Bár tölem soha senki sem kérdezte, én felelni fogok a fenti kérdésre, először azért, mert más okosabb dolog most egyáltalában nem jut eszembe (ezikket pedig muszáj leadni, mert zaklat a szerkesztő), másodsor azért, mert ezt most elmondani azt hiszem, nagyon alkalomszerű. Azt, hogy alkalomszerű, ezt nem dicséretképpen mondom, hanem métségül hozom fel. Főztudomás szerint az alkalomszerű dolgokat nem szokták soha elolvasni, mikor alkalomszerűek még, akkor azért nem, mert éppen azok és mikor nem alkalomszerűek már, akkor meg azért, mert már nem érdemes elolvasni. Ha tehát valaki mégis arra vetemednék, hogy az alábbiakat elolvassa, tartsa mindig szem előtt, hogy ez alkalomszerűnek is készült már. Miután ezeket annak rendje módja szerint előre becsátottam, elfogom mondani a lap születését, vagyis a szerkesztőség titkait.

De előbb magával a szerkesztőséggel, annak érdekességeivel kell megismerkednünk.

A szerkesztőség áll egy földszinti terem-ből, az ahhoz tartozó emeleti helyiség-ből, ahol a szerdők dolgoznak, három íróasztalból, egy karosszék és két más székből. Ugyancsak a földszinten vannak a gépek is, melyekkel a lapokat szokták nyomni.

Különösebb jelentősége a most elmondottak közül csak a karosszéknek van. Ez a nagy karosszék t. i. a szerkesztő úrnak a kizárólagos helye és ezt még a legkedvesebb munkatársainak is csak akkor szokta átengedni, ha vezércikket írnak. Ránk bolyhos riporterekre nézve, való-sággal kitüntetés számba megy, ha abba beleülhetünk.

Ha már a karosszéket ismerjük, bemutatnom annak állandó lakóját, a szerkesztőt is. Egy kövéres, alacsony, fekete szakállas, örökké jókedvű bácsi ez, akinek különös ismertető jele, hogy olvasni nem tud esiptető nélkül, de beszélni nem tud esiptetővel. Vagyis, ha olvas felteszi a czikkert, ha meg beszél közbe, akkor leveszi, szóval állandóan felteszi és leveszi. Az ismertető jeléhez tartozik még, hogy állandóan gondosan válogatott kuba szivarokat szív. Jellemzésére szolgáljon, hogy kitűnő erőszertettel viseitük a hal-paprikás iránt és hogy irtalmatlanul működik nála a cenzúra kék czeruza alakjában, mellyel mindent kihúz, a mi szerinte nem'oda való. Egyébként az első kérdése, amit minden munkatársához szokott intézni:

— Mikor kapunk valamit?

Értsd alatta, hogy cikket. Külömben igen jó ember, aki még akkor sem haragszik, hogyha mérges. * * * ő működése a kéziratok átolvasására, a korrekturák (Éljen a tulipánkert) készítése és hébe-hóba vezércikk írására terjed ki.

Majdnem elfelejtkeztem a szerkesztő szivarjairól. (Külömben nem esoda, mert nem igen szokott kinnlani.) Ezek ugyanis a legkülönösebb természetű szivarok. Az ember azt hiszi, hogy média, pedig kuba, illetve médiának szívja és kubának érzi. Ezen média természetű kubák ugyanis, mikor veszik őket, akkor valóságos demok-

rata érzelmű kuba szivarok, csak mikor a szerkesztő megkínál velök valakit, akkor alakulnak át, az ő jóvoltából: arisztokrata médiákká.

A karosszék és a szerkesztő után, a szerkesztőség fekete selyem házi sapkája és annak egyedüli és kizárólagos tulajdonosa, a lap legöregebb munkatársa következik, rangban. Hogy miért említettem először a sapkát és csak azután a tulajdonosát, a vastagbajszú, vén zsurnalisztát, annak megvan a maga magyarázata. Mert ennek a sapkának vele szemben bűvös ereje van. E nélkül, (már t. i. ha nincs a fején) még egy rövid hirt sem tud megszerkeszteni, de viszont ennek segítségével készülnek a legrövidebb idő alatt, a leg-szigorúbb vezérczikkek.

Az öreg a szerkesztőség „Nesztora” és ő egyuttal a lap egyedüli fizetett munkatársa. Minden reggel pontosan megjele-nik élesre kifestetett bajszával. Keveset beszél, szívesen politizál és állandóan a „volontér” újságírókat szidja. (A voluntér újság író az, aki nem fizetésért dolgozik, hanem csak idő töltésből, mivel szerinte azok az okai annak, hogy a szerkesztő nem hono-rálja az állandó munkatársakat kellőképpen.

Az ő működése mindenre kiterjed. Ir politikai vezérczikket, gazdasági tanul-mányt, színházi és harszteri tudósítást. Szóval ő végez minden olyan munkát, aminek éppen nem akad gazdája.

Ha a most elmondottakhoz még a futó újságírókat és néhány külső munkatársat számítunk, akkor a lap szerkesztőségéről tiszta képet alkothatunk. Még a futó újságírókat, az úgynevezett riportereket akar-m bemutani. Az egyik erős fiatal ember, szaktudós a irodalom terén és éppen azért mindent ír csak irodalmi dolgot nem. A másik a lap vígjalmi részét látja el. Lehe-tetlenül bő kabátban jár, cizilindert visel és az övé a legvastagabb bot az egész városban. Állandóan jókedvű és csak akkor vág szigorú arcot, ha vezérczikket íra-sára vetemedik. A többi munkatárs már ritkábban jár be, az egyik egy czikkere-s kopasz, fiatal ember, állandóan vizsgázik, soha sincs ideje, de azért csak úgy köpi a czikkeket. Még néhány idősebb tollfor-gató ember tartozik a gárdához, akik már nem igen „rajznak” a szerkesztőségbe, hanem csak úgy küldik be az anyagot.

Miután az egész szerkesztő-séget tövi-ről hegyre ismerik már, most hozzáfog-hatok, magának a lap összeállításának az elmondásához.

Reggel 8 óra van.

Az íróasztalnál csak a szerkesztő és a nagybajszú, vén zsurnaliszta ülnek és a legirisebb lapokat böngésszik. Mind-kettő kezében olló van, mely az újságolvasásnál mellőzhetetlen. Most készülnek ugyanis azok a hírek, a melyek így kez-dődnek: „Mint ottani tudósítónk jelenti” vagy „Mint ottani levelezőnk írja.” A szerkesztőségben néma csend honol, melyet csak hébe-hóba zavar meg az ollócsikorgás. A kivágott (ollózott) hírek képezik az első anyagot, melyet minden lapnál től szoktak használni. Ma, mintha üresebbek volnának a lapok, mint rendesen. A szerkesztő úr türelmetlenül teszi le a lapot és elkezd beszélgetni. De a vén zsurna-

liszta csak immel-ámmal felelget, nem szereti ha az olvasásban zavarják. De ha a politikáról van szó, akkor ő is leteszi az újságot és tüzenes szonokol. Egész heves vita keletkezik.

De hirtelen végét szakítja a vitának a kövér riporter, aki a gazdasági rovat vezetője és az irodalom terén elsőrendű szaktekintély, ugyanis szokása ellenére, ma korábban bejött és tudakozódik, hogy hogy áll a lap.

A válasz persze szomorú: „kézirat még nincs.” Közbe jönnek a többi munkatársak, a szemüveges, kopasz és a bő-kabátú, aki a tegnapi mulatság referációját hozza.

Rögtön körül fogják: Ki volt ott, kivel táncolt, az vagy az, nem volt-e botrány? stb. Most persze a társalgás köz-pontja a bőkabátú. Erzi is ezt, mert fontos, szigorú arccal kezd mesélni. Érdeklődéssel hallgatják és csak elvétve szól közbe valaki.

Most megszólal a telefon csengettyű! Erre rögtön vége szakad a diskurzusnak és mindenki érdeklődéssel várja, hogy mi az újság. A szerkesztő arca kipírul, mi-közben a telefont hallgat, majd hirtelen leteszi a kagylót és megadja a várva várt fölvilágosítást:

— A vezérek eredménytelenül tárgyal-tak, a király nem enged.

Néma esend. . . . A szerkesztő már tudja, hogy ez mit jelent: senki sem akarja ezt megírni. — Pedig ennek kell lenni a vezérczikknek. Megkérdezi hát, hogy ki volna hajlandó erről vezérczikket írni. Senki sem válaszol. (Nem akarja senki ezt kidolgozni, mert már éppen harminczad-szor írnak erről és már nincs egyiküknek se egy eredeti gondolata.) A nagybajszú vén zsurnaliszta, a szerkesztőség „Nesztora”, kezd ideges lenni, mert tudja, hogy ő rá fog maradni, ha senki sem akarja meg-csinálni.

Tényleg úgy is van. Attól való félel-mében, hogy esetleg rajta marad a munka, hirtelen mindenkinek akad kézírata, a mit még az nap behoz. Az egyik a kivándor-lásról írt, a másiknak egy „szenziós csalárd bukása” van, a harmadiknak egy „véres veredése” és egy megkezdett tárczája van, a mit még ma beszállit.

A nagybajszú megadja magát sorsá-nak, belenyugszik az elkerülhetetlenbe és olyan hangon, mintha végrendeletet dik-tálna, kijelenti, hogy rögtön meglesz a vezérczikk.

A szerkesztő most az előbb ment-ségből hazudott cikkeket veszi számon. A vezérczikk és a tárcza, ami estélíg be-jön, ez az első oldal. Másodcikknek jön a kivándorlásról szóló tanulmány, a „csa-lárd bukás” is lehet egy hosszabb szenziós cikket csinálni, szóval a lap már kezd telni, a váza már megvan.

Az eddig kárörvendő arcok most hirtelen megnyúlnak, a mondott szenziós dolgok nem láznak. Most már persze nem akarja egy sem, hogy hazugságon fogják. Hirtelen mindenkinek sürgős dolga akad. (Mennek anyagot keresni és dolgozni.) A szerkesztő meglegedetten dörszöli a kezét, a vén zsurnaliszta pedig keserves kí-nok között írja a vezérczikket.

Estére bekerül a tárcza, meg a véres verekedés, a mely nem történt ugyan meg, de úgy, a hogy le van írva mindenesetre megtörténhetett volna. A „kivándorlás és annak okai“ az csak másnap délelőtt készült el és igen merészen, de lehetőleg rossz információk alapján van megírva és szegény riporter mindenütt és mindenben kereste a kivándorlás okait, csak ott és abban nem, a hol vannak. A „csalárd bukás“ a legtovább késik. Végre későn este az is megjön. A szegény borzasztó kínban volt, mert az egész városban nem akadt kereskedő, a ki hirtelen csalárdul megbukjon. Ugy, hogy a „csalárd bukás“ beolvadt egy üzlet eladásá, illetve egy üzleteladást fűjtő csalárd bukás. Elvégre végeredményben ez teljesen egyre megy.

De a lap még nem kész, a második oldalra kell még valami. Szerencsére van készletben mindig „vagy közgyűlési tárgysorozat“, vagy „határozat“, vagy valami új „rendelet“, a miről írni lehet. Miután már ezzel is elkészültek, a hírekre kerül a sor. Addig már egy egész csomó hír van kiállózva, a mi most váltakozva a helyi érdekekkel a szedés alá kerül. Most látják csak, hogy ezen vagy azon változtatni kellene, mert nem futja ki. Most kezd a bókabátú működni. Neki mindig van valami híre. Nagy hángverseny lesz, amit hirdetni lehet, vagy volt amiről csak akkor ír, ha más anyag nincs. Ha pedig ez nem volna, ott van a villanyvilágítás, az artézi kút, a zrínyi-utca kősi útja, a város fái stb., erről mindig lehet írni, ez mindig aktuális. Csak azt mondják meg neki, hogy hány soros legyen és 5 perc alatt már a szedőbe van a kívánt töltelék.

Végre tehát meg van a lap anyaga egészen. Ami ezután következik az már a szerkesztő és a vén zszurnaliszta munkája.

A lap nyomásakor rendesen mindenki ott van. A fiatalok türelmetlenül várják a lapot és mikor az első példány elkészült, még nedvesen zsebre vágják és rohannak el. Mert az első termék az rendesen az övék.

Másnap korán reggel már ott fekszik a kész lap az előfizetők asztalán.

Igy készül a lap és így csinálják az újságot kedves olvasó!

Amint látod, nagyon érdekes, szórakoztató a szerkesztőségi élet egyrészt, de terhes és kellemetlen másrészt.

Ne szöld le tehát a lapot, ha néha üres, vagy gyöngébb cikket hoz, mert nem mi csináltuk az újdonságokat, hanem csak megírjuk, és ami nincs, bizony arról nem is lehet írni. Ha pedig gyöngé cikket látsz, akkor mindig képzeld magad elé egy szegény riportert, akinek egy címet mondanak, tollat nyomnak a kezébe és kimondják, hogy egy óra múlva két hasábra való írjon az adott címről, ha ennek helyzetbe képzeled magad, a ki izzad azért, hogy te szórakozzál, akkor bizony nyál enyhébben fogsz itélni a jövőben.

Most pedig zárom alkalomszerű soraimat, azzal az alkalomszerű megjegyzéssel, hogy újságot leszoólni mindig könnyebb, mint újságot szerkesztetni.

Mezőgazdasági törekvések Zomborban.

A legtöbb zombori gazdának tudomása van arról, hogy vmegyei gazdasági egyesületünk f. évi január 1. óta újabb stádiumba lépett. Szélesebb alapon fektetve, törekvései tüzetesebben meglettek állapítva. Az egyesületnek főtevése lehető leggyakorlati úton oly vmegyei gazda-társadalmat nevelni, a mely gazda-társadalom úgy erkölcsileg, mint anyagilag a haladás jegyében működik. Nem tudom, be tudok-e ideáimmal a „Zombor és Vidéke“ ezen illusztris számába úgy illeszkedni, hogy a lap ünnepi színezeténél értékéből, fényéből ne veszítsen?

A mi a vmegye gazda-társadalmának a törekvése nagyban, az miniatűr Zombor város gazdáinak is kell, hogy törekvése legyen.

Rövid 3 havi működésem még nem jogosíthat föl engem arra, hogy az itteni gazdálkodás helytelen iránya fölött pálczát törjek, nem volt és nem is leend célom és hivatásom soha! Embrióban szunnyad még az erő, először életre kell azt keltetnünk, nevelnünk, irányítanunk kell s hosszas izzó és lelkismeretes munka után örömragyogta ábrázattal hirdessük csak: jobb most, mint volt azelőtt. Egyesületünk az nem lehet semleges: hol indítson nagyobb mozgalmat eszméinek s törekvéseinek meghonosítására, a megye szívében-e, avagy annak egyik félreeső pontján.

Zombor szeretett vármegyénk központja, szíve tályomólag földmiveléssel foglalkozó lakóssággal. Ha itt nem vagyunk képesek minden gazda otthonában törekvéseinknek teret létesíteni, úgy kérdem: hol sikertölend az?

Concenztrálnunk kell minden erőnk. A tátongó úrt át kell hidalnunk. Nemzetiségi, felekezeti és politikai törekvéseknek mezőgazdasági eszméink meghonosításánál háttérbe kell szorulniok!

Ki-ki csak annyit tegyen, amennyit tehetsége, állása, elfoglaltsága megenged s mindannyian eleget tettünk.

Egyesülésben rejlik az erő. A szeretet, a humanizmus, az ambíció, a takarékoskodás, az összetartás stb. oldja meg a csomót. Teremtsünk Zombor városában, az anyaegetület egise alatt imponáló, életképes, a czélnak megfelelő hatalmas gazdasági szervezetet! Legyen Zombor városának oly Gazdaköre, a melynek zászlajára a gazdasági erők összemérése, az intensív gazdálkodás megteremtése, a szövetekezeti eszmének meghonosítása legyen felírva!

Ha minden tanyai ksigazda tudatára jó annak, hogy szőlőjét, gyümölcsfáit, jószágállományát, szántóját, réjtjét, egész háztartását sokkal célszerűbben lehet gondozni, munkálni, irányítani, ha átérzi azt, hogy van Zombor városában oly gazdasági szervezet, a mely ügyeshajos dolgaiban támasza, van olyan szervezet a melynek révén az ostor-

nyéltól és kocsikenőcstől kezdve — a cséplőmotorig, mindennemű gazdasági gépet és eszközt prima minőségben, kedvezményesen árban kaphat: mondom, ha mindezekről tudomása van, ha mindezekbe magát beleélni képes, úgy a „Gazdakör“ missiójának nagyon megfelelt.

Még az intelligens gazdaközönséghez is volna csekélységemnek néhány szava!

Ha felekezeti, nemzetiségi, politikai czélok szempontjából sikerült Zombor városában a ksigazdát megnyerni, úgy ismerje el minden intelligens gazda azt, hogy zászlóbontásunkon munkásságát, tekintélyét itt is latba kell vetnie!

Munkásság nak legszebb jutalma a kis gazda zeretete, ragaszkodása leend.

Ha felülről és alulról is megvan az ügy iránti j'akarát, a vmegyei gazdasági egyesület tárt karokkal és a legnemesebb érzelmekkel öleli keblére a megalakítandó „Gazdakört.“

Ha a gazdakörünk meg lesz, annak kezdeményezésére a már éledő baromfi-tenyésztési egyesületnek életre keltése nem lesz nehéz feladat. A gazdakör kebelében a „Yorkschie“ hussrítés importálását, elsőrendű szarvasmarha beszerzését, téli esti előadások rendezését, gazdasági kirándulások meghonosítását stb. stb. könnyen eszközölhetjük.

Fel tehát! Munkára fel! Zombor város gazdái! Kezet kézbe téve, edzett férfi vállat — férfi vállnak feszítve, létesítsünk szép vármegyénk szívében; Zombor városában oly gazdakört, a mely mintaköre legyen ezen népes vármegyének! Isten adja, hogy úgy legyen!

Zombor, 1906. április hó 10-én.

Inhoff József,

a bácsodrogvármegyei gazdasági egyesület titkára.

Huszonötév után.

Ma ünnepli a Zombor és Vidéke 25 éves fennállását; — egy negyed évszázad. — Mennyi változtatásokon ment át e lap huszonötév alatt, röviden regisztrálták kedves munkatársaink. A lap megalapítója, Molnár Gyula dr., ki jelenleg a fővárosban szedi babérait, megírta vezető helyen a lap keletkezését.

Dr. Molnár Gyula nagy áldozatok árán létesítette a lapot és évekig tartotta fenn. 1896-ban nyomdát rendezett be a lap számára és napilappá alakította át; de nem sokáig tarthatta fenn a napilapot és kellő anyagi támogatás hiányában, ismét kétszer hetenként megjelenő lappá vedlett át. 1897-ben vettem meg a lapot Molnár Gyulától. Molnár Budapestre költözött és a Zombor és Vidéke szerkesztője az ellenék megbízásából Dr. Alföldy Árpád lett. Dr. Alföldy buzgalommal és odaadással szerkesztette a lapot három évig, mikor azután a szerkesztőségétől visszalépett és helyébe Dr. Donoszlovits Vilmos jött, ki másfélvég szerkesztette

a lapot. Donoszlovits a lapot annyira érdekessé tudta tenni, hogy az olvasó már a nyomdában leste a lappéldányokat és nem várhatta be, míg kézbesítik. — Nézeteltérések támadtak Dr. Donoszlovits és köztem, mint kiadó közt, melyeket elintézni másképen nem lehetett, minthogy Dr. Donoszlovits is visszalépett a szerkesztőségtől. A szerkesztőséget most magam vállaltam és mellém Szilágyi Lajos, mint társ-szerkesztő állott, ki állandóan és kitartóan dolgozik a Zombor és Vidékének.

A Zombor és Vidéke szerkesztősége iparkodott a jubiláris számban a régi és jelenlegi munkatársait megemlékezni, — a mennyire csak lehetett; ez azonban nem egészen sikerült, amennyiben számosan elhaltak huszonöt év alatt, többen pedig ismeretlen helyen tartózkodnak.

Olvasóinkról is akarok itt megemlékezni, vannak ugyanis számosan, kik a lap keletkezése óta hű támogatói és barátai maradtak a Zombor és Vidékének; ezeknek a szerkesztőség és kiadóhivatal nevében mondok köszönetet.

Kedves munkatársainknak és tudósítóinknak, kik kitartással és odaadással maradtak a Zombor és Vidéke mellett, mondunk szintén hálás köszönetet, egyúttal kérve őket, hogy a második negyedszámban is támogassanak bennünket dolgozataikkal és tudósításaikkal.

De meg kell emlékeznünk megboldogult munkatársainkról is, kiknek a sors nem engedte meg, hogy velünk együtt ünnepeljenek.

Gyászkerethez iktatjuk ide boldogemlékű munkatársainkat és lapunk volt oszlopos tagjait:

Mártonffy Márton,

Bács-Bodrogh vármegye volt főispánja,
a Zombor és Vidéke volt vezércikk írója.

Grosschmid Gábor,

a Zombor és Vidéke volt tárczaírója.

Grosschmid Ferencz,

a Zombor és Vidéke volt tárczaírója.

Vargay Ferencz,

a Zombor és Vidéke „A hétül” című rovat
volt vezetője.

Papp Dániel,

a Zombor és Vidéke volt tárczaírója.

Dr. Matzitz Pál,

a Zombor és Vidéke volt politikai
rovatvezetője.

Kanyó Jenő,

a Zombor és Vidéke szerkesztésén véget ért
színkritikusa, ki hírlapi hívatásának lett
áldozata.

Amidőn most huszonöt év után megemlékeztünk itt e helyen megboldogult munkatársainkról is, kérjük a mindenhatót, engedje meg, hogy a most meglevő munkatársainkkal 25 év után, az 50 éves jubileum alkalmával e lap hasábjain ismét találkozhassunk.

A Zombor és Vidéke szerkesztősége
nevében:

Oblát Károly.

Főispánválasztás.

Bács-Bodrogh vármegye és Zombor szab. kir. város főispáni széke gazdát cserélt. A minisztertanács előterjesztésére Ő felsége Fernbach Károly földbirtokost a kerényi kerület volt 48-as függetlenségi képviselőjét, megyénk és városunk főispánjává nevezte ki.

Fernbach Károly személyisége, szeretetreméltósága általánosan ismert, s tudjuk, a főispáni méltóságot nem kereste, sőt átvenni sem akarta, csak pártja unszolására és nagy rábeszélések után szánta rá magát, hogy e méltósággal járó terhes és felelősségteljes állást elfogadjon. Üdvözljük őt e magas állásban! Működésére Isten áldását kérjük!

A távozó főispán Latinovits Páltól a bucsuzás neheztinkre esik. Ugy érezzük magunkat, mintha egy család szeretett fejét kénytelen gyászolnánk. A megye törvényhatósága négy évi főispánysága alatt jovialis, népszerű személyiségével úgyszólván összeforrott. A köz érdekében kifejtett közhasznú működése, a közgazdaság terén nagy energiával véghez vitt alkotásai, politikai tisztja jellege, békeszeretete, a megye közönségének igaz és hamisítatlan szeretetét biztosította részére. Evvel a szeretettel utrahalóul távozik Latinovits Pál főispáni méltóságától, melyhez, mint ismeretes, — nem ragaszkodott; mert már hónapok előtt, nem akarván az alkotmányellenes kormányt szolgálni — beadta lemondását. Új aerának kellett bekövetkeznie, hogy Latinovits Pál kérélmre teljesítsék.

Új főispánunk Fernbach Károly sem ismeretlen előttünk. Kedves jovialis modora, demokratikus jellege, sok barátot és tisztelt szerzett neki. Mint a megye egyik igénytelen sajtóorgánuma kötelességünk kijelenteni, hogy jövő működésének egyelőre bizalmat nem előlegezünk. Nem fogjuk azonban elmulasztani a közügyekért tett munkálkodásait kellő módon támogatni, jó cselekedet, a közjó ügyében kifejtett törekvéseit érdemi méltatni. Figyelemmel fogjuk kísérni ezentúl is a megye adminisztrációját, mert jól tudjuk, hogy ily nagy megye és város főispáni méltósága mily terhes és nagy igényeket támaszt ugy lenn, mint fenn, viselőjével szemben.

Mi Fernbach Károly személyében azon perczben, midőn főispáni széket elfoglalja, nem azon párt emberét látjuk többé, mely pártnak elveiről, mint független egyén oly hatalmas módon küzdött, — hanem látjuk benne a pártokon felül álló igaz hazafit, ki embertársaival szemben politikai különbségeket nem fog tenni. Ezen feladásunkban megerősödve, szívből üdvözljük új főispánunkat. Adjon Isten neki erőt és kitartást, hogy nehéz állásának — a megyei tisztjár és a törvényhatóságok által támogatva, — mindenben megfelelhessen!

A közszabadságot korlátozó rendeletek visszavonása.

A belügyminiszter a Kristóffy által kibocsátott rendeleteket, melyek a közszabadságot sajtó, gyülekezést s. b. korlátozták, visszavonta.

Visszahelyezett tisztviselők.

A belügyminiszter mindazon törvényhatóságokhoz, amelyeknek tisztviselőit felfüggesztették, leiratot intézett, melyvel a tisztviselőket állásukba visszahelyezi.

A képviselő választások határideje Bács megyében.

Bács-Bodrogh vármegye központi választánya — mint értesülünk — e hó 19-én ülést tart, melyen a megyében megejtendő választások határidejét fogják megállapítani. Minden jel arra vall, hogy a választásokat 30-ára, hétfőre fogják kitűzni.

Gromon nem vállal mandátumot.

Gromon Dezső csütörtökön nagyobb palánkai küldöttség kereste fel és felajánlotta neki a palánkai mandátumot.

Gromon kijelentete, hogy új állásával a képviselőség össze nem fér, s így a jelöltséget sajnálattal nem fogadhatja el.

VÁROSI ÜGYEK.

□ **Hirdetmény.** Leköszönés folytán megüresedett városi lovasrendőri állásra pályázatot hirdetek s felhívom azokat, kik ezen évi 700 kor. kézpénzfizetéssel 40 korona eszmapénz és 240 kor. lótarstási általánynyal, természetbeni ruházattal és felszereléssel javadalmazott állást elnyerni akarják, hogy sajátkezüleg írt a városi orvos által kiállított bizonyítvánnyal, erkölcsi biz. és egyéb okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket Hauke Imre polgármester urhoz címözve alólrít fókápitánynál legkésőbb 1906. évi április hó 25-éig személyesen adják be.

□ **Hirdetmény.** Zombor szabad királyi város tanácsa, mint a Falcione Gyula féle ösztöndíj alapítvány kezelője ezennel közli, hogy az említett alapítványi házban folyó évi október hó 31-ével üresedésbe jövő és az emeleten levő 1. sz. lakás 15 szoba, 1 előszoba, konyha, padlás és pincze, valamint a földszinten levő V. és VI. sz. üzlethelyiségek Müller Vilmos bérlo/ folyó évi április hó 26-án d. e. 10 órakor a városháza tanácstermében tartandó szóbeli nyilvános árverés után folyó november hó 1-étől 1906. évi október hó 31-éig terjedő 3 évi időtartamra bérbe fog adni. Megjegyeztetik, hogy a bérösszeg negyedévenként előzetesen fizetendő és bánatpénzül egy negyedévi bérösszeg teendő le.

Vidéki t. munkatársainkhoz

és lapunk barátaihoz, azon tiszteletteljes kérrrel fordulunk, hogy a kerületeikben megindult választási és egyéb politikai mozgalmakról a Zombor és Vidék kimerítően és gyorsan értesíteni sziveskedjenek. A felmerült kérdéseket kiadóhivatalunk készséggel megtéríti. Hazafias üdvözléssel

A Zombor és Vidéke
szerk. és kiadója.

Kérelem!

Mai jubiláris számunkból anyagtorlódás és mivel későn küldettek be, több aktuális értékű dolgozatot kénytelenek voltunk félretenni. E cikkek azonban a Zombor és Vidéke következő számaiban okvetlen meg fognak jelenni. E cikkek t. szerzőitől ezért elnézést és bocsánatot kérünk, amennyiben a késés folytán technikai akadályok állottak be, mit szíves tudomásvétel végett kénytelenek vagyunk e helyütt jelezni.

Zombor, 1906. április 15.

A Zombor és Vidéke
szerkesztősége.

H I R E K.

Városi közgyűlés.

Zombor szab. kir. város törvényhatásági bizottsága csütörtök délelőtt Hauke Imre polgármester elnökle alatt gyűlést tartott, amelyen felolvasták az országgyűlést egybehívó királyi kizíratot. A törvényhatásági bizottság nagy örömmel vette tudomásul, az országgyűlésnek a törvényes határidőn belül történt egybehívását.

Dr. Donoszló Vilmos bizottsági tag indítványt terjesztett elő, hogy Zombor városa ő felségéhez ezen alkotmányos ténykedéseért hódoló feliratot intézzen, az új kormány tagjait pedig, valamint a nemzet többi vezéreit táviratilag üdvözlőjk. Az elnököl polgármester azonban nem engedte az indítványt tárgyalni, arra hivatkozva, hogy az nem volt előzetesen bejelentve.

* **Boldog husvéti ünnepeket kívánunk munkatársainknak és t. olvasóközönségünknek! — Lapunk legközelebbi száma e hó 22-én vasárnap jelenik meg.**

* **Kitüntetés.** Őfelsége a király Grosz Sándor, a 86-ik gyalogezred orvosát a koronás aranyéremmel tüntette ki.

* **Kijelölés.** A szegedi ítélőtábla elnöke az 1906. évre a zombori törvényszék mint esküdtbírószághoz elnöké Eperjess Béla zombori törvényszéki elnököt jelölte ki.

* **Vármegyei közgyűlés.** Bács-Bodrog vármegye törvényhatásági bizottsága az 1906-1911. évi országgyűlésre szóló legkegyelmesebb királyi meghívó levél meghirdetése céljából 1906. évi április hó 19-én (csütörtökön) d. e. 10 órákor Zomborban a vármegyei székház nagytermében rendkívüli közgyűlést tart.

* **Miniszeri köszönet a zombori tankárképzőnek.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a zombori felső kereskedelmi iskola részére tett 400 koronás alapítványát, köszönetét fejezte ki a zombori tankárképzőnek.

* **Gromon Dezső** nyug. államtitkár a király a budapesti közmunkatánács alelnökévé nevezte ki. Az illusztris államférfi ez alkalomból igen sokan üdvözlöttek.

* **Vármegyei közgyűlés.** Bács-Bodrog vármegye törvényhatásági bizottsága az 1906-1911. évi országgyűlésre szóló legkegyelmesebb királyi meghívó levél meghirdetése céljából 1906. évi április hó 19-én (csütörtökön) d. e. 10 órákor Zomborban a vármegyei székház nagytermében rendkívüli közgyűlést tart.

* **A Bács-Bodrog vármegyei Törvényhatásági Társulat XXIII. évi rendes közgyűlést** 1906. évi április hó 22-én, vasárnap délelőtt 9 órákor Zomborban a vármegyei székház nagytermében tartja meg. E közgyűlésre a társulat tiszteletbeli, alapító, pártoló és működő tagjai, a törvényhatóságok és intézetek képviselői, valamint az érdeklődő közönség tisztelettel meghívottak. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. A titkár évi jelentése. 3. Jelentés a múzeum állapotáról. 4. A számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése s a felmentvény iránt való határozat. 5. Az 1906 évi költségvetés tárgyalása és megállapítása. 6. A jövő évi számadások és a pénztár megvizsgálására három tagú bizottság kiküldése. 7. Múzeumőr, másodtitkár és válaszmányi tag választás. 8. Magyarországi a honfoglalás korában. Fölolvassa Rohonyi Gyula, működő tag. 9. Esetleges indítványok. 10. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére bizottság kiküldése. 11. Elnöki záró szó.

* **A Magyar Védő Egyesület** zombori fiokgyűléstbe beléptek a következő tagok: Vértesi Károly ivén: Blumenthal Miklós, Buday Gerő, Bruck Jenő dr., Zettl Dezső, Ehrlich Nándor Fia, Fernbach Károly, Fratricsevits Aszt Vince dr., Gál Rezső dr., Husveth István, Jovánovits József dr., Koráni Ferenczné özv., Mayer Nándor dr., Major Antal, Mero Ignác, Spitzer Sándor, Schnur Lajos, Szlavay Elemér, Wagner Ádám, Vértesi Károly, Vujevich Alajos. — Belányi Béla ivén: Belányi Béla, Bruck Sándor. Onody József ivén: Fülöp Matyas, Husveth Gyula, Onody József, Varmuzsa Benedek. — Báthory Miklós ivén: Bakai Károly, Balburér Mihály, Baló Joákim, Báthory Miklós, Berkó Márton, Czéjits János, Francz Imre, Gál Sándor, Kászovits Béla, Kecis Sándor, Konyovits Dömötör, Korn Lajos, Kovács Mihály, Kuezi Mihály, Machorek József, Máry Imre, Nagy József, Nemesványi Sándor, Orzi István, Pipitz József, Rácz Gyula, Sánta Mihály, Schmadl Matyas, Sztojkov Mijó, Traubér Ignác (Folytatjuk)

* **Szerencsétlenség.** Csütörtökön délelőtt 10 órákor Dr. Falcone Nándor a Kosuth Lajos utcában levő kétemeletes házában az első emeleti öszökről nyitott folyosó egy része leszakadt. Földvárán cselédje a nyitott folyosón elhelyezett vízgöytrőbe öntött ép vizet, a mikor a nyitott folyosó leszakadt. A zuhanásra és a szerencsétlen leány sikkoltzására a házbeliek és az utczán járókelők összeszaladtak és megmeneti igyekeztek a teljesen elalélt leányt, akin egy darab törött márványkő leeküdt. Féradozásukat siker koronázta. A szerencsétlen leány súlyos belső sérüléseken kívül a ballábát is eltörte és így valószínűleg örökre munkaképtelen lesz. Mint értesülünk e két emeletes ház nagyon rossz állapotban van. Csodáljuk, hogy a hatóság ezt eddig nem tudta. Reméljük, hogy a rendőrség szigorú vizsgálatot fog elrendelni, hogy kit terhel a bűnös mulasztást odiuma.

* **Ev. ref. istentisztelet.** A zombori ev. ref. gyülekezet folyó április hó 16-án, husvét mánsnapján, d. e. 10 és fél órákor, az ág. ev. imaházban, uracsoraszattal egybekötött istentiszteletet tart. — Arany Gusztáv lelkész, Kozma László gondnok.

* **Meghívó.** A zombori kerületi betegsegélyező pénztár igazgatóságának folyó évi április hó 2-án kelt 32. számú határozata értelmében van szerencsénk a közgyűlési kiküldött urakat a folyó évi április hó 22-én (határozatképtelenség esetén április hó 29-én) délelőtt 10 órákor a pénztár hivatalos helyiségében tartandó XIII. évi rendes közgyűlésre tisztelettel meghívni. A közgyűlés tárgyai: 1. Az igazgatóság jelentése a pénztár múlt évi működéséről. 2. Az 1905.

évi zárszámadás és mérleg előterjesztése, annak kapesán a felügyelő-bizottság jelentése a felmentvény megadására iránt. 3. A tartalékalap megállapítása. 4. A felügyelő-bizottság, válas tott bíróság és 4 igazgatósági póttag választása. 5. Netáni indítványok, melyek azonban 4 nappal a közgyűlést megelőzőleg az igazgatósághoz írásban beadattak. Zombor, 1906. április hó 3-án. Az igazgatóság.

* **Kitüntetett csendő.** A múlt évi bajai szállásvárosi tűzkatasztrófa alkalmaival Jeszenesák Sándor bajai csendő bator magaviseletével, többszörös életmentéssel tüntette ki magát Ezen derekas magaviseletéért O felsége a király a koronás ezüst érdemkereszttel tüntette ki.

* **Knipl Gáspár a városi park** kioszkjának bérleje értesíti a n. é. közönséget, hogy a kioszkt husvét hétfőn rendélyes kezéssé bocsátja. A kioszk ünnepélyes megnyitása május első napjaiban lesz.

* **A csodadoktort elítélték.** A palénkai kir. bíróság március hó 31-én tartott tárgyalásán Mészáros Henrik csodadoktort testi épség elleni kihágás (kuruzslás) miatt 200 K. pénzbüntetésre ítélte. A tárgyaláson személyesen nem jelent meg, hanem ugyanazon időben Dunacsében gyógyította a szenvedő emberiséget.

* **Lelekletlenség.** Borzalmas hírről veszünk és adunk hírt: arról, hogy Bajusz Antal Zentai gazda ember a birtokán elhullott állatok húsával traktálta munkáit. Erről tett jelentést egyik munkása Molnár Sándor. Megáll az ember esze, hogy akad ilyen lelekletlen ember, akinek ezért a viselkedésért a börtön fenekén kellene földi pályafutását bevégeznie.

* **A lapok utcai árusítása szabad.** Gróf Andrássy Gyula belügyminiszteri ápril 11-iki keltezéssel a következő körrendeletet küldte a törvényhatóságok első tisztviselőihez: A hírlapok utcai árusítása és a sajtótermékeknek hálazás utján való terjesztése tárgyában f. évi febr. 26-án 22.200.III. és az ad 27.116.III. számok alatt kiadott rendeleteket ezenen hatályon kívül helyezve a 1867. évi 1731.R. és 1897 évi 10000.eln. és az 1902. évi 11287. B. B. számú rendeleteket érvényükben visszaállítom. Andrássy.

* **Gróf Teleki Árvédet,** Ujvidék képviselőjelöltjét minden valószínűség szerint földmívelési politikai államtitkárrá nevezik ki.

* **Képviselő választás Baján.** A bajai központi választmány pénteken tartott ülésén a képviselő választás határidejét f. hó 30-ra tűzte ki. Dr. Rajk Aladát függetlenséginek nem lesz ellenjelöltje.

* **Válasz egy tulipános kártyára.** Szabadkáról írják: Egy helybeli ur ember Bécsben lakó ismerősének küldött egy tulipános képes lapot. A bécsi ismerős ma azal telet, hogy kivágott egy bécsi lapból egy hirt s elküldte ide Szabadkára. A hír arról szól, hogy a bécsi gyárosok annyit nemzeti zászló megrendelést kaptak Magyarországról, hogy ilyen nagymennyiségű megrendelésre a legöregebb bécsi német sem emlékszik. A bécsi ismerős a hírlapi szelvény alá a következő igaz sorokat írta: „Hát így pártolják a magyar ipart, hogy nemzeti zászlókat is a németől veszítsék? Vegyék ki a tulipant a gomblyukatokból!”

* **Műkedvelői előadás: Bácsalmáson.** A Bácsalmási Paros- és Kereskedő Ifjak Egylete saját alapja gyarapítása április 15-én, husvét vasárnapján Ambil József vendéglőjének összes termében világú postával és műkedvelő előadással egybekötött táncvigalmat rendez. Színe kerít a Postás Klári vizsgit: mű 3 felvonásban, írta Berczik Árpád.

* **A bácsalmási szálloda építésére** a márciusi 24-én megtartott árjeltesen Nagy Ferencz és Kladek Lukács szabadkai vállalkozók 11 1/2 % felülfizetéssel, Kladek István (Szabadka) 2 %, Nagy-Szeder István (Kiskunhalas) 9 2/3 %, Borsodi S. és Tsa (Budapest) 6 % engedménnyel pályáztak, döntés azonban még nem történt, mert az építőbizottság még tárgyal a legelőszőbb ajánlattevővel.

* **Kőműves sztrájk.** Obecsén az építő munkások sztrájkba léptek, daczára annak, hogy a vállalkozók már engedményeket adtak az ősszel. E miatt a nagyobb tervezett építkezések elmaradnak. Ugyanis a Társaskört helyiséget akart építeni magának, az egyesült Első takaréki és Hitelbank is hatalmas palotát tervezett építeni, de a posta palota építés is így elmarad, ha csak hamarosan meg nem szűnik a sztrájk.

* **Kossuth Ferencz.** Azon a nevezetes napon, mely nekünk a minisztériumot adta, a Bristol politikai szállodában, egy mellszobor lett mintázva, melyhez Kossuth, Hacker kereskedelmi tanácsosnak egy ültet engedélyeztet. Daczára annak, hogy Kossuth erre a felvételhez csak rövid időt fordíthatott, ugy az archasonlatosság meglepően sikerült és Kossuthnak átadott eredeti szobor után, Hacker Mór, kir. udvari szállító fémgyárában kőmészéből készült mellszobrok, a csekély árban: 3 koronáért Budapesten, Váci-utca 31. sz. kaphatók. A czég a tisztá jövedelmét a magyar hiriapírók jótékony berendezéseinek utalja át, és feltételeztetik, hogy e nagy hazafi, jól sikerült mellszobor, egy magyar házban sem fog hiányozni. — Hacker Mór következő levelét intézte Kossuth Ferenczhez:

Másolat.

Kegyelemes

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter úrnak,

Budapesten.

Kegyelemes úr! Azon nagykegyeségeért, hogy néhány perczet reám méltóztatott fordítani, legmélyebb köszönetemet tejezem ki, és egyuttal azon legalázatosabb kérésemet batorodom tenni, kegyeskedjék az eredeti mellszobrot, melyet bátor vagyok melékelve átküldeni, a legmélyebb tisztelettem kifejezése jeléül elfogadni.

Ezen eredeti mű utánakészítéseiből befolyó tiszta jövedelem a magyar hiriapírók jótékony berendezéseire fordítatik.

Legmélyebb tisztelettem kitéjezése

Kegyelemességed

legalázatosabb

Hacker Mór.

* **Siketnéma felvétele.** A siketnéma áll. s. kecskeméti intézetbe az 1906. 1907. tanévre nem- és valláskülönbőség nélkül felvételnek olyan 7-től 10 éves koru siketnéma gyermekek, kiknek a siketségen kívül más testi vagy szellemi fogyatékoságuk nincs. Felvételért a legszegényebb szülők is folyamodhatnak, mert az intézet igazgatósága módját ejti annak, hogy a vagyonatlan szülők gyermekei is bejusnak az intézetbe. Az iskoláztatás ideje 8 év. Felhívjuk még a szülők figyelmét

arra a körülményre is, hogy az intézettel kapcsolatosan egy országos jellegű kertészeti továbbképző iskola felállítását tervezik, amely valószínűleg már a t. év őszén megkezdí működését, s amelyben intézetet végzett növendékek a kertészet minden ágában és a szőlőgyümölcsenyésztésben és selyemtermelésben fognak kiképezettni. A folyamodványok f. évi május hó 15-ig nyújtandók be az intézet felügyelő-bizottságához. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál az intézet igazgatósága.

Újabb jelölések.

A torontálmegyei párdonyi kerületben a szerb radikális párt Dr. Vujics Bránko zombori ügyvédet képviselőül jelölte.

Tovarisován Dr. Manojlovits Vladisláv szabadkai ügyvédet.

Kulpini kerületben: Hodzsa Milán eddigi képviselőt.

Obecsei kerületben: Dr. Prodánovits Zsivók szentantási orvost.

Titeli kerületben: Dr. Musicski Döme pancsovai ügyvédet.

*) **Az első magyar általános biztosítótársaság** 1905. évi zárszámadásait lapunk mai száma közli, melyre t. olvasóink figyelmét felhívjuk.

*) **A cséplési időny** beállta előtt minden jó gazda ellátja magát a szükséges gépekkel. Benzin motorok valamint szívógázmotorok legelőnyösebben szereshetők be Beck és Gergely motor- és gépgyárában Budapest, V. Váci út 12. mely czég mai hirdetését t. olvasóink figyelmébe ajánlunk.

*) **Mit kell minden hölgynek tudnia?** Első sorban azt, hogy lebilincselő szépségét, hogy tarthatja meg a legmagasabb korig, hogy védheti meg arcát a nap és szél befolyása ellen, hogy távolíthatja el az arcát elcsúfító széplőt, májfoltot, pattanást, mitesztet és egyéb arczisztatlanságot. Mindezek legbiztosabb segítőszere a törvényesen védett, sem higányt, sem olmot nem tartalmazó hírneves Földes-féle Margit-Créme, mely páp nap alatt a ráncokat kisimítja és az arcznak finom, fiatal, rózsás színt ad. Nagy tégely 2, kicsi 1 kor. Kapható a készítőnél: Földes Kelemen gyógyszerésznél Aradon és minden gyógyszerárban.

*) **Eredménytelen fürdőzést** sok sok céltalan kísérletezést takarít meg, ki bármily súlyos természetű csusz és közhányes bántalmánál az orvosi körök által melegen ajánlott Zoltán kenőccsel tesz ki-érletet, melyről ezer és ezer gyógyult állítja, hogy hatásában felülmúlhatatlan. Üvege 2 kor. a Zoltán-féle gyógytárban, Budapest, Szabadságtér.

Bordal.

Igyunk fiúk! ne búsuljunk!
Ne búsuljunk cimborák!
Rövid az élet. Hajtsa hát
Mindenki fel a borát!

Elég volt már a bánatból,
Jókedvünk is lehet már;
Igyunk fiúk! Ne búsuljunk,
Csengjen össze a pohár.

Bolond, aki búsul köztünk,
Hisz nem tudni ránk mi vár
Rajta fiúk! Ne zokogjunk:
Csengjen össze a pohár.

Addig igyunk, amíg élünk,
Temessen el a bor-ár --
Félre gondok! Búbanatok
Csengjen össze a pohár.

A sors ügyis játszik velünk,
Holnap meg is halhatunk!
Utziára — búcsúzzát...
Csengjen össze poharunk!

KISS ANTAL.

Zombori képviselőválasztás.

Hauke Imre polgármester, mint a központi választmány elnöke, alábbi hirdetményt bocsájtotta ki:

Zombor szab. kir. város központi választmánya részéről ezennel közhírré tétetik, hogy ő császári és apostoli királyi felsége által az 1906—1911. évekre legkegyelmesebben egybehívott országgyűlésre küldendő képviselő megválasztása céljából Zombor szab. kir. város központi választmánya által a választás napja f. évi április hó 29-ére, **vasárnap napra** tűzített ki, mely napon a választás reggel 8 órakor kezdődik.

A választás megejtésére nézve a város mint választókerület 1874. XXXIII. t. c. 59. és 61. §-ai értelmében két szavazatszedő küldöttség előtt történik a választás elnökekül, valamint az egyik szavazatszedő küldöttség elnökül: Vértess Károly. Helyettes elnökül: Karakasevits Milivoj. Jegyzőül: Spanyol József. Helyettes jegyzőül: Radisits Lázár.

A szavazás serrendje a következőképp állapítottat meg: Első szavazatszedő küldöttség szavazási helye: a **Városháza nagyerme**, az első szavazatszedő küldöttséghez beosztott városrészek és azok szavazási sorrendje: 1. Belváros. 2. Szelenese. 3. Bánát.

Másik szavazatszedő küldöttség elnökül: Dr. Lallosevits János. Helyettes elnökül: Henneberg Sándor. Jegyzőül: Veszelinovits Milorád. He-

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, elfáradtságot.

Tüdőbetegségek, hurutok, szamar-köhöges, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánla.

Mint hogy értéketlen utazásokat is kímálhat, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolását.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerárban. — Ára tégelyenkint 4.— korona.

lyettes jegyzőül: Veszelovszky István lettek megválasztva.

Másik szavazatszedő küldöttség szavazási helye: a városházán levő **anyakönyvvezetői helyiség**, a másik szavazatszedő küldöttséghez beosztott városrészek és azok szavazási sorrendje: 1. Felsőváros. 2. Cservenka.

Közhírré tétetik végül, hogy az 1874. XXXIII. t. c. V. fejezete, valamint 1899. évi XV. t. c. 5. címében foglalt rendelkezések szerint:

A választásnál szavazati joggal csak azok bírnak, kik az 1905. évi állandó névjegyzékben bejegyeztetnek s csak azon választókerületben bírnak szavazati joggal, melynek névjegyzékében bejegyeztetnek.

A szavazás nyilvánosan, előszóval történik.

A városrészek a fentebbi sorrendben a szerint, a mint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, bocsátatnak szavazásra.

Azon választók, kik szavazásra nem akkor jelentkeznek, mikor a fenti sorrend szerint szavazásra követeztek volna, csak a sorrendben következő többi választóknak szavazása után szavazhatnak.

Miután minden városrész a megállapított sorrend szerint szavazott s az előbbi pontban említettek is lezavaztak vagy szavazásra felhívtak, a választási elnök legalább 1 órai, de két órán túl nem terjedhet határidőt tűz ki, melynek lefolyta alatt jelentkező választókon kívüli többé szavazat el nem fogadtatik.

Választóknak a választásnál semminemű fegyverrel, vagy bottal megjelenniük nem szabad.

A választót a szavazásnál irányadólag utbaigazítani, vagy rábeszélni nem szabad s hozzájuk kérdést csakis a szavazatszedő küldöttségi elnök intézhet.

A szavazatszedő helyiségben csakis az 1874. XXXIII. t. c. 74. és az 1899. XV. t. c. 153. §-ában említett egyének és szavazásra bocsátott választók lehetnek jelen.

Minden jelöltnek bizalmi férfiak joggal bír arra, hogy azon városrészből, melyre a szavazás sora kerül, egy-egy lakost, mint azonossági tanút jelöljön meg, kik városrésztük választóinak személyazonosságát ellenőrzik.

Képviselőjelöltet a kerület 10 választójának kell együttesen ajánlania — az ajánlat írásban adandó át a választási elnöknek, ki azt az általa meghatározandó helyen és időben a választást megelőző napon is átveheti, legkésőbb azonban az ajánlat

a választása megnyitás után fél órával adandó át a választási elnöknek.

Az ajánlattal egyidejűleg minden jelölt részére minden szavazatszedő küldöttséghez egy bizalmi férfi jelölendő, — esetleg két bizalmi férfi jelölhető. Ha a választás alatt az elnök a bizalmiférfiakat eltávolította vagy azok működésüket abbahagyták, — ajánlóknak jogukban áll helyettük más bizalmi férfiakat jelölni.

Bizalmi férfiak csak Zombor város területén lakó egyének lehetnek.

Jelen hirdetés a város területén szokásos módon közhírré tétetik s a szavazó helyiség előtt, valamint a város több pontjain kifüggesztetik.

Zombor szab. kir. város központi választmányának 1906. évi április 13-án tartott üléséből.

Spanyol József s. k., Hauke Imre s. k.,
közp. vál. jegyző. közp. vál. elnök.

Irodalom.

— *A Pesti Napló új karácsonyi ajándéka.*
A Pesti Napló karácsonyi albumainak sorozata a magyar gópius javakincsének gyűjteménye. Irodalmunk és művészetünk hatalmas alkotásait, méltó, nemese díszes formában mutatták be a Pesti Napló előfizetőinek. Valamennyi esemény-számba ment a magyar könyvpiacon. Nálunk zselb, előkelőbb, értékesebb díszmunkák nem igen jelentek meg. S a Pesti Napló az 6 albumait ajándékol adja előfizetőinek. A Pesti Napló idei ajándéka, az 1906. évi karácsonyi albuma meg fog felelni a Pesti Napló díszmunkái hagyományainak. Meg fog felelni nekik abban is, hogy kiállítás főnével fölül fogja múlni a megelőző évi kiadványokat. Minden kőtet különb volt az előzőtől, pedig azok az előző kőtetek is egytől-egyik remek díszművek voltak. A Pesti Napló idei ajándékakönyve Rákóczi-Album lesz. Nem tudományos, csak a történelem kutatásában győzerező irodalmi és művészeti díszmunka lesz. Ismertetni fogja a nagy kő, hőseit, ünnepeit és izgalmas hőtköznapjait. Izzó türekvéseit, lobogó indulatait, mely-éges hangulatait, dicő-ösgét és szenvedéseit. Javairók fogják meséit a nagy szabadságharc eleven krónikáját. És meg fog szólalni ebben a kőtetben a kor kőltésze és izzó muzsikája. A dalnokot és a tárogatót is tanúságba idézzük. S a képzőművészetet is. Az egykorit és az újat, hogy képen, rajzban ábrázolja azt a szentséges hőskort. Nagyszabású festmények, elsőrangú illusztrációk, kiváló mesterek alkotásai díszítik majd e művet. S a műlapokon kívül a sokszorosított művészet egész sor több színnyomású képen fog remekelni. E díszes tartalomhoz méltó lesz a keret. Bekötését a magyar iparművészet elsőrangú mesterére bízzák. Hadd feleljen meg a remekmű nemes tartalmának aktűs megjelenése is. Ezt az új páratlan díszű ajándékot megkapja karácsonyra a Pesti Napló állandó előfizetőink közül minden új előfizető is, aki mostantól kezdve egy évre megszakítás nélkül a Pesti Naplora előfizet, illetve, aki kará-

csonyig legalább egy félévi díjat befizet és egy további félévi előfizetésre magát kötelezi. Az előfizetés fél és negyedévenként, sőt havonta is eszközölhető s kívánatra külön értesítést küld e módokra vonatkozólag a Pesti Napló kiadóhivatala, Budapest. VI., Andrássy ut. 27.

Nyílttér.*)

Igen egyszerű utazásoknál. Rövid használat után nélkülözhetlen egész-égügyi-leg megvizsgálva.

Becs. 1887. július 3.

Nyílttér

nélkülözhetlen

FOG-CRÈME.

A fogak tisztán tartásához nem elegendő a fogvizet. A foghúrsra folytonosan tapadó, káros anyagok eltávolítását és mechanikai tisztítását csak az üdítőleg ható antiszeptikus fog crémlel, a minő a „**Kalodont**“, mely már minden kulturált ember eredményes használatát és jól bevált.

Évszázadok óta ismert

WATTON & CO.
GLISSHUBLER
Szárazított édesem
SÁVANYÚVIZ

A díjolt ágéssz
segítő gyógyító leáyerő
Karlsbad, Marienbad,
Franzenbad stb.
kurásnál; mindig
hasznosan bevált.

*) Ezen tovat amlt közlöl esztől nem valal tolar
lőségst a szék.

Hungária

Irodó

(Zombor. Basa-utca 1. sz. a gimnázium főbejáratával szemben.)

mindennap reggeltől 5

órától kezdve estől 6

órától a nagyközönség

rendelkezésére áll.

Urak részére

mindennap délig, kedden és szombaton délután is.

Hölgyek részére

hétfőn, szerdán és pénteken délután 2 órától, diákok részére kedden délután.

Gőzfürdőjegy 1 kor.

Kádfürdőjegy 1 K 20 fill.

Diákjegy 40 fillér.

mely utóbbi csakis kedden d. u. vehető igénybe.

Telefon a fürdőben.

Mindenki érdeke, hogy megrendelje

ingyen és bérmentve **PREISACH ZSIGMOND, BUDAPEST, IX., Üllői-út 59/R.**

tavaszi és nyári női ruhakelmék, vászon, fehérneműek minta-gyűjteményét. — Kész női és uri fehérneműekből díszes árjegyzék.

Első magyar általános biztosító társaság Budapesten.

I. Tűz-, szállítmány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

KIADÁSOK.

Negyvennyolcadik évi zárszámla 1905. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK.

	korona	Btl.	korona	Btl.		korona	Btl.	korona	Btl.
I. Fűtőbiztosítás.									
Kifizetett károk és költségek	9.615,125-83								
levonva viszontbiztosított károk és költségek	4.123,209-56								
Fűtőgáz maradványok tartaléka	530,936	04							
Szerelési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész után bevételei levonva	1,07,659	70							
Jegyzőkönyvi adók és helyjelző-ékek	27,285	95							
Földadók	115,247	24							
Adószokók közhatalmú célokra	13,500	—							
A viszontbiztosítási üzletről terhelő igazgatási költségek	1,142,961	59							
Remanetáló követelések költségei	15,384	80							
A fűtő gáz-évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	5.900,000	—	13.972,499	74					
II. Szállítmánybiztosítás.									
Kifizetett károk és költségek	230,078-14								
levonva viszontbiztosított károk és költségek	183,907-08								
Fűtőgáz maradványok tartaléka	75,006	04							
Szerelési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész után bevételei levonása	11,141	32							
A közpénz-évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	10,000	—	247,018	42					
III. Jégbiztosítás.									
Kifizetett károk és költségek	1,947,035-21								
levonva viszontbiztosított károk és költségek	1,701,091-80								
Fűtőgáz maradványok tartaléka	3,832	55							
Szerelési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész után bevételei levonva	297,015	62							
Helyjelző-ékek	4,376	62							
Remanetáló követelések költségei	1,609	57							
A jédkövetési évek díjtartaléka	817,818	—	1,808,736	24					
IV. Bőrtőrebiztosítás.									
Kifizetett károk és költségek	24,170	—							
levonva viszontbiztosított károk és költségek	1,270	—							
Fűtőgáz maradványok tartaléka	4,333	57							
Szerelési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész után bevételei levonása	30,091	93							
A közpénz-évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	15,000	—	201,004	63					
V. 1935. évi nyereségnyitása.									
A folyó évi üzleti tevékenység nyereségéről	5,512,763	63							
	18,242,000	—							
I. Tűzbiztosítás.									
Az 1901. évről áthozott közpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	5.800,000	—							
Tűzbiztosítások után bevett közpénz-díjak és a t. évből legyártott díjtartalék és díjtalék	16.734,710-94								
levonva: törlesztett díjak	1.744,170-39								
és viszontbiztosítási díjak	5.301,611-58		7.135,781-97						
Az 1904. évben fűtőgáz maradványok tartaléka	—		71						
II. Szállítmánybiztosítás.									
Az 1904. évről áthozott közpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	10,000	—							
Szállítmánybiztosítások után bevett közpénz-díjak	511,151-52								
levonva: törlesztett díjak	29,996-78								
és viszontbiztosítási díjak	475,914-84		75,210	68					
Az 1904. évben fűtőgáz maradványok tartaléka	—		77,661	51					
III. Jégbiztosítás.									
Az 1904. évről áthozott díjtartalék Jégbiztosítások után bevett közpénz-díjak	3.116,594-38								
levonva: törlesztett díjak	299,280-77								
és viszontbiztosítási díjak	1.742,121-75		2.011,792-93						
Az 1904. évben fűtőgáz maradványok tartaléka	—		226,204	89					
IV. Bőrtőrebiztosítás.									
Az 1904. évről áthozott közpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	120,000	—							
Bőrtőrebiztosítások után bevett közpénz-díjak és díjnyelvések	189,883-63								
levonva: törlesztett díjak	27,712-49								
és viszontbiztosítási díjak	87,091-12		114,171-81						
Az 1904. évben fűtőgáz maradványok tartaléka	—		75,163	70					
	6,000	26	201,230	65					
V. Egyéb bevételek.									
Szervezési, igazgatási, folyó nyereségnyitási és más bevételek, a minnél előbbvalamint a nyereségnyitási és a díjak, pénzügyi, után Társasági házak tiszta nyeresége	937,769	88							
	16,248	01	1,012,958	81					
	18,242,000	—							

VAGYON.

Mérlegszámla 1905. december 31-én.

TEHER

[illegible]

II. Életbiztosítási üzlet.

Negyvenharmadik évi zárszámla 1905. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK

УВАЖАЮЩИЙ,

	KORONA	HUF.	KORONA	HUF.		KORONA	HUF.	ÖSSZE	HUF.
1916. évi költségvetés díja	1.032.540	19			A múlt évből áthozott díjtartások . . .	80.399,92	11		
kiegészítő költségvetési	1.655,58	04							
háttérnyújtás díjából származó kölcsönök	2.475,30	26			Befolyt díjak: az évben kiállított költségek után . . .	2.194.514	75		
kiegészítő kölcsönök díjai	3.171,47	87							
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	99.045	89			az előbbi években kiállított költségek után	14.338.131	91		
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	617.634	04							
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	219.361	59			a biztositott tőke eleméire fordított nyaralások . . .	74.574	79		
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	397.107	59				16.972,21	29		
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	559.598	32						16,9 63 5	04
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	309.493	52			Hiteltek	304.178	59		
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	911.670	79							
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	277.356	65			Kamat- és díj	3.930.617	11		
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	27.482	12							
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	164.811	06							
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	1.164.477	89							
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	10.000								
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak	52.612	04	14.252,451	65	Múlt évi függőben volt károk és díjviszesztések tartása . .	718.079	81		
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak			96.599,505	79					
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak			1.917,450	15	Múlt évi függőben volt károk és díjviszesztések tartása . .	238.765	40	1.011.831	21
kiegészítő díjakból származó kölcsönök díjainak			11.809,497	59					

нечеловек.

Mérlegszámla 1905. december 31-én.

[illegible][illegible]

Steiner, Jozsef Budapest, 1905. december hó 31-én.

Háró Mackónsi Kioszos

A lenti számlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a társaságban megállapították.

Berzeviczy Albert.

1772/1906.

Pályázati hirdetemény.

A bácsalmási járáshoz tartozó Mélykut községben, leköszönés folytán megüresedett községi írnoki állásra pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket hozzám folyó évi április hó 26-ig annál inkább nyújták be, mert az elkészült folyamodványok figyelembe nem vétetnek. — Ezen állás javadalmazása a községi pénztárból, havi előleges részletekben kiszolgáltatandó 800 korona évi fizetés.

Bácsalmás, 1906. évi április hó 8-án.

Szutrély Lipót,
főszolgabíró.

Iszákosság nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a COZAPORTól.

Kávé, tea, érel vagy széres italban egy kortyot adható, az ívó tudta nélkül.

A COZAPORNAK az a csodálatos hatása, hogy ellenszenvessé teszi az iszákosságnak a szeszos italt. A COZA egy csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejt, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki s sok ezer férfit a szegény és beestelenségtől mentett meg, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatalembert a jó útra és szerencséhez segített és sok ember életét számos évvel hosszabbította meg.

Az intézet, mely a valódi, világhírű COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak kik kívánják egy próba italt és egy köszönő írással telt könyvet díj és költségmentesen küld. A COZAPOR teljes ártalmatlan voltáért szavatolunk. Magyarul levelezünk.

Egy czég az újságokban hirdetéseket közöltet, melyek szövege a mi hirdetésünk pusztá utánzata; jött nem éri be-ezzel sem, hanem utánozza törvényes védjegyünket is (palacek és kéz). Kétség kívül felesleges a t. közönséget arra figyelmeztetni, hogy az említett czég semminemű összeköttetésben sem áll velünk és hogy a por, melyet elad sem a valódi, világhírű Cozapor.

A COZAPOR a következő helyen kapható:

Neme gyógyszerára, Zombor, Szent-György tér 5. szám.

Képviselőink szerünket árusítja el és bárkinek díjmentesen egy elismerő irattal kelt könyvet ad.

Minden kérdést próbát és könyvet illetőleg Zomboron kívül lakók közvetlenül írókatrunkhoz, Londonba intézzék.

Hírbaváló ingyenpróbákért képviselőnkhoz fordulni, mert az ilyeneket nem szolgáltathat ki.

COZA INSTITUTE, 62, Chancery Lane London 228 (Anglia).

Levelek 25 lev. lapok 10 fillérrel bérmentesítendők.

Eladó rózsafák!

Saját termesztő oltott rózsafák válogatott fajtákban, **április 20-tól kezdve eladók Zombor város kertészetében.**

A rózsafák már most megtekinthetők s előjegyzéseket elfogad **Csérer Gyula** városi kertész Zombor.

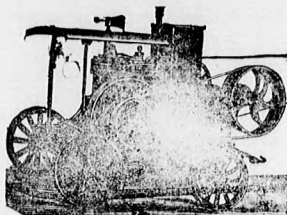
Legolesőbb és legbiztosabb üzem a**„Gnom” benzin és „Gnom” szivógáz motor**

Nincs szükség tüdőre.

Nincs szükség vízszállításra.

Nincs szükség szén- szállításra.

Nem jár költség javításokkal.

Referenciák beszerzők:
Franz Fritz, Mitrovitz,
Banic Ilya, Sid.
Jakob Reich, Ujvidék
M. Aschenbrenner, Ujvidék
stb. stb.

Oberurseli motorgyár részv.-társ.

OBERURSEL, majnai Frankfurt mellett.

Iroda, raktár és műhely: Budapest VI., O-utca 6.

L I P I K

Szlavoniában.

Vasut-, posta- és távirat állomás.

Elsőrangú fürdőhely.

Egyetlen jód tartalmu alkalikus hévíz (64° C.) Európában. Páraltan gyógyhatása a tápcsatorna és a vizeleti utak összes hurutos megbetegedései, húgysavas áttétel, köszvény, csú és ischias, görvél, angolkór és az összes vért betegségek ellen. Ivókúra. Hévízes fürdők. Vigyógyintézet. Inhalatorium.

A fürdőhelyen tíz kiváló orvos működik.

Kívánatra prospektussal és bővebb értesítéssel szolgál a fürdőigazgatóság.

Férfiöltöny-szövetek

csuk szolid gyártmány, vesznék, esodlatos, magánosok, összesen

Kasper Károly

posztgyártóházban Innsbruck Nr. 8/83.

K. 4 80 1.15 mtr. tiszta gyapjú nadragszövet.

7.80 3 mtr. angol mintázatú, igen tartós elönyszerű.

9.— 3 mtr. elszakítható tiszta gyapjú Crapcheviot.

12.— 3 mtr. igen elegáns kammingsöltönyszövet, ujjaz és szarozott nyőre.

18.— 3 mtr. nouveauté színes törzsszövet a legújabb mintákban és színekben, minden idejére alkalmas.

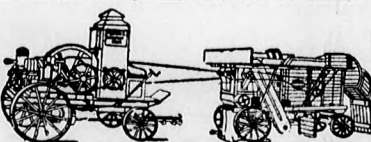
Kérjen minták beküldését.

Csak az eredeti

PLEWA-MOTOR

és lokomobil, nyersola, benzin és szivógázüzemre, biztosítja a legelőbb hajózót a malomban és gazdaságban.

Szerkezete egyszerű szilárd és tökéletes, bárki kezelheti, tartósabb a gőzgépnél. A nyers olaj üzemmel pénzügyi (financ) ellenőrzés nincs.

Mindenféle

MOTOROK

megtekinthetők üzembenben.

Árjegyzék, költségvetés és egyéb felvilágosítás díj.

Cím: **DENES B.** motorspecialista,

Budapest, V., Lipót-kört 15.

VELMA SUCHARD

Nyersen való
evésre
páratlan.

5 kiló
legjobb Manilla-kávé
13. — koronaért
bérmentve

Csak 20 koronaért!!
küld bérmentve postautánvétellel
BACH M. Fiume
via Giuseppe 4
2 kiló legfin. Ceylon-kávét
1 " " Kuba gyöngyöt
1/2 " " Kóff-kakaót
1 " " Csokoládét
1/4 " " O-sz-teát
Igen kedvező alkalom!
BACH M. Fiume.

5 kiló
legfinomabb
Portorikó-gyöngy
kávé
18 kor. bérmentve.

I. délmagyarországi nádfonógyár
Merkel János
Szond, vasúti állomás mellett.

Vesz minden időben a legmagasabb áron nádat nádfonathoz és házletőkre való. Elad a legjobb kiviteli nádfonatot, olcsó áron. Hámozott 100□ méterenként 7. — kor.

Hámozatlan 100□ méter 5.50. Itt kaphatók szerém fajú hegyi borok 17 koronától 50 literenként feljebb.

Nálam kaphat mindenki elsőrendű darabos szenet, használni lehet minden tüzeléshez, csépléshez és takarékmecsenchez, egész vagyon rakomány 10.000 kgr. ab Szond állomásról szállítva 150 koronaért.

Kiseb megrendelések utánvétellel eszközöltetnek.

Védjegy: „Horgony”

A Richter, Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régiónak bizonyított háziaszer, mely már több mint 50 év óta legjobb fájdalom-
csillapító szernek bizonyított készvényével,
csúszlól és meghűlésekkel bedörzölés-
képpen használva.

Kiváló ízű, színy hamisítványok
nincs, levelesláncok óvatossá legyünk és
csak olyan orvost fogadjunk el, a mely a
„Horgony” védjegyével és a Richter cég-
jeggyel ellátott dobozba van csomagolva.
Ára áttekinthető 50 filler, 1 kor. 40 f. és
2 korona és úgyszólván minden gyógy-
szertárban kapható. — Főraktár: Török
József gyógyszerésznél, Budapest.

Richter gyógyszerára
az „Arany országhoz”, Prágában.
Ellenőrzéshez 6 pec. Mindenorvosi eszközök.

FIGYELEM!

Megbízható legjobb minőségű
hírneves valódi szépeesség

**lenvászon és
damasztárú**
minden nagyobb üzletben kapható.

**A késmárki gyár
bejegyzett védjegye.**

Késmárki

gyártmány

csak az

mely ezen

védjeggyel

van ellátva.

Hazai ipar!

Legszebb és legfrissebb

xxxx
xxxx
xxxx **virágok** xxxx
xxxx

a legnagyobb választékban, a legelegánsabb

lakodalmi-, névnap- és színpadi csokrok,
a legimpozánsabb

xx babér-, palma- és virágkoszorúk, xx
valamint mindennemű

virág kosarak, asztal- és egyéb virágdíszek
legszebben és legjutányosabban üzletben kaphatók.

NAETER LUJZA

ezégtulajdonos: **Splihál Károly**

ez. és kir. udvari virágokereskedés
Budapest, VI., Andrássy-út 7.

Vidéki megrendelések gondosan, pontosan és jutányosan
eszközöltetnek

GŐZCSÉPLŐKÉSZLETEK 2½-től 12 lóerőig, BENZINMOTOROK

SZALMAPRÉSEK gázhajtásra,

Aratógépek és egyéb Mezőgazdasági Gépek

legújabb szerkezetben és legjobb kivitelben kaphatók

**A MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK
VEZÉRÜGYNÖKSÉGÉNél**

B u d a p e s t, V., Váczi-körút 32.

Árjegyzékek költségvetést és kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Kerületi képviselő: GUBA JOZSEF, Bács-Topolya.

Kronsteiner Károly

Cs. k. oszt. szab:

Bécs, III.

Hauptstrasse 120.

Magy. kir. szab.

Homlokzat-festékek.

Viharmentes. Mészben oldható, épületek mázolására. 49 árnyalatban, kilója 24 fillértől feljebb. 1 kiló elegendő 10 négyszög méter kétszeri mázolására.

Mosható mázolások.

ugymint zománc, homlokzatfesték, száraz és lapidonfesték, pépnmű, 50 árnyalatban, vízben mosható, egyszeri bevonásra fed, színét nem hagyja.

Költségár négyszög méterenkint 5 fillér. Meglepő siker, kimerítő prospektusok és mintalapok ingyen és bérmentve.

Aggódó anyák

Vigyázz! ezen bejegyzett védjegyre.

vézna, gyenge, a fejlődésben visszamaradt gyermekük érdekében emlékezzenek az

EGGER-EMULSIORÁ,

mely szer orvosi szakvélemény alapján hivatalosan a kisdetek élet és fejlődés képességét teljes mérvben helyreállítani.

A NÁDOR gyógyszerház Budapest, VII., Váci-körút 71.

bármelyik küld egy ingyenes próbát 30 fillér előzetes beküldése ellenében. (esemagolás és portóért.)

Egy eredeti nagy üveg **EGGER-EMULSIÓ 2 korona** árban kapható Zomborban: Mihályovits István, Németh városi gyógyszerháza telefon szám 71., Tarczai István, Temesváry József gyógyszerházaiban.

Uj! * Uj!
--- Folyékony ---

Somatose

étvágygerjesztő

--- idegerősítő ---

Táplálószer.

(1.)

Ceres-ételzsirral

(kokuszdiókból)

készített ételek főzöruk és a leggyöngébb gyomornak is jók.

Schicht György

„Ceres“ tápszerművek osztálya, Aussig E.m.

Oh jaj!

Megfojt ez az átkozott köhögés!

Köhög, rekedtség, elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatásnak.

Egger mellpastillái,

az étvágyat nem rontják és kitűnő ízűek

Doboza 1 kor. és 2 kor.**Próbadoboz 20 fill.****Fő- és szétküldés raklár:****„Nádor“ gyógyszerház**

Budapest, VI. Váci-körút 17.

Kapható Zomborban: Mihályovits István, Németh városi gyógyszerháza telefon szám 71., Tarczay István, Temesváry József gyógyszerházaiban

Éljen!

Egger mellpastilla csak hamar meggyógyított.

A legmelegebb és legjobb gyógyhatású kénese hőforrások az egész kontinensen, szükséglet szerint mérsékelve (38—48 Co toku) hővízzel 6 tükörben és 15 porcellánkádiban

Stubnyafürdőn,

tenger feletti magasság 518 méter.) Közvetlenül vasúti állomás mellett a budapest — ruttkai vonalon. Feltétlenül biztos gyógyulás: minden izületi és izomrheumás megbetegedésnél, ischias, köszvény, neuralgia (idegban-talmak) női bajok és bőrbetegségek esetében Ekcema, Prurigo, Psoriasis, bármennyire időlték is azok.

Nyári és téli gyógykezelés.

Orvosi vezetés alatt álló ivó- és fürdőkurák, porcellán-, kád- és tükörfürdők, pakolás, izadási kurák, villanyozás, massage, uszoda és hidegvízgyógykezelés. Pompás fekvés, fenyőerdők közepette, elterülve a Tatra hegység egyik remek fensíkán és így megbecsülhetetlen, mint légyóghely is; nagy és szép park. Legolcsóbb árak, legnagyobb kényelem, egészséges lakások és tápláló ételmezés. Vasutpósta- és távirat-állomás, gyógyszerház, saját fürdőzenekar, Lawn-tennis, táncszínpala. Állandó előkelő uri közönséggel.

Fürdő-orvosok: **dr. Bollemann János, dr. Jakobovits Mór.** Előidény július 1-ig, utóidény augusztus 20-tól 50% engedmény. Képes prospektussal és felvilágosítással díjmentesen szolgál az

Igazgatóság.